11
(933)
Simbătă
15 martie
1980
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

Certitudinile acestui timp

Cu încredere deplină, nestrămutată în prezentul și viitorul ei, țara a votat. Votul ei dat marilor aspirații este un magnific gest de istorie într-o etapă revoluționară de mare amplitudine politică, socială, economică. Este gestul făcut pe fundalul a 15 ani de dezvoltare istorică fără precedent de-a lungul cărora România, prin partidul său comunist, avîndu-l în frunte pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, și-a cîștigat, datorită luptei oamenilor, puterii lor de creație, înaltele semne ale demnității sale. Victoria în alegeri a Frontului Democrației și Unității socialiste constituie o vibrantă imagine a unității dintre partid și popor, a încrederii și dragostei nețărmurite față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Deosebit de bogat în semnificații este **faptul că în circumscripția electorală nr. 1 „23 August" din Capitală, unde a candidat tovarășul Nicolae Ceaușescu, totalitatea cetățenilor înscriși în listele electorale s-au prezentat în fața urnelor și absolut toți, fără nici o excepție, au acordat votul lor secretarului general al partidului.**

A-l vota pe secretarul general al partidului, pe președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a constituit pentru fiecare cetățean al circumscripției electorale nr. 1 „23 August" un fapt de onoare, de mîndrie. Țara recunoaște în votul acordat tovarășului Nicolae Ceaușescu sentimentele de stimă și dragoste ale tuturor cetățenilor ei, fără deosebire de naționalitate. Activitatea neobosită a tovarășului Nicolae Ceaușescu în fruntea partidului și statului român se traduce permanent printr-o muncă fără preget, încununată de mari succese, pentru binele și fericirea poporului român, a națiunii noastre socialiste. Rezultatele acestei uriașe activități se văd în chipul de azi al României socialiste, chip luminos ca și acelea ale oamenilor săi în modul în care țara noastră și-a cucerit un binemeritat prestigiu internațional.

Impresionantele manifestări premergătoare zilei votării, precum și cele din ziua de 9 martie a.c. s-au incrustat definitiv în memoria acestui timp cu litere de aur. Ele conturează o imagine – numai una dintr-un impresionant șir de imagini – a unității de nezdruncinat dintre partid și popor.

Partidul și poporul reprezintă un singur trup, o singură simțire, o unică voință.

Conștiința unității de nezdruncinat este o coordonată fundamentală a vieții noastre de fiecare zi. Victoria în alegeri a F.D.U.S. exprimă un adevăr de esență al societății noastre și anume faptul că omul – constructor al noii societăți – are pe deplin conștiința locului său, a misiunii sale sociale, că acest om trăiește din plin sub semnul răspunderii politice și sociale.

Națiunea noastră s-a exprimat încă o dată, la 9 martie, ocazie adeziunea la politica internă și externă a partidului nostru comunist. Datorită acestei politici, România a cunoscut de la o legislatură la alta, o dezvoltare revelatoare în toate sectoarele activității materiale și spirituale. Și tot datorită acestei politici și succeselor obținute, România a putut să vadă din ce în ce mai [illegible] timpul pe care îl străbate, conferindu-i astfel frumusețe și strălucire.

Am ales în Marea Adunare Națională și în consiliile populare oameni dintre noi, care ne sînt tovarăși de muncă. I-am ales cu sentimentul că ei sînt cei mai buni, că ei ne vor reprezenta cu cinste în forurile alese. Avem încredere în ei cum și ei au în noi. Este de datoria noastră să fim alături de ei, să le sprijinim acțiunile. În aceasta stă forța noastră. Vor apare noi uzine, noi șantiere, noi laboratoare, noi școli, se vor forma noi cadre de nădejde ce vor lucra în domeniul economiei, al culturii și artei. Votînd candidații F.D.U.S. ne-am exprimat, implicit, hotărîrea de a munci și mai mult, și mai bine în viitor. Certitudinile viitorului nostru luminos se numesc Partidul Comunist Român, secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Am votat avînd aceste certitudini. Muncim sub semnul înalt al acestor certitudini.

Luceafărul

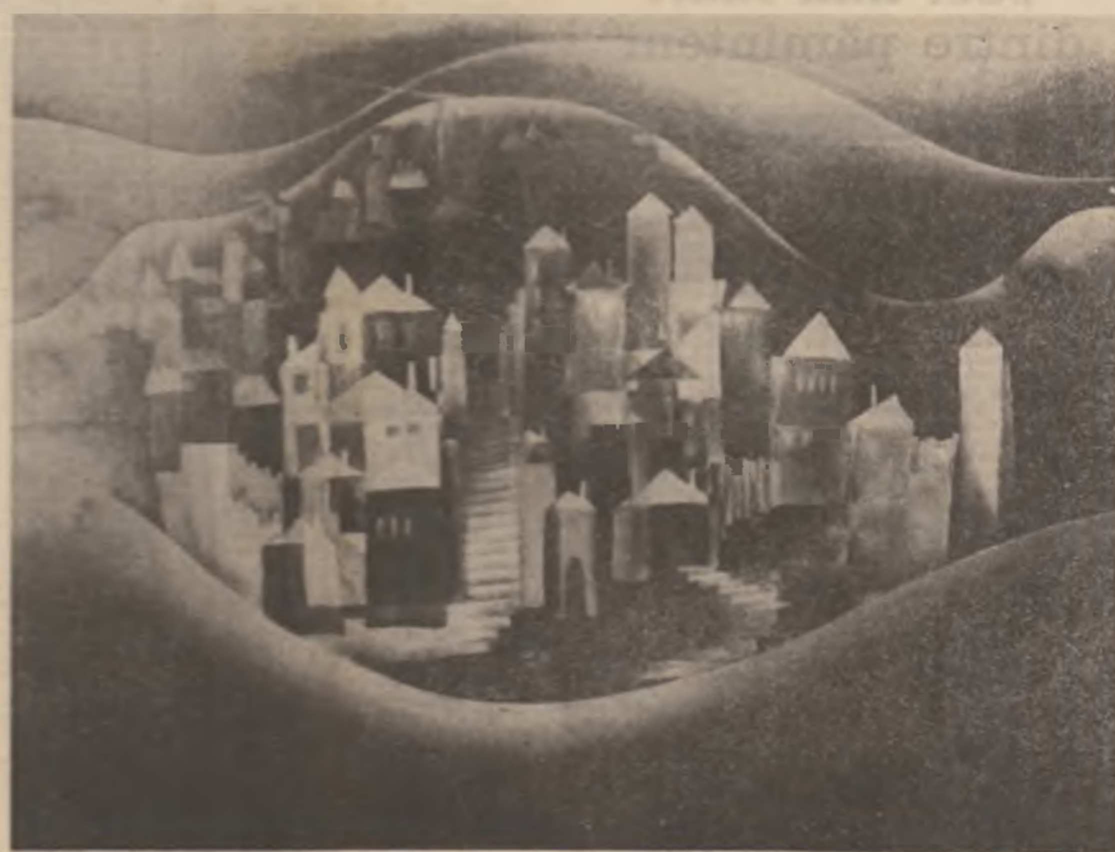

„Primăvara în Scheii Brașovului" ulei de Kristina Szigethy

Primăvară

În curând punctul cel fraged
(surorile și frații lui
de pe suprafețe mai lucioase
ca pielea de glonț)
va prinde contur se va rotunji
cu nespusă lentoare
și încă vor mai fi zăpezi
într-o dimineață
cînd lemnul câinesc
alunul și salcia
livezile culte pădurile
castanii academici
cu ochiul fiecărui mugur
pe ochiul fiecărei stele
într-o explozie obștească
vor inunda pământuri drumuri
și municipii țara toată
cu cea mai glorioasă
inofensivă lavă
și ochiul anului întinerit
de marea clorofilei
ne va răcori încă o dată
vederea
cu aceeași nouă mirare.

Gheorghe Pituț

● ÎN ACEST NUMĂR : ● Cronica literară : Nicolae Ciobanu despre romanul «Cel mai iubit dintre pămînteni» de Marin Preda ● Compendiu ● Cartea de debut ● Antologia «Luceafărul» Poeme de ● Ion Iuga și ● Mara Nicoara ● Fragmente de jurnal de Radu Petrescu ● Proză de Marian Garău ● Poezii de ● Vasile Zamfir și ● Dumitru Eliade ● 1979 – Dimensiuni ale romanului ● Articole de Valentin F. Mihăescu și Dumitru Micu ● «L-am cunoscut pe Tudor Arghezi» Evocare de Andriana Fianu ● Atelier literar de Geo Dumitrescu ● Revista străină

Ipocrizia cititorului

Singura dorință legitimă a unui scriitor este aceea de a fi citit. Nici un autor cu mintea întreagă nu se visează „mare", important sau mai știu eu cum, preocuparea sa constă în a-și comunica obsesia unui „semen și frate", cum spune poetul, de care-i poate fi și teamă, pe care-l iubește și urăște în același timp, fiindcă la urma-urmei devine judecătorul necruțător și incoruptibil al „vieții" sale. Cititorul este suveran, cu toată „ipocrizia" sa, este un adevăr cutremurător în banalitatea sa, transformat prea adesea în pretext comercial ! Iar expresia cea mai autorizată a acestei hidre cu mii de capete nu e nimeni altul decît bietul critic, săracul... Cititor autorizat, cu certificat de competență, el întruchipează exaltarea și bucuria de a descoperi, în sfîrșit, o carte adevărată în munții de cărți ai unei literaturi curente, încarnînd și cea mai mare parte din prejudecățile și mediocritatea ce stau la baza gustului comun. Autorul este întotdeauna gata să taie capul gorgonei, nefiind niciodată mulțumit... Am observat însă că nu judecata propriu-zisă îl supără cel mai tare, nu contestația, oricît de acerbă, cît lipsa de înțelegere față de semnele sale, incapacitatea criticului de a citi altceva decît se află în propria sa conștiință, uneori atît de pitică, refuzul de a contempla realitatea cărții mai înainte de a o accepta sau respinge. Ne-am obișnuit cu gîndul la relativitatea judecăților, încît severitatea aprecierilor ne satisface mai degrabă vanitatea decît ne supără cu adevărat. Insuportabilă este suficiența celui care vede în carte altceva decît este, sau a celui ce are în vedere numai sensul literal, acolo unde trebuie căutată „fața ascunsă" a realității artistice. Numai umorul te poate salva în aceste cazuri, dar de unde să ceri umor la un romancier, de pildă, un truditor cu anii pe cîteva sute de pagini ?!...

Fie-mi iertate cîteva confesiuni de scriitor, propuse în afara oricărui orgoliu, ci a voinței de a înțelege propriile mecanisme și, desigur, limite de gîndire și realizare artistică. Nimic nu m-a nedumerit mai tare după publicarea **Marilor iubiri**, decît lectura cărții în chip de roman al anilor '30, cu prototipuri reale, etc., etc. Critica m-a uluit, pur și simplu, cu puține excepții, vorbind de un roman politic, iar un prost s-a umflat cît a putut de tare, descoperind problema puterii și nu mai știu ce relații cu alte cărți ale epocii. Vai de mine ! ...Mărturisesc faptul că am fost de tot străin de asemenea preocupări subtile. **Marile iubiri** a pornit de la figura lui Joachim Dauer, tatăl profesorului de istoria artei. Librăria Dauer există, și se cheamă „Shakespeare and Company", este un loc faimos, unde se adunau scriitorii americani de la Paris, imediat după primul război mondial. Cine nu știe de Sylvia Beach și de librăria sa, unde veneau Joyce, Pound, Hemingway și alții. Am descoperit-o întîmplător, în 1970, și am petrecut acolo cîteva zile, citind lîngă raft, sub privirile complice ale unui librar care el însuși era tot timpul cu ochii într-o carte. Am luat de două ori cîte un volumaș acasă, aducîndu-l a doua zi înapoi, ceea ce mi-a sugerat posibilitatea furtului de cărți, datorită bunătății vînzătorului și a faptului că era atît de cufundat în lectura lui și în plăcerea de a trăi acolo, între volume de poezii și romane. Mă recunoștea deja, de cîte ori intram, și-mi zîmbea cu căldură, părînd că împărtășim același viciu. Într-o dimineață, într-o cafenea de pe bulevardul Saint Michel, mi l-am imaginat la București, pe strada Lipscani, într-un loc unde chiar există o librărie. Pornisem de la faptul că omul părea să stea nemișcat acolo, lîngă sobița lui, cu ochii pe o carte, indiferent ce s-ar întîmpla, războaie, revoluții, catastrofe... Am vrut să verific această părere a mea, și cum aș fi putut să o fac, altfel, decît imaginîndu-mi „povestea" lui ? Am început să o scriu, dar evenimentele și decorul care-mi erau familiare se refereau la realitățile de acasă, și atunci l-am mutat pur și simplu la București. Îmi spusesem că în timpul războiului era probabil să fi fost vizitat de germani, și mi-am închipuit că unul dintre cei mai cultivați, cum ar fi de pildă Speidel, trebuie să-i fi călcat pragul. El a devenit astfel un tînăr cu doctorat la Sorbona, unde a susținut o teză din Descartes, așa cum s-a petrecut în realitate, dar semnificația unei asemenea întîlniri s-a schimbat radical, atunci cînd lucrurile s-au transferat la noi.

Aurel-Dragoș Munteanu

Continuare în pag. a 6-a

Gîndire creatoare, revoluționară

Este un adevăr cu putere de axiomă că gîndirea marxistă a devenit axul de referință al mișcării de idei contemporane. Condiția esențială a dezvoltării sale creatoare o constituie aderența deplină la realitate, la concretul istoric, la condițiile economice și social-politice în continua schimbare și transformare. Gîndirea revoluționară a clasei muncitoare se îmbogățește prin activitatea teoretică și practică a fiecărui partid, prin cercetările întreprinse de gînditorii marxiști din fiecare țară. În procesul complex al căutărilor practice și al generalizărilor teoretice nimeni nu poate formula soluții universal valabile, nimeni nu poate deține secretul tuturor răspunsurilor la problemele pe care le ridică viața, societatea. De aici necesitatea unei legături tot mai strînse cu noile realități, a dezvoltării creatoare a marxismului. De aici și necesitatea cunoașterii mai aprofundate a mișcării comuniste și muncitorești, a contribuției sale la amplificarea tezaurului gîndirii economice, filozofice și social politice contemporane.

În acest context trebuie să privim și contribuția partidului nostru, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la dezvoltarea creatoare a teoriei revoluționare a socialismului științific, a gîndirii marxiste în ansamblul ei. Este meritul Partidului Comunist Român, al secretarului său general de a fi adus contribuții originale majore la elaborarea principalelor probleme teoretice de însemnătate practică deosebită privind edificarea socialismului și comunismului în țara noastră, analiza proceselor și fenomenelor vieții internaționale, rolul și locul României în circuitul valorilor universale.

Perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului reprezintă o treaptă nouă, calitativ superioară în toate compartimentele vieții economice și sociale

Prof. univ. dr. Ion Bulborea

Continuare în pag. a 7-a

Ca o lumină limpede, de lucru

El nu de ieri, tu nu de astăzi vii
Și nu de-acum, ca aripi ce se-ngemănară
El unul e, un nerv vital al clipei
Și-al încordării noastre-adînci, din temelii.
Ca o lumină limpede de lucru peste țară
Și totul către zbaterea sa, pace între fii.

Căci este hotărît, pesemne că-n semințe norii
Iți judecă sub jurăminte brazda ce-o alegi,
Nici mai puțin decît un prag ce treci
Și nici mai mult, sub roua ce-o lăsăm candorii,
El unul e, un nume-nalt al țării
Și lîngă el o lume de prenume-ntregi.
Și-a răsărit întreg ca o măsură-a sa –
Se spune că bărbații-ncărunțesc în șa.

A.I. Zăinescu

A fi al țării

Primăvara dimineților noastre a început la ora șase și treizeci și nouă de minute, odată cu [illegible] mersului, în ziua de 9 martie 1980.

Lumina s-a prelins încet peste oraș, poleind deșteptătoarele apei a cîntat seara, apoi a început o ploaie măruntă ; primăvară schimbătoare, mi-a spus, zîmbind, Dumitru Buruleanu, muncitor la Întreprinderea „23 August", care, el, și soarele... S-a arătat cu mîna peste creștetul unor blocuri, la fereastra [illegible] flutura tricolorul patriei. Este ciudat cum te poți înțelege cu cineva, cînd în jurul tău vorbesc sute de oameni. Este ciudat cum te poți apropia de cineva, cînd în jurul tău respiră sute de oameni. Așa gîndeam pînă în dimineața zilei de 9 martie cînd, alături de sute de oameni m-am aflat și eu la Secția de votare numărul 1 din Capitală. Acolo l-am cunoscut pe Dumitru Buruleanu, fiul unui fost [illegible] din Bariera Vergului, sărac dar harnic și cu respect [illegible] mîinilor și-a minții. Și-a îndreptat fiul spre meserie, așa încît în 1958 tînărul Dumitru Buruleanu pășește sfios, dar încrezător, pe poarta Uzinei „23 August". Îmi mărturisește că i-a fost foarte greu la început. Toate erau noi, toate cereau îndemînare, dacă nu măiestrie, toate mă făceau să-mi fac sute de probleme de conștiință : am venit aici, am fost dat în grija unui maistru, pot eu să fiu la

Letiția Vladistav

Continuare în pag. a 7-a

TÎNĂR ÎN AGORA

Primăvara patriei

Parcă, în acest an, în ciuda unei dezlănțuiri pe cît de binefăcătoare, pe atît de aspre, a iernii, primele noastre cuvinte despre împlinire, bucurie, cutezanță au fost rostite cu mult înainte ca, în preajma ferestrei să apară vestitorul, intîiul ghiocel. Chiar înainte ca raza să fi avut vreme să adulmece mireasma țarinii, iar izvoarele să fi spart arcadele de gheață sub care au fost îngropate.

Probabil, pentru faptul că, primăvara românească a început odată cu istoricele dialoguri ale țării, excepționale ca importanță, vizionare ca durată. Cu alte cuvinte, esențiale **„pentru tot ce devine în patrie"**.

Viorel Sâmpetrean

Continuare în pag. a 2-a

Muntele cu făclii

Povestirile despre Avram Iancu nu au avut timp să se învestească cu atributele legendei, nu au în ele nimic fantastic sau miraculos. Faptul că multe ni s-au transmis pe cale orală și au supraviețuit exclusiv în virtutea fascinației prin care au subjugat generațiile succesive nu a fost în măsură să le deformeze substanța pînă la a o travesti prin idolatrie în mit. Aceasta fiind și premisa fertilă a cărții lui Ion Mărgineanu, **Muntele cu făclii**, care ne restituie un Avram Iancu terestru și împătimat în puterea de a fi om ca toți oamenii. O premisă ideologică, evident. În timp ce premisa ei practică decurge din datoria omului de cultură de a salva de la diluție excesivă narațiuni întemeiate pe un fond istoric real și de a le fixa cu mijloacele artei într-o efigie stabilă. Și efortul lui Ion Mărgineanu, deopotrivă conservativ, deopotrivă creator, și-a atins țelurile.

Cum se înfățișa Iancu privirilor ? „Purta o pelerină albă, rotundă, veche..., avea bundă în spate, de pănură. Plin la trup. Fața palidă, puțin smolită. Părul netuns demult și nepieptănat. Barba nerasă de cîteva săptămîni". **(Legendă la Vidra).** Ce a cerut Avram Iancu moților ? „Iancu le-a cerut să nu se lase înșelați de nimenea..., că vorbele sînt ca vîntul. Vin și trec. Că ei au nevoie de răspunsuri de înțeles la focul ce le arde inima și sufletul și mai cu seamă de fapte..., nu numai de promisiuni deșarte". **(Jurămîntul).** Pe ce fel de oameni s-a sprijinit Iancu ? „Un pumn de oameni neobosiți ardeau pe culmi de-a valma cu orele zilei și ale nopții pentru izbînda revoluției, pentru a duce la bun sfîrșit gîndul mîntuitor al lui Iancu". **(Ochii lui vedeau departe).** Și cum s-a purtat și cum i-a condus pe moți în război ? „Și semnul s-a dat, și n-a mai stat piatră peste piatră. Se durigau ca roțile la vale, se împleteau cu ceața, loveau de-o parte și de alta și le tăiau calea. Gropile Tarcăului parcă erau un cazan în care fierbea dorința de răzbunare și de dreptate a celor care de multe veacuri o

Mihai Pelin

Continuare în pag. a 7-a

Abecedarul poetului

...Și cînd te gîndești la oamenii aceia frumoși... Și cînd te gîndești la niște dealuri domoale, între două ape împodobite ici colo cu păduri de stejari, rămășițe ale codrilor străvechi... Cînd îți apar în minte chipuri de bărbați cu palma pusă streașină la ochi, într-o continuă veghe. Și cînd din nemuritorul prag te învăluie unica privire de mamă... Și cînd te uiți la veșmintele ei... Atunci te gîndești la puiul de om. Îl vezi crescînd pe lîngă răsadurile de Sora Soarelui cu mirarea față de crugul lumii întipărită pe față. Abia atunci vine și înțelegerea atîtor flori de soare semănate pe lîngă casa românului. În creșterea lor, aceste plante fermecate se transformă parcă în unități de măsură pentru înălțarea vlăstarelor omenești. Iar setea întru deslușirea lumii se lasă ca un strigăt al suflării vegetale înainte de stingerea picăturilor de rouă. Spre lauda ogrăzii românești au fost minți luminate, trup din trupul celor însetați, pe lîngă care strigătul spre lumină nu și-a găsit ecourl în vămile

Stelian Gruia

Continuare în pag. a 7-a

ÎN PAGINA A 8-A :

● Hölderlin în tălmăcirea lui Ioan Alexandru ● Repere ● Poeme de Jaroslaw Iwaszkiewicz ● Spectacolul lumii : „Delta olandeză" de Ioan Grigorescu.

cronica literară

MARIN PREDA
„Cel mai iubit dintre pămînteni"

Oricită circumspecție am manifesta în legătură cu multitudinea sintagmelor convențional-etichetante ce asaltează din toate părțile limbajul criticii, în practică nu ne putem totuși dispensa de „serviciile" lor. Cu orgolioasă resemnare, în cele din urmă, le acceptăm ca pe o fatalitate. Orice am face, temeinicia judecății critice rezidă mai ales în coeficientul de viabilitate revelatoare pe care il conferă această inevitabilă intruziune a marelui loc comun. Fiind vorba de ultima scriere a lui Marin Preda (**Cel mai iubit dintre pămînteni**, Editura „Cartea Românească", 1980), în acest sens, este limpede că în nici un caz nu ne putem permite luxul de a nu afirma de la bun început că ne aflăm în prezența unuia dintre cele mai grandioase **romane-epopee** din cîte a produs proza românească de-a lungul întregii ei existențe. Și pentru a merge mai departe cu genul de „concesii" la care ne referim cu unicul scop de a fi cît mai exacți, vom spune că **Cel mai iubit dintre pămînteni** întrunește în chip exemplar statutul **unei magnifice epopei moderne**. Prin cîteva cuvinte doar, să precizăm, că, determinantă pentru izbînda artistică, în cadrul unei asemenea formule, este demonstrarea deplinei compatibilități dintre ceea ce constituie elementul narativ congenital specific prototipului etern al epopeii (marea „poveste" de dimensiuni mitice a vieții eroului central) și tentația conștient dirijată pentru diversitatea tipologiilor românești fundamentale. Sub cel din urmă aspect, cititorului cît de cît atent nu-i va fi prea greu să constate că **Cel mai iubit dintre pămînteni** are înfățișarea unui tot sui-generis rezultat din compulsarea relativ bogatului registru de „formule" românești consacrate de tradiția (așa-zicînd) „clasică" a genului. Precum în alte cazuri similare oferite de istoria marelui roman modern, această nouă scriere a lui Marin Preda repune în discuție cu maximă acuitate chestiunea presupusei autonomii (fie ea și limitată) a respectivelor „formule". Dacă nu toate, majoritatea acestora (se știe, B. Tomașevski, de exemplu, distinge șapte asemenea „formule": romanul de amintiri, istoric, psihologic, satiric și parodic, fantastic, publicistic și, în fine, romanul fără subiect) sînt literalmente somate de scriitor să-și dea contribuția.

Dar în legătură cu acest aspect vom discuta ceva mai încolo. Deocamdată, să revenim la sintagma **epopee modernă**. Insistind asupra sugestiilor critice propuse de noțiunile ce o compun. Plauzibile într-o măsură mai mare sau mai mică raportate la celelalte romane ale lui Marin Preda, acum, puse în relație cu problematica și viziunea din **Cel mai iubit dintre pămînteni**, tradițiile mitic-simbolice de anvergură etern-umană își dezvăluie cu tulburătoare pregnanță, aproape explicit, prezența. A vorbi despre reluarea motivului ulyssian în această epopee a prozei românești contemporane, trebuie să recunoaștem, nu reprezintă doar o simplă ipoteză de lucru, bizuită pe cine știe ce subtile speculații asociative. Poate să pară prezumțios exprimată, dar ideea că Victor Petrini, eroul central al romanului, este protagonistul unei „povești" de viață ce o „calchiază" în datele ei mitic-existențiale pe aceea a eroului homeric se impune în chip izbitor. Esențială, relația în cauză, totuși, trebuie să se limiteze la atît. De aici încolo, **actualitatea mitului** este aceea care obsedează conștiința artistică a romancierului. Depoetizat și dezorientat, epopeicul, acum, nu mai este emanația unei structuri narative sublim-legendare (precum la Sadoveanu, să zicem); de asemenea, nu mai este menit nici a pune în valoare presupusa vocație a eroului de a condiționa cunoașterea lumii, a vieții și împlinirea propriului destin de angajarea lui totală în dinamica faptelor, a întîmplărilor cu conținut concret istoric, animat fiind deci de setea afirmării ca exponent privilegiat al acestora. Din acest punct de vedere, asemenea lui Leopold Bloom, eroul lui James Joyce, Victor Petrini, instinctiv dar și programatic, evită funcția exponențială în ordinea implicării active în epopeicul social-istoric și preferă ipostaza de observator contemplativ. Marele și dramaticul lui vis este de a crede cu patetica obstinație că e liber față de sine atît timp cît, prin iubire și **radicalitate etică** (iată o altă sintagmă asupra polisemantismului căreia, în cazul lui Victor Petrini, s-ar cuveni să poposim îndelung) are dreptul situării „în afara" fluxului strict evenimențial al istoriei. Vina lui tragică de aici se trage, din straniul mod în care este conceput actul angajării față de sine și de semeni, implicit față de istorie.

Tutelat de etica nonconformistă a unor mari spirite precum Socrate, Rousseau sau Spinoza, în același timp, eroul lui Marin Preda nu este totuși un resemnat, o victimă a propriei lipse de viață. Absolutismul lui moral, într-un fel, de sorginte camilpetresciană, nu se consumă în sine și, mai ales, nu conduce aici un moment la alienarea instinctului vital. Dimpotrivă, tulburătoarea autenticitate umană a unei asemenea forme de inadaptabilitate morală și filozofică își are resorturile atît de profunde și de puternice în extraordinara vitalitate a eroului, în voința sa niciodată denaturată de a-și împlini destinul. [illegible]

[illegible] tre pămînteni" conferit de Suzy lui Victor Petrini izvorăște din însăși teza amorală fundamentală a romanului. Iubirea, în concepția autorului, este [illegible] [illegible]

încleștată confruntare dintre temporalul și intemporalul existenței. Dar, în ultimă analiză, sublimitatea tragică a problemei stă în faptul că, practic, cei doi nu pot niciodată anula starea de scindare în care se află unul față de celălalt; ceea ce, chiar și în momentele de supremă apropiere, mai ales atunci, îi face să fie stăpiniți „de o totală neputință de a înțelege neînțelegerea". Căci, se întreabă Victor Petrini, „Ce vrea să smulgă unul de la celălalt? Nimic altceva decît ceea ce e celălalt, ceva indefinit, neclarificabil, dar care îl împiedică pe el să fie definit, clarificabil... Dar îl împiedică? O, da, tinde chiar să-l reducă în fiece clipă la neant, pe măsură ce clipă de clipă celălalt încearcă să se constituie, să ia cunoștință de propria sa identitate..."

În liniile lui epic-analitice directoare, romanul reconstituie complexul și vastul scenariu al acestui fundamental conflict ontologic în care Victor Petrini se angajează cu dramatică voluptate. „Norocul" face ca partenerele lui să fie pe măsura acestui „joc", iar circumstanțele de timp în ordine social-istorică și moral-politică, la rîndul lor, [illegible] [illegible] **Cel mai iubit dintre pămînteni** [illegible] **Moromeții** [illegible]

Nicolae Ciobanu

Primăvara patriei

Urmare din pag. 1

Într-adevăr, prin entuziasm (dublat de clarviziune), prin pasiune (dublată de înțelepciune), prin adevăr (motivat de însăși istoria noastră), prin cutezanță (susținută de fapte), prin dăruire, responsabilitate va trebui să definim starea tineretii creatoare, aceste zile ale marelui timp românesc.

Am fost cu toții „fiinte ale istoriei". [illegible] în umbra metaforei va trebui să țină seama de privirea firească, a fiecăruia către sine, a tuturor către patrie. Fiecare a avut răgazul necesar unei drepte priviri, unei cuprinzătoare analize. Am fost nu doar martori ai acestor zile de istorie; am participat cu toții firesc, ne-am implicat. „Am votat pentru țara și pentru copiii mei" — mărturisea cineva, la un moment. „Am votat pentru binele nostru, al tuturor, pentru viitor..."

„Am votat pentru [illegible] mea năzuință, pentru [illegible]". Ce semnificație capătă acesta [illegible] unificate într-un singur [illegible] țară. Sigur, nu formulările [illegible], spectaculoase trebuiesc invocate. [illegible] cel mai important acum. [illegible] de mai bine, pentru [illegible]. Căci cu toții, atîtea temeiuri! Ele [illegible] tocmai „Programul de [illegible] popor". În ultimă instanță ele definesc [illegible] și responsabilitatea fiecăruia pentru ceea ce, cu adevăr, spunea poetul „[illegible] în patrie".

Zile [illegible] aceste zile de martie. Istoria, o atît de necesară prezență, a vibrat în suflete și [illegible].

Martie — oră de istorie. Martie — cîntec și hotar al ființei noastre.

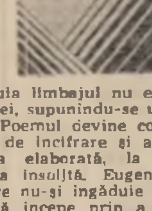

CARTEA DE DEBUT
Dilema mesajului liric

Cu primul său volum de versuri *) Eugen Suciu impune o structură lirică ce se încadrează tipului de sensibilitate al celei mai tinere generații de poeți, structură considerabil îndatorată componentei sale cerebrale. Tînărul poet creează un discurs elaborat, în spațiul căruia limbajul nu este expresie, ci filtru al emoției, supunîndu-se unui riguros control cerebral. Poemul devine construcție, răspunzînd nevoii de încifrare și artificiu, recurgînd la sintagma elaborată, la falsele sentențe și la asociația insolită. Eugen Suciu scrie o poezie sobră care nu-și îngăduie capricii și frivolități, chiar dacă începe prin a afirma că „tinerețea / e nevoia de a face pe cineva să se mire". Poetul nu ține să frapeze, pentru că temperamentul său liric nu se afirmă prin ostentație. Cerebralitatea sa nu este numai formulă poetică asimilată prin experiența lecturii, ci un mod de a fi care încearcă să ofere securitate laturii fragile a ființei, ce se trădează atunci cînd discursul nu o poate disimula total. Constructorul lucid de poeme este sensibil la infimele fenomene subiective („să simți / că un singur flutur dacă ar trece / ai putea să te nărui") ale unei vulnerabilități extreme, la vibrația imperceptibilă a „polenului lepădat de cristale", opțiunea sa pentru încifrarea limbajului putînd avea și semnificația unei retrageri strategice dincolo de cuvînt. Verbul nu reprezintă numai comunicare, el poate accepta și ipostaza de „urîtul vehicul al îndepărtării". Caracterul echivoc al comunicării poetice se manifestă îndeosebi în suspensia discursului liric, expus ca mesaj parțial: „Tu care-ai fost / ca spinarea văzduhului după la adăpătoare / prin care și-acum plămînii mei mai rătăcesc / morminte vii într-un tăciune) „care te îndepărtezi și tulburi / cerceii amănuntului / întocmai acestui gîndac / pe mersul lui mut mă sprijin / cînd mă scol să aprind lampa".

Starea lirică nu implică organizarea și ordonarea percepției, liniarizarea emoției, ci transcrierea încifrată a unei confuzii conservate ca atare, poemul rămînînd mesaj imperfect, falsă confesiune: „Ceva / asemeni sclipirii / vedeniilor fără chip din odaia celui / ce nu și-a domesticit încă singurătatea / (ca un bal al cuvintelor / acea nostalgie a sîngelui / pentru o mereu nelămurită plecare) / și despre felul cum / am zărit azi / pe cel cu suferința cochetă / vibratil asemeni / unei monoiubiri". Suspensia discursului favorizează fulgurația lirică, starea pură și efemeră a unei poezii autentice, conciliind fervoarea ca discreția sub o aparență de detașare: „Ca și cum ai recupera un cîntec / de pe luciul unei granițe / acolo unde ceilalți / își sapă gropile individuale ale debutului / ca și cum ai mai avea / curajul acela nebunesc de a nu scoate o vorbă / (cînd singurătatea e mai puternică decît orice) cînd o gură / se numără pînă la o sută pînă la o mie / și faima acestei lucidități ar fi aruncată / în somnul periculos al papagalilor / pînă / ...pînă în treacăt te-atingi de o femeie / și dinăuntru singurătatea răspunde / ca o toacă de paște / cum totul apoi s-ar întuneca / de înviere / și-abia atunci vătămată / sărbătorească neliniște a pisicii". Poezia lui Eugen Suciu se exprimă ca mesaj întrerupt asupra unor stări confuze, ezitînd între reticența afirmării și nevoia de a impune statutul autonom și axiomatic al subiectivității lirice, care percepe fenomenele într-o manieră proprie: „Simt nevoia / să vă spun ceva vital / axiomatic / ca un sunet de trompetă // ziua are obrazul neras / îndoiala tîrăște casele de păr / duminicile sînt gîtuite / în gheara florăriilor / la colțuri de stradă / bătrînii își cumpără bomboane / ca să nu fie singuri / (sînt falduri ale memoriei / în care plonsnița se plimbă în voie) / copiii împing cercul / cu un ghimpe din talpa prăpastiei / „în timp ce capul cuiva / se rostogolește / tăiat de propriul interes" (...). Nevoii de concret din care se naște discursul ca discurs, îi răspunde într-un alt registru nevoia de încifrare, pentru că poetul nu s-a decis încă ce rol să atribuie verbului și cîtă libertate să recunoască mesajului: „iviți asemeni olarilor / din vagi renunțări ale lutului / încep toate scrisorile / cu „dragă înăuntru" — un fel de răcoare / cu care asupresc misterul / tîrguire după cuvînt / bănuind orhideea / că ar avea un sex / se-ascund în flașneta orbului / ca într-un blid țărănesc".

Între tentația confesiunii și aceea a încifrării, între nevoia de a spune și aceea de a tăcea, de a se afirma și de a se retrage, poezia lui Eugen Suciu este o aventură a verbului indecis, determinînd ipostaze contradictorii, limbajul ca expresie sau ca filtru al emoției reprezentînd o dilemă permanentă. Atunci cînd mesajul acceptă organizarea, poetul recurge la caligrafia concentrată, clară și reverberantă a haiku-ului: „Greieri / adăpostiți de miresme / au făcut din noapte / o ciută speriată // în aerul serii / respirația ta a aprins / o corabie cu mirodenii". Între sentință și reprezentare, acest gen de poeme nu cenzurează emoția, ci o transfigurează în modalități emblematice: „Cortegiul anevoios / al unor păsări de pradă / fiecare cu colivia în spinare // — nu sînt păsări iubitule / sînt poemele tale". Integrat, prin unele tendințe formale și structurale, generației din care face parte, Eugen Suciu se distinge prin problematică și sensibilitate, ca un debutant a cărui intrare în literatură se cere reținută cu mai multă atenție decît într-o consemnare de rutină.

Sultana Craia

*) Eugen Suciu, „Bucuria anonimatului", Editura Albatros", 1979.

compendiu

poezia

Elisabeta Costin: „Cununa de rodii"

Editura „Albatros", 1979

● Sintagma „poezie feminină" se pare că nu mai definește exact lirica poetelor, care trece printr-un evident proces de radicalizare: atît în ceea ce privește substanța cît și modalitățile de exprimare.

În această linie se înscrie și volumul Elisabetei Costin al cărui titlu (**Cununa de rodii**) este mai degrabă ironic față de realitatea frustă a discursului poetic. Deși autoarea este o „imagistă", ceea ce ne-ar putea imediat trimite cu gîndul la o viziune statică și picturală, rostirea ei se dovedește energică, ritmul dinamic ca în aceste versuri: „Veniți, începe vînătoarea — făclii de gheață ard la nord. / Amurgul lui Irod iar sună din codru chemări secerătoare / Un geamăt viu despică în cioburi tăcerea albă din fiord / și buzdugane vin din sihle mușcînd năframe de nisoare". Dar forța nu se manifestă numai la nivelul enunțării ci și în planul enunțului unde se observă prezența cuvintelor desemnînd sfera violenței și agresivității: „Veniți, aisberguri plutitoare înfing junghere în văzduh / zăpada maculată plînge copii buni... Însîngerate / cad stele peste ochii umezi ce-și pierd văpăile / Un duh / Gonește hăituit pe maluri din recea zărilor cetate" (**Măcelul puilor de focă**). Motivul vînătorii și al urmăririi („Oh, pururi urmărită de haitele celeste") ar putea constitui nucleele coagulante ale întregului demers poetic, dar lipsește liantul interior. Multe imagini și metafore, luate izolat, sînt relevante — „Gheare lucii foșnesc în unghere" sau „Sînt vulnerabilă precum / Țestoasa fără carapace" —, dar contextualizarea lor ne apare uneori inabilă. În absența fundalului și a nuanțelor care să le valorizeze, culorile puternice, strălucitoare devin obositoare, monotone ca într-un film compus doar din prim planuri. Se ajunge astfel și la paștișa după un anumit gen desuet-tenebros, al limbajului romantic: „Văzduhul gol, tăcerea urlătoare". În ansamblu, însă, Elisabeta Costin construiește remarcabil în plan imagistic, dar îi lipsește deocamdată dimensiunea profunzimii.

Ana Grigoraș: „Să fii student la istorie"

Editura „Eminescu", 1979

● La Ana Grigoraș prevalează, dimpotrivă, starea, sentimentul și ideia ca stare, suficient meditate de limbaj. Dorința de a spune totul, clar și precis imprimă versului un caracter oral sau, în confesiunile mai ample, unul epic: „Cu fruntea-n perină / mă prefăceam că dorm / dar martoră-mi sînt / că visam // iubite, / cum știam de frumos / în visul acela / să mă port cu tine! // Cînd m-am ridicat / lîngă pat m-aștepta / o pereche de opinci de fier / Și atunci, / cu o nespusă milă / pentru cei pe care nu-i voi iubi, / mi-am luat încălțările / și am pornit spre tine", (**Vis cu opinci de fier**). Formal, tehnica poetică este simplă: o introducere în temă (de obicei erotică) și apoi poanta sau explicația lirică. Ana Grigoraș mi se pare inspirată și în seria scurte notații poetice care fixează, în imagini fragmentare, stări și senzații de moment: „Apropie-te // pînă vei simți boarea stîrnită de genele mele // Apropie-te // ca în milenarul ritual / al aprinderii focului" (**Milenarul ritual**). Asemeni desenului de pe un porțelan [illegible], linia este grațios trasată, cu o tușă fină, capabilă să surprindă amănuntul imperceptibil: „De ce te apropii fără teamă / de vîlvătăile sîngelui meu?" (**De ce?**). Poemele de amplă rezonanță, **Să fii student la facultatea de istorie**, **Pămîntul burniței, pămîntul, dragule!** **Cîntec de războinic**, **Dintr-un braț de margarete**, în ciuda [illegible] versului liber, voit prozaic, pe alocuri pregnant, respiră un romantism naiv.

Ștefania Plopeanu: „Vorbindu-vă prin semne"

Editura „Cartea Românească", 1979

● Ștefania Plopeanu [illegible] Totul este conceput „a la manière de" Jacques Prévert, amestecînd fantezia ironică și starea de spirit neconformistă cu o tristețe discretă: „(...) apoi împreună veți bea o garafă mare / transparentă plină cu viață / te mai duci prin western / prin centrul satului-orășel / cu toată activitatea publică de concert / concentrată în trei clădiri / cu învechirea rigidă a liniilor-șablon / sub [illegible] prafului / apoi te așezi la catedră și predai / în fața [illegible] / în timp ce își trimit importante bilete de dragoste / [illegible] despre asta nu discutăm / decît la [illegible] final / ca să țineți țigările uite așa / deja [illegible] lecției / strîngeți totul și duceți-vă acasă". Dar [illegible] poeziei sale nu constă în astfel de [illegible], în fond, jocuri ale spiritului ci în arta [illegible] abordată. Dacă s-au scris atîtea arte poetice, dacă s-a meditat asupra virtualității cuvîntului, a capacității sale de a exprima sau nu realul, dacă s-a făcut deci o „poezie a poeziei", de ce nu am produce [illegible] teoriei poetice. Este ceea ce încearcă și Ștefania Plopeanu care ne propune un text de „gradul III", vorbindu-ne „prin semne despre semne". Motivele sale [illegible] astfel, concepția modernă despre limbajul [illegible] în varianta Barthes cu al său „degré zéro de l'écriture", semnificat și semnificant poetic, meta-textul etc. Desigur, însă, că avem de-a face cu o absorbție ironică a [illegible] subiectului, întreprinsă cu vervă și inteligență, pentru că, altfel, dacă ne-am lua în serios, rezultatul ar fi aberant: „Eu v-am sunat / ca să vă dau radiou / acest flacon de emulsie secolului / care lustruiește fără efort totul / (da, dar așa fără pregătire — ce e [illegible] danaos (pentru că / tocmai eram la capitolul [illegible] unde se vorbește despre / formă substanță semnificant / gradul zero cu minus — dacă se poate)". Ștefania Plopeanu jonglează cu posibilitățile combinatorii ale cuvintelor, distribuindu-le într-o ordine pentru a le desface apoi și a le aranja în alt mod, ca într-un joc de puzzle.

Dar în ciuda acestei versatilități a textului, a posibilităților nelimitate de asociere a semnelor, totuși, sau poate tocmai din această cauză, comunicarea nu se poate realiza: [illegible] este falsificat, mesajul emițătorului nu este [illegible] corect interpretat și înțeles de receptor. [illegible] sub avalanșa semnificațiilor. Limbajul în loc să comunice, [illegible] și sporește deruta și [illegible] Semnele. Iată noul și uriașul labirint în care rătăcește în căutarea unui fir al Ariadnei omul modern. Aceasta pare a fi semnificația de profunzime, pentru a ne păstra în termenii semanticii, pe care ne-o sugerează originalul discurs (uneori deviat în pură paradă lingvistică) al Ștefaniei Plopeanu.

Paul Dugneanu

Venera Antonescu: „Dincolo de coclauri"

Editura „Litera", 1979

● Deosebindu-se mult (prin meșteșug și eleganță a expresiei, printr-o afectivitate bine cenzurată în tiparele prozodice și prin acumularea creatoare a unor toposuri poetice) de masa producțiilor lirice cu care ne-a obișnuit editura **Litera**, cartea Venerei Antonescu *) se lasă ușor definită în ceea ce privește tematica, prin recurența unor nuclee lirice de natură nostalgic-evocativă și prin formularea prețios-incantatorie a acestora. Dedicat amintirii tatălui, volumul este în fond o invocație amar-contemplativă a unui spațiu protitor, un demult-îndeparte, apropiat printr-o rețea de elemente poetice — semne ale răsfringerii, filtrări ceremoniale ale aducerii aminte. În „Dincolo de coclauri" este figurat spațiul parental, un au delà al negurilor albe de care „pasărea bolnavă" a lui Blaga, căutind steaua de „peste dumbravă", — nu este străină. Melancolia dincolo-ului, stările tensionale sau exterior provocate de acesta, chemările din trecut în prezentul contemplării sau incursiunile în imaginar către spațiul legănării dintîi, sînt prinse în dialectica formelor evanescenței lirice, unde sfumato-ul scaldă închipuiri de ceață, intrări în mări de alge, unde mîinile devin abur, unde cad ploi de petale și se cerne cu lumini de licurici, printre „ape-oglinzi" și piclă de docuri încercuind căderi și stingeri („și mă sting așa în șes / sură tufă de eres"), pe teritorii fals infantile. Alături de elemente de factură neotradiționalistă apar tratări de cromatică simbolistă, uneori Blaga este prea aproape (**Drumuri**, **Senvelesc**), alteori tonul este fals ori demodat (**Din depărtele**, **Era erau e**, **Mi-ai fost**, **În verde nespus**), dar ansamblul și mai ales unele poeme de artizan (**Pulbere mătasă**, **Sură tufă**, **Nu e**, **Ceasul acela**), confirmă valoarea poetică a unui impresionism de rafinament muzical și tensiune a rostirii.

Dan C. Mihăilescu

Miron Georgescu: „Mama Gruia"

Editura „Albatros", 1979

● Metamorfozele umanizării elementelor naturii și asimilarea lor semnificativă în scopul unei mai bune înțelegeri a circulației simbolurilor prin existența obiectivă fac să graviteze versurile lui Miron Georgescu într-un spațiu ludic grefat pe modelele liricii folclorice. Intenția reevaluării datelor înțelepciunii populare este evidentă atît la nivelul ideatic, cît și al construcției formale a poemelor. Proverbe sau simple imagini binecunoscute își caută prin noile contururi care le sînt acordate dimensiunea cea mai adecvată față de o gîndire neliniștită de aceste înfățișări ale perenității, dorind nu atît să ne scoată la iveală resorturile unui mecanism cît să ne provoace la validarea ecourilor acestora în sensibilitatea modernă. Asemenea modelelor sale, poetul ne transmite sincer, dar exigent vibrațiile imaginației sale: „această inimă / închisă / în colina coastelor / nu poate fi / o pasăre pripășită / chiar dacă / sîngele vinează / în afara coastelor / această încolțire / de frunză / de pasăre / de toamnă / de sînge / nu poate fi / o pierapă căzută / o inimă prăbușită / chiar dacă / moartea vinează /în miezul semințel". Reintegrarea în natură devine o participare, iar nu o imitare a ciclurilor vieții. În ritmul unui ritual de inițiere în valorile naturii Miron Georgescu vrea să dea din jocul de îmbinări al evidențelor și presupunerilor chipul „real" în care se însuflețește și este dominat necunoscutul, imprevizibilul. Lăsînu, cîteodată, impresia că dincolo de farmecul expresiei se află doar un halou, Miron Georgescu își spune nestingherit crezul în cuvintele care intensifică pur și simplu receptivitatea, cu mult înainte de a grava cu întrebări gîndirile.

proza

Nicolae Neagu: „Înțelesul de pierdere, seara"

Editura „Cartea Românească", 1980

● Acest roman în care itinerarul relatărilor caută să simuleze traseul exact al formării sensului unor evenimente, reprezintă, pentru autorul său, în primul rînd un amplu exercițiu de stil. Dar un stil al unei realități care nu își poate supune faptele aleatoare. Acestea, odată declanșate, nu mai pot fi oprite din evoluția lor imprevizibilă. Lipsa de control asupra faptelor care ajung să ne reprezinte se reflectă și asupra stilului autorului dominat de elemente obsesive, dar și obscure, copleșindu-i adesea intențiile. Investigația părților întunecate ale unor întîmplări mereu dislocate de la o logică curentă îl atrage pe Nicolae Neagu într-o cursă, motivele diverselor acțiuni plutind de numeroase ori în indefinit. Aglomerarea amănuntelor vrea să devină revelatorie pentru cele petrecute. Discontinuitățile contribuie însă insuficient la crearea stării de tensiune bazată pe efectul așteptării frustrate a lectorului, iar pasajele, în aparență vide nu obțin întotdeauna statutul semnificativ dorit. Nu evenimentul în sine îl interesează pe autor, ci tocmai procesul producerii sale. Descompunerea evenimentului caută deci să reia semnificativ etapele acestui proces. Felul în care conștiința își manevrează amintirile pentru a se salva din stările de criză (consecință a unui întreg șir de culpabilități prezumtive) este unul din aspectele revelatorii unde se concretizează calitățile lui Nicolae Neagu („Nu s-a străduit să le descifreze, interpreteze sau rețină, își amintește de ele fără să vrea, în aceeași zi sau la distanță în timp, punîndu-le în legătură cu o întîmplare reală atunci survenită, ceva ca o identitate de sentimente așează cele două elemente, visul și întîmplarea, nemijlocit alături și reasamblînd **post factum**, atît cît se poate, fragmentele derulate în subconștient, el înțelege că fusese avertizat" (p. 68). Relatarea diverselor perspective ale unei aceleiași realități reușește să ofere șansa de a echivala în spațiul literarului felul în care sensul acțiunilor se încheagă din mers, fără o legătură cauzală aparentă. Narațiunea se rupe mereu, căci nici istoria pe care aceasta o evocă nu are un ritm egal de desfășurare. Autorul nu vrea să impună o ordine exterioară faptelor, dar devine prizonierul lor și atunci inteligibilitatea unor pagini nu mai poate fi restabilită.

Virtuțile lui Nicolae Neagu reperabile astăzi trebuie să aparțină cu adevărat și prozelor sale. Această carte include premisele acestei evoluții obligatorii.

Andrei Roman

B. Pandelea: „Cucuta"

Editura „Cartea Românească", 1980

● B. Pandelea debutează tîrziu cu un roman*) scris parcă în afara oricăror preocupări formale, simplu și direct. **Cucuta** se citește cu plăcere, semnele talentului și ale siguranței profesionale fiind vizibile și distribuite în mod egal pe parcursul cărții. Autorul e un povestitor supravegheat în permanență de conștiința romanescă. Romanul este, pentru B. Pandelea, o „poveste exactă", nespectaculoasă, lucidă, săvîrșită fără accelerări sau încetiniri, fără speculații structurale, într-un stil sobru, ușor „încălzit" de sentimentalism. Cartea e „frumoasă" prin severitatea liniilor construcției.

Inscrisă într-o categorie romanescă — **Cucuta** e un roman al formării personalității —, cartea lui B. Pandelea are pregnanță prin destinul tragic al eroului ei. Nu tipologia interesează aici: Păun Cormană este un personaj „rotit" pe rînd în jurul unor modele clasicizate, fără a se opri la nici unul. În primele file ale romanului, conflictul pare izvorît din universul moromețian, Păun : un alt Niculae Moromete, mai bine zis, existența sa pare că va fi configurată astfel. Păun e un copil eminent la școala primară, coronițele de la premiul întîi se adună, simbolic pe o ramură de copac, pînă cînd din ele nu mai rămîn decît cercurile. Familia o „duce greu" și Păun nu poate fi dat în continuare la școală. Între copil și familie ruptura e inevitabilă. Rezolvat diferit, conflictul se îndepărtează de tipologia moromețiană. Băiatul este trimis la oraș, mutat dintr-o lume mizeră dar ingenuă, în alta la fel de săracă, dar agresivă. Destinul eroului începe să se contureze în spiritul romanelor lui Dickens. El este „copilul aruncat în lume", entuziasmul fiindu-i acoperit în permanență de sentimentul frustrării. Din acest punct de vedere, Păun pare la un moment dat un David Copperfield adaptat la Tîrgoviștea autohtonă și, mai tîrziu, la mahalalele bucureștene. Lumea i se refuză, dar întotdeauna există o soluție, de fapt apare una. Fugit de la țiganul fierar unde fusese dat de părinți să învețe meserie (scenele de la fierărie, scrise fără nici o nuanță în plus, surprind cu exactitate psihologia copilului, înspăimîntat nu de munca grea, ci de incertitudine și lipsă de orizont), Păun ajunge ucenic la un sobar italian, pripășit la Tîrgoviște. Fascinația meseriei se datorează acum deopotrivă celui care o practică și încrederii cu care e înconjurat. Codul naratorului se mulează invizibil pe codul propriului personaj, pînă la identificare sentimentală. Comentariile epice „parazitare" (sateliții ai acțiunii) lipsesc: povestea e „pură". Simplitatea e tragică, orice ramificație nu face decît să coboare scara de valori, căci, se știe, tragicul este cu atît mai sublimat estetic cu cît se alcătuiește din linii drepte, din caractere tari. „Vorbele" impurifică, detaliile dramatizează. Nu se va înțelege de aici că romanul lui B. Pandelea este lipsit de imaginație stilistică. Dimpotrivă: textul său denotă „plăcerea limbii", stilul e suplu-bogat și cînd transcrie un material „greu", medii sumbre, sordide. Detaliul merge însă la esențial. Exact și plăcut, **Cucuta** recomandă un prozator.

Costin Tuchilă

Antologia «Luceafărul»

„Un discipol al lui Blaga ermetizant...".

Al. Piru, „Panorama poeziei contemporane"

„Natură închisă, refractară, condensată și răsucită în ea însăși, Ion Iuga vrea să găsească în poezie calea unei dezvăluiri a unei comunicări, pe cît cu putință afectuoase și această tentativă, încă nedesprinsă de rezistențele interioare crispante, prezente odată cu ea în tiparul stilistic al poemului, capătă adesea consistență".

Lucian Raicu, „România literară", 1975

„Cu un adaos de modernitate în gîndire, consecință a maturității, rostogoluri bolovănoase de sentimente decise într-o eruție fără acces la nuanțe, versurile lui Ion Iuga aspiră la supletea verticală a bisericilor de lemn maramureșene, stîrnind cu această aspirație o adiere romantică".

Laurențiu Ulici, „Amfiteatru", 1976

„Sentimentul răspunderii, conștiința de lider... capătă la maramureșanul Ion Iuga forma unui exaltat interes pentru condiția proprie, situată desigur sub regimul excepției dacă nu chiar al excepționalului."

Mircea Iorgulescu, „Scriitori tineri contemporani"

„Patetic fără retorism, construindu-și un eu liric personal printr-un „Ion" adesea numit, poetul prelungește experiența unui Aron Cotruș în capacitatea de a uni detaliile cu ansamblul lumii sale".

Marian Popa, „Dicționar de literatură română contemporană", ed. II.

ion iuga

Mioritica

Inutili sunt cîinii care lătră continuu
mi-a zis bunicul
cîinii care lătră la vînt
la fluierul de pămînt
la capul spin
înfășurat în fîn
la stăpîn
cîinii care lătră
cînd vin hoții lătră
cînd vin lupii lătră
ei lătră la seară
la viața mea din călimară
la piatră
la focul din vatră
ei lătră
inșiși se lătră
lătră la oi
la păstorul din noi
la ploaie la vînt
la ceața din pămînt
cînd vin hoții lătră
cînd vin lupii lătră
ei lătră continuu
Așa am rămas fără oi fără avere
mi-a zis bunicul
O inutili sunt
cîinii care lătră continuu

Atît de singuri

Să-mi faci Cap de Om ori Cap de Lup din dovleac

curăță-l bine de măruntaie scoate-i semințele
să nu încolțească la căldura flăcării –

cu măruntaiele vom hrăni porcii și cu miezul galben

în coaja dovleacului desenăm ochii asimetrici
urechi și sprincene și nas în triunghi
gura să-i fie ca fierăstrăul neliniștită
și plînsă la colțuri de foame
apoi

aprindem opaițul
îi punem pălăria afumată pe creștet
și-l legăm la răscruce de drumuri
cu o sîrmă de cumpăna fîntînii

din noaptea aceea toți călătorii ne-au ocolit
înviase monstrul cu Cap de Foc
și-am rămas atît de singuri
atît de singuri am rămas

și-a putrezit cumpăna fîntînii

Cine mai umblă

Nimeni nu umblă după lîna de aur
umbra-și scormone înfățișare în ziuă
din ceea ce-i viu arzător dinspre lucruri

nimeni nu umblă după lîna de aur
(au putrezit căutătorii și lîna adîncuri)
în rama icoanei nimeni în rugă
flacăra frunții în viscol albită
e cerul ideii prin care-n oglinzi vă priviți

nimeni nu umblă după lîna de aur
nici cu Dumnezeu nu am pace și știți
norii de pe umeri nu-s straie de tămîie
e focul durerii din voi izgonit
spre cel cu putere să-l ducă departe

umbra mea caută înfățișare în ziuă
în ceea ce-i naștere să se piardă –
cine mai umblă după lîna de aur să umble –

pe steaua păzinților eu rămîn ca să ard
și numele meu să mai ardă

Dantelă-n alb și negru

S-au prăbușit peste inima lui
păduri de zăț,
peste ochi
două crengi ori două săbii
iscodesc ;
una lovește-n albastru
alta ca hoții adînc –
teafără lumina
în cheia casei îl căuta.

Avea zale și scut ; ruginite de sînge
și cămașă din lumină țesută
a zis ghicitoarea
aruncînd în gură de canal
ceașca mea de cafea

Insula

Un ochi doi trei zece
și sîrma ne strînge galbenă urmă
apa plapamă rece
liniști pe gură îmi scurmă

broaște-n aur peștii din gură
și algele verzi ne cuprind
amin aleluia ne fură
galopul surpării sub grînd

Locuind cărările

Iată
să treci cîntînd prin șapte oglinzi
să botezi o fîntînă
și cu iarba din mîini
să-i locuiești cărările
să simți atunci umbra izvorului pe umeri
și piatra numelui tău rotunjită pe ape
să auzi prin tîne Dorul poruncitor
din ochiul fîntînii urcînd
și mihnirile tale ca niște imperii
pe fața ta și-n inimă prăbușindu-se

atunci locuiești cărările toate
gîndul te multiplică și pe calea ta
Luna-și pierde un obraz

piroane roșii sunt întrebările
cînd trec prin șapte oglinzi

Vărgată cergă

Pe degetele tale mănușile-s grădini
de-albastre ape
galbene flori de mal
tăcerii se închină
nenufarul în somn de grele ape
tainice întîmplări pe-aceste telini de rugină

adu pomul vieții cu noi într-o fîntînă –
dacă izvorul vechi de-acuma a secat

mai lasă-mă pe mîne stîlp de sat

vărgată cergă-i raiul de sub deal
în el uitarea izbucnește-n apă
chipului tău regăsindu-se

stele miei albi scapără-n iarbă

Kristina Szigethy : „O anumită zi în Schei"

Poemul mîinilor

Cînd tulbură Adevăr și Oglindă Poemul
tulburător se dezbracă în baia luminii
teama și-a ascunde-n sutien cum un copil un măr în somn

gol Adevărul strigă mîngîierile mîinii și vie Oglinda
le tălmăcește dans pe covor

Doamne tulburător mai este Adevărul el

Flăcări de apă

Ieșeau din dușumele dintre uși
perechile dansînd pe roțile-nvechite

pe la ferestre simbăta bolnavă
ca sufletul dansatorilor de lămîie
aruncă nuci sub tremuratele călcîie

toamnă-i în sat
pe chei de aramă a ieșit dansatorul
în pămîntul de frunze s-a dus
și-avea în mînă un cuțit cu mîner argintat

pe la ferestre simbăta galbenă
cu prăștia aruncă pietre și nuci
peste statuile de piclă

negrul octombrie arde sub călcîie

o femeie singură
singură își presează chipul în ceața amară
și se visează într-un ierbar

(Din volumul „Binecuvîntata civilizație.")

„...Mara Nicoară s-a relansat prin Mai mult pasăre decît înger, unde directețea și imprevizibilitatea limbajului reușesc să smulgă din indiferența pe orice cititor".

Alex. Ștefănescu : „Scînteia tineretului", vineri 15 decembrie 1978

„Poezia Marei Nicoară e o fantezie continuă, un teritoriu cu care poate să facă ce vrea, o țară mereu de cucerit...

Ceea ce dă prețul acestei poezii este marea ei autenticitate. Nici sentimentele, nici imaginile nu par confecționate ci izvorîte spontan dintr-un prea plin sufletesc. O aspirație către puritate netrucată și o vie autenticitate a sentimentelor exprimate printr-o grațioasă imagistică ce amintește de unele icoane pe sticlă oferă poeziei scrisă de Mara Nicoară un sigiliu particular."

Mihai Ungheanu : „Luceafărul", 16 septembrie 1978

„Pentru cititorul receptiv, fiecare strofă ascunde însă o confesiune tragică... Atractivele roze stilistice ale Marei Nicoară ascund între petale minuscule limbi de ofidient."

Virgil Gheorghiu : „Luceafărul", 10 iunie 1972

„Există la Mara Nicoară o vitalitate excepțională, o explozie a cuvîntului și un suflu care o salvează de multe rele. Și în toată aglomerarea de cuvinte dure și de stări de amazoană apare cînd și cînd un duh lilial care frăgezește poemul ca umbra trandafirie a unui foc tandru.

Eugen Barbu : „Luceafărul", 16 noiembrie 1974

mara nicoară

Marea

Marea a dus toamna în adînc,
Sub ochiul de apă stau cireșele, pepenii, perele,
trăsura cu cai albi,
sărutările noastre,
crizantemele galbene,
amfore și ceasuri oprite.
Tot felul de obiecte se strică și dispar din casă
Tigăile de aur, rochiile, părul meu albastru,
Rîsetele mele zboară ca vrăbiile în tot felul
de încăperi,
Sufletul meu pe care s-au scuturat
trandafirii albi ai lunii.

Toamna

Un cedru singuratic, adăpostind berze albe
Și marea în depărtare, ca o bilă de sticlă.
Se face inventarul frunzelor :
Lipsesc tot mai multe, în orașul
din piatră albă,
Pleacă din noi timpul
Mișc degetele și timpul zboară din mîne,
ca o lumină aurie
Tîșnește, gîlgîie ca un izvor,
Rămîne tot mai puțin.
Din toate lucrurile lumii
se evaporă timpul
Rochiile devin tot mai palide,
Muntele lutos se macină
Florile de aur alunecă în nori.

Toamna își are vremea ei

Toamna își are vremea ei și trandafirul
își are vremea,
Iubirea își are vremea ei,
și piramidele veșnice
își au vremea,
Orașul cu patima lui își are vremea,
Și retragerea în rezervațiile sufletului
își are vremea.
Se înmulțesc păsările în jurul meu
Și eu îmi gîndesc singurătatea
În lume poetul se stinge pe zăpada imaculată
Cum sînt stinse stelele cu mitraliera.
Adevărul nu este numai un felinar
Cu care luminezi obiectele pămîntului.
Bate inima mea, sau bat clopotele văzduhurilor.

Iernile albe

Pomii cerului își scutură frunzele peste noi
Vaci albe, cu coarne lungi trec pe străzile orașului
Spre abatoarele de argint.
Stăm dincolo de geamuri,
în jurul mesei zilnice
Dulapul maro în care se decolorează rochiile
Ca niște trandafiri,
Covoarele și fotoliile, patul care ne duce plutind
La țărmul zilei următoare.
O, fețele noastre tinere, ochii plini de lumină,
Mireasma de bunătate a sufletului întrecînd
toate mirodeniile de pe pămînt.
Se apropie de noi iernile albe
Ca niște abatoare de argint.

Păpădiile

Ce va rămîne după mine în lume ?
Întreabă pomul,
Florile vor cădea, fructele roșii vor putrezi.
Ce va rămîne după mine în lume ?
Numai puțină lumină, îi răspund eu.
Numai puțină lumină.
Ce va rămîne după ce voi fi distrusă ?
Întreabă casa,
Casa, această gară de lucruri, care
asemeni autobuzelor lunecă de la
un om la altul.
Acasă, locul fix unde te întorci
din singurătatea universului.
Ce va rămîne după mine în lume ?
Întreabă casa.
Căldura, dragostea, lupoaica și puii.
Ce a rămas după mine ?
Oftează bunicul, învelit în mantaua lui de iarbă.
A rămas prunul acesta și sufletul meu.
Sufletul meu, risipindu-ți bunătatea
Asemeni păpădiilor galbene, peste tot.

Pînă mîine

Depinde cu ce rămîi
Din ciocnirea cu realitatea,
Acest rechin care în fiecare zi te pîndește
Din valurile verzi ale aerului.
Casele albe ale orașului zburînd
Autobuzul, înghesuiala și cuvintele
Asemeni boabelor de piper negru.
Mașinile puterii trec pe șoselele goale ale lumii,
Taine cumplite care mai tîrziu ne ating și pe noi.
Depinde cu ce rămîi
După ce îți smulgi hainele din autobuz,
După ce ajungi acasă trecînd prin piețe.
Cîte pene ai pierdut azi, frumoasă pasăre ?
Cîți falși prieteni ai ars la gunoi ?
Cu munți de gheață mi-am înconjurat sutletul
ca să pot rezista,
Pînă mîine, mereu pînă mîine.

Tablou

Niște crizanteme zdrențuite,
Niște crizanteme
din picuri roșii, strălucînd
în grădină ca sîngele,
Și lacul, un ochi luminînd,
sub cerul întunecat,
Lacul, ceasornic de buzunar,
stomac ce digeră obiectele
verii : pomii galbeni, bărcile,
pălăriile, sticlele goale,
piețele vechi cu porumbei,
trestia,
Clipele de aur, ale dragostei noastre
Care primele au lunecat în adînc.

Merele de aur

Un violoncel cîntă suite de Bach
Mere de aur cad plutind pe un cîmp cu zăpadă
Mituiesc moartea cu zilnice fericiri :
Îți mîngîi părul de aur,
Îți sărut statuia albă,
Respir verdele grîului, această buruiană domesticită,
Care ne învață să iertăm.
Obiectele albastre ale amurgului,
Tot ce este frumos și blînd pe lumea asta,
Lunecă în zăpada
Asemeni merelor de aur.

Ce visez eu ziua

Visez o casă albă, înconjurată de flori galbene
Departe de lume, departe de bine și de rău,
Să trăim cum credem noi că trebuie
Îngrijind de flori și păsări.
Vom avea somnul sănătos al țăranilor
Și spaimele aduse de civilizație nu vor mai fi.
Vom curge prin zile în același ritm cu pomii și iarba
Viața unui om și viața unui trandafir roșu
Au aceeași lungime.
Pescuiești într-un ocean de zăpadă
Cutii de conserve, statui, trenuri, zgîrie nori.
Visez o casă albă înconjurată de flori galbene.

Nevăzutele rădăcini

Nevăzutele rădăcini, cele care țin
lumea în viață
Ele se luptă cu hrana, cu setea,
ele aleg și resping,
Ele știu ce e bine și rău.
Pomii înfloriți, plutind primăvara
ca un abur roz peste cîmpia galbenă
Florile și păsările, clădirile înalte,
toate lucrurile și ființele au rădăcini
Odgoane puternice care le opresc să lunece
în neant.
Trec de mînă, iubitule, cu tîne prin lume
Și nu știu ce ne oprește să lunecăm
pe deasupra acoperișurilor
Poate sufletul nostru, gravid cu toate
fructele care au fost în lume,
Cu orașe, civilizații, războaie, iubiri.
Nici un om nu se poate rupe de omenire
Chiar dacă vîntul de argint al minții
Naște zei de aur.

Galbena floare

Aș vrea printr-o minune să vii,
Să rîd cu tîne de această frică îngrozitoare
Care mă coboară în mările singurătății
Alături de păsări, de pești, de ninsoare,
E o umilință să-mi fie astfel teamă,
De parcă n-aș fi o ființă gînditoare
Printr-un aer mai pur ca respirația grîului
Trec pe dealuri turme migratoare.
Eu rămîn în această cameră
Avînd destinul lucrurilor trecătoare
Am crezut că va lumina în bezna secundelor
Dragostea mea, ca o galbenă floare.

Kristina Szigethy : „Ianuarie"

vasile zamfir

Adu-ţi aminte

Adu-ţi aminte că ne-am fost născut
sub razele luminilor de lut
din care piinea se coboară-n soare
ca un miraj de aripi cintătoare.

Adu-ţi aminte că-ntre noi există
fiinţa de credinţă comunistă
ce se-ntrupează-n lambii sunători
asemeni orizontului în flori.

Fiinţa care pururea nu moare
ea insăşi prag de-naltă sărbătoare
pentru acum şi pentru ce va fi
pe drum de slavă cu puternici fii.

La masa mea cind lirele se-adună,
prietene, eşti slavă şi cunună
de faptă demnă şi desăvirşire
intruchipind a patriei trăire.

Pentru-a şti

Noi am venit pe lume pentru-a şti
să punem vieţii straie purpurii
sub care fiecare dor de bine
să fie imnul zilelor senine.

Impreunaţi in cuget şi-n simţire
prin noi lumea ştie să respire
cu glas de om şi frăgezite şoapte
sub fructele desăvirşirii coapte.

Au toate lucrurile lingă tine
strălimpezimea harfei care ţine
in strună plină negrăite vieţi
spre naştere de pure dimineţi.

Noi am venit să dăruim iubire
şi fierului şi pietrei in zvicnire,
mereu mai demni de viaţa ce ni-e dată
lingă oglinzi cu zare nepătată.

Punte

Pun peste ieri şi miine punte nouă
şi peste ea fring soarele in două
nici viitorul cu nemărginirea
nu va putea să-mi răscolească firea.

De ieri duc peste astăzi tot ce poate
căldura fiinţei să aşeze-n toate,
spălind adincul, dezlipind o mare
de aur moale clocotit in zare.

Un cintec nou din fiecare clipă
in patria luminii se-nfiripă
pentru a duce omului prinoase
din măreţia faptelor frumoase.

Mă tot aştept intre un mal şi altul
impodobit cu flori de visc inaltul
să vin tot mai inalt spre infinit
ca soarele uitind de asfinţit.

Extaz

Se va sui in mine-ncet extazul
celui din urmă dor ce-l voi cinta,
cutremurindu-mi toată viaţa mea
ca-nfiorarea unei visle iazul.

In valuri circulare se va-ntinde
in mine-un freamăt, cum nicicind n-a fost,
şi cintecul acela pe de rost
şi-n intregime-n minte l-oi cuprinde.

Nu-mi vor lipsi cuvintele-nroşite,
ca zarea-n răsăritul unei nave,
ci vor veni, gingaşe şi suave,
şi s-or lăsa de mine impletite.

Şi voi cinta un cintec pentru tine
cu rime proaspete şi ritmuri line...

Milenara

O dragoste de ţară-şi face vad
prin şiruri de străbuni de dinainte ;
nicicind nu moare cu acei ce cad,
ci-n cei ce vin ea creşte mai fierbinte.

Ea vine dintr-o depărtare mare,
unde-a-nflorit, şi-n inimi şi-a aflat
culcuşul cald. E-o zi de sărbătoare,
c-această dragoste-i pisc inălţat

din an in an şi apoi din veac in veac
de oameni care jertfa pentru ţară
n-au cintărit-o. Fiecare-i steag,
ce-şi flutură mindria milenară.

radu petrescu

zile de ianuarie

Duminică. La A. Sch., pe Lăzureanu, unde familia V. işi serbează nunta de aur. Soţul, amputat de curind. In bibliotecă văd, in nemţeşte, **Declinul Occidentului** şi la plecare, spre ora 8, este puţină ceaţă. O ducem pe doamna L.F. pină la tramvai, apoi la zece şi un sfert plec spre Institut unde sunt de gardă. Cind cobor din troleibuz, lingă staţia de benzină, ceaţa se ingroşase, nu era insă frig. De la staţia troleibuzului pină la Institut, pe strada lată şi lungă, pe trotuarul cu arbori, parte prin cimp, parte pe lingă un lung, lung zid văruit, umblu repede, gonit de singurătate, lăsind in urmă cupola de ceaţă vag luminoasă de deasupra aeroportului, nemulţumit că nu sunt cu ea şi cu copiii, nerăbdător să citesc hirtiile luate in servietă, să termin, cu o pagină lăsată pentru noaptea aceasta, povestirea inceputâ acum multe luni.

●

După o noapte de lucru neintrerupt, sosesc acasă la 7. Dimineaţă artificială, intunecată roşu ca pe un platou de filmare. Dorm mai tot timpul, trezindu-mă din somn cit să-mi placă dintr-un poet avangardist această frază „Inserarea azvirle păsări de aluminium pe miini, iar paşii laţi şi pe o muche intre peşti, cuceresc o scară spirală spre un turn de fenomene colorate, unde lucrează in odăjdii zugravii frunzelor, colecţionarii taciturni de ecouri". Şi mă mai trezesc o dată, pentru ceva din alt poet : „E mai mult un murmur plimbarea mea, o adiere. In schimb capul meu lasă prin aer urme vizibile şi odată ajuns acasă cu citā plăcere urmăresc prin fereastră şirul de capete care se intinde pină departe legind oceanul de mine. Ieri am plecat de acasă purtind pe cap un joben foarte inalt pentru plăcerea de a urmări mai tirziu şirul nesfirşit de jobene care cădea in apă". Şi mă mai deştept o dată din somn ca să fac baie şi de data aceasta sunt treaz [illegible].

●

Iorguţu :
— Spune-mi povestea cu Pallady.
Apoi, punindu-mi pe masă perforatorul :
— Spune-mi povestea cu ăsta.
Distanţa de la Pallady la perforator este [illegible] dintre aşteptarea lui de a i se vorbi despre Pallady şi neputinţa mea de a lega două vorbe. Imaginaţie blocată.

●

Poetul V. Nu mai ştie nimic despre Valentina Bardu din 1947—1948. A scris versuri despre cum merge ei in autobuz. Seara, la 5, ceaţă groasă. Iau de la anticariat Nimicele [illegible].

●

La Operă. **Maeştrii cintăreţi**. Vocile plutind ca nişte epave pe oceanul simfonic, răsărind din el, dominindu-l, arare, imputător şi efemer, sau alcătuind deasupra lui un cer jos. Incărcat de nori şi străbătut de fulgere. Superbul quintet vocal de la sfirşitul primei părţi a ultimului act, acasă la Hans Sachs. Ca totdeauna cind ascult muzică, imaginez, fără să vreau, fraze, castele de imagini din cuvinte. Dar cine sunt cintăreţii ? Afară de Goangă nu ştiu pe nimeni, am uitat să cumpăr program şi apoi n-am mai găsit. Părul cam lins imi dădea o pasabilă infăţişare ridiculă pe care mi-am contemplat-o, urcind scările, intr-o oglindă mare.

Ridicul ? Cind transcriu senzaţia de acum două-trei ore imi vine să rectific. Nu ridicolă, spun dar, ci haotică, pentru că nimeni dintre cei de faţă nu avea cum măsura distanţa dintre ce era sub părul meu lins ca al unui băiat de prăvălie nu de mult venit de la ţară şi încă nesătul de cită apă trebuie să-şi dea pe sevelură pentru a arăta ca lumea (in realitate, in clipa cind m-am privit in oglindă urcind scările, in capul meu nu era nimic) şi aspectul căpului scandalos. Ridicolul a existat doar pentru mine, pentru cineva din mulţime, dacă m-ar fi observat, voi fi fost doar unul dintre aceia căruia nu-i intinzi mina decit, la nevoie, intre patru ochi.

●

După ce, pe la 9, ceaţa se risipeşte, norii se [illegible] la nord devenind vag aurii, foarte [illegible], şi lăsind să se vadă, inţeresete, un azur adinc şi minglios, neaşteptată viziune la un asemenea timp. Dealtfel este şi cald, ca la sfirşit de aprilie. După 9, plouă torenţial. Iorguţu :
— Spune-mi povestea cu cocoşul.
— Ce cocoş ?
— Un cocoş mare !
Apoi :
— Spune-mi povestea cu [illegible].
După aceea, arătind spre paharul cu lapte din spatele său :
— Spune-mi povestea cu cana.
De la R. : G. L., tras de şiruri, ajuns infiorat al jobenelor sale, a plecat in Transilvania a Gh. Mărgărit are, Doamne Dumnezeule !, un cancer al limbii.

●

Adaug o pagină, apoi ascult [illegible]. Ca va [illegible]. In ritmul in care merg, insă, voi termina probabil in zece ani. Dar socotesc şi cit imi va trebui pentru polizare. După [illegible] de [illegible], acum e un [illegible] pe care intre 3.30 şi 4 il frămint aşteptind in staţia de la [illegible] să [illegible] doamnei R. niste hirtii cind va trece in troleibuz. Ideea [illegible] in faţa mea fără ca din ea să se detaşeze [illegible], elementul [illegible]. Incercind să analizez, l-aş situa prin 1940 aproximativ dar mă indoiesc că analiza mea operează cu elemente reale, bănuiesc că mai degrabă inventez. Totuşi ideea şi apoi lectura pe care [illegible] ea rămin florile mari ale acestei zile. Ruxandra pare că incepe să spună ceva. Arghezi regretă că n-a rămas ca Dumnezeu.

●

Iau cu mine in servietă **De l'amour** sperind să pot citi puţin la Institut dar sunt cu [illegible]. Pină la 10 am treabă pină peste cap şi după 10 sunt multe drumuri de făcut prin oraş. La 1 şi ceva mă opresc la biblioteca Academiei unde rămin pină la aproape 4. Mă uit, printre altele, prin poeziile poetului M., acest aniversam cei trei ani [illegible] ai lui [illegible], foarte [illegible] de textul [illegible] pentru el la [illegible]. Poartă ghetele mari, pantalonii [illegible] cu bretele şi o bluză albă cu mineci lungi şi cu mic guleraş şi aşa, cu părul lui galben mare, are foarte graţios, doamna L. F. il sărută de trei ori. Adaug trei pagini pe care ea mi le citeşte şi care par să meargă. Note ale mele, un caiet de acum trei ani. Consemn aici cu toată sinceritatea că mi se par splendide. Poate că inactivitatea a ce scriu eu (inactivitate relativă) intră in vederile unei tactici sublime pe care nu o pot inţelege, [illegible] cum sunt. Poate că in socotelile sublimului este ca tipul pe care il reprezint să intre in scena lumii mai tirziu, cine ştie cind. Iată o explicaţie. Şi poate aşa se explica şi paralizia mea socială.

Reiau caietul o oră mai tirziu. Nu mă jenează ce am scris aici, dar ar jena pe un străin care ar citi. Mi-e indiferent, jurnalul e doar pentru mine, o oglindă montată intre celelalte foi ale mele in aşa fel [illegible] să mărească spaţiul lor cu sugestia unei alte dimensiuni, mai adinci, unde privirea ar putea să intilnească, de exemplu, pe insul prost incălţat, cu haine de gata, prea lins in cap, priviri fericite şi haotice, de la spectacolul din 5 ianuarie de la Operă.

●

Plouă [illegible] toată ziua şi toată noaptea. Ruxandra vrea să spună cartea şi zice caca, bătind tare cu mina pe colorul unui foarte serios tom, al lui B., din bibliotecă.

●

Ziua este imbrăcată intr-un strai de lumină aurie, [illegible] şi caldă. Alerg după 7 la atelierele de material didactic de la Agronomie, de acolo, pe la 10, sunt la atelierele Ministerului Agriculturii unde fac corectura programului sesiunii ştiinţifice de referate, la 12 ajung la Institut unde poetul D. imparte poezii din buzunarele hainei sale de catifea mare, după 4 ajung acasă, dorm mult, mă trezesc tirziu, obosit şi nervos, cu copiii urcaţi amindoi pe mine şi [illegible]. Tata, scriu o pagină şi o-a şi făcut 10 [illegible]. Voila.

●

Ca şi ieri. Sunt bucuros că punind punct [illegible] de aici acum, cu puţin inaintea cinei, nimic nu se va schimba in univers. Nevoie de a face imediat.

●

Zăpadă pretutindeni, in fine : seara, cind ies din casă, Piţar Moşoi se pierde către C. A. Rosetti in zăpadă, [illegible] sunt albe, vintul poartă fulgii repede, e ca o coborire de milioane de ingeri, o armată in dans cucerind străzile şi [illegible], ascunzind cu trupuri imaculate noroiul nostru — care insă către ora 4 pare să-şi ia revanşa pentru că pină in faţa aeroportului de unde, insoţit de poetul D. care-mi declamă poezii fără [illegible], iau troleibuzul 81, [illegible] prin [illegible] adinci şi [illegible]. După [illegible] scriu două pagini şi cina. Aş putea scrie mai mult.

●

Aflu astăzi că Monica D. a murit acum aproximativ 3 ani de un cancer la ovare. Poetul V. mă [illegible] să [illegible] despre ea decit că era doar o [illegible] de [illegible]. [illegible] el, care a fost fermecătoare. Deci, cind U. imi vorbea de ea cum imi vorbea, aceea era foarte aproape de moarte. Cele două intilniri cu ea : la **Galeriile Lafayette** acum treisprezece sau paisprezece ani şi, in 1947, in casa doamnei L. Din mitologia mea intimă.

4 ianuarie 1946. Venisem cu mama care avea [illegible] la Casa corpului didactic in Bucureşti. Despărţindu-mă de dimineaţă de ea, am [illegible] in librăriile de pe Valea Victoriei. Zăpada era multă, mai toată cafenie. Mai jos de [illegible], am văzut o patrulă de soldaţi străini, cu foarte lungi baionete la arme. Intr-o librărie cu intrarea pe colţ, cărţi şi reviste de avangarda, [illegible] pină in 1940 şi revenite acum pe tejghele, foarte multe şi foarte atrăgătoare. In librăria de la parterul magazinului **Lafayette** mi-a atras atenţia o pereche bizar de nepotrivită. Femeia era inaltă, subţire, blondă, cu ochelari in rame de aur, faţa ingustă şi prelungă, albă, cu aerul de interiorizare şi intimitate al [illegible], imbrăcată parcă intr-un palton strins pe trup, de culoarea nisipului insorit şi cu o bluză care il proteja bine in părul ei blond gitul prelung. Privea cărţile şi schimba cuvinte (buzele [illegible] aduceau un roz mişcător in albul feţei) cu un bărbat voinic, [illegible], părind a fi lăsat doar cu o oră inainte haina militară, cu o mică basca pe capul rotund, cu părul tăiat scurt. Peste zece zile eram la Tirgovişte, cerul se cernea tot, in fulgi mărunţi, deşi in cădere enormă, neintreruptă, făcusem o plimbare la [illegible] ore după apusul grăbit, şi dealtfel invizibil, al soarelui, la Telefoane, cu M.H.S., peste [illegible] de Biserica Tirgului, şi intors acasă, incepusem aceste caiete. Insă in ziua cind, la Bucureşti, o văzusem pe tinăra doamnă in care, un an mai tirziu, aveam să o recunosc pe Monica D., nu am putut sta mult in apropierea ei pentru că in faţa cărţilor, acolo, era multă lume, şi m-am dus mai departe, de unde nu o mai puteam vedea, găsind in schimb, cu surpriză, printre cărţile expuse pe cristalul mesei, **Plantaţiile** lui Tonegaru, cu ceva schimbat in stilul de prezentare al editurii Fundaţiilor, o torpilă albastră.

●

Se vorbea despre lucruri ciudate
Femei de piatră trăind tăinuite :
Pandora, Galateea, Niobe.

●

Am cumpărat cartea, m-am iscălit pe ea şi am datat-o şi astfel, acum, pot data şi reconstitui şi acea zi memorabilă pe care, altminteri, aş fi pierdut-o cu totul in mitologie.

●

Baie prelungită, delicioasă, cu apa pină la git. Levitaţia corpului in apă, cind expiram, imi aminteşte că azi-noapte am visat că zburam, la joasă inălţime, peste aleile unui parc de spital şi, **cu servieta pe care o ţineam in mină goneam bolnavii care se plimbau.** Eram imbrăcat cu paltonul, purtam pe cap pălărie. Adaug foile cuvenite, ridicind rar ochii din caiet şi din cărţile prin care, ca să mă odihnesc, mă uit. Stau tot timpul in casă, nici pe geam nu privesc. După 8, cind scriu aceste rinduri, aud un fluierat de tren.

●

In aerul ingheţat şi in albul zăpezii mă mişc repede. Am părăsit pentru un timp foile la care lucrez de la o vreme incoace, pentru altele mai vechi pe care le voi transcrie, refăcindu-le uşor şi polizindu-le mult, şi apoi voi construi peste ele, intr-o variantă, un etaj de numeni. Gindind asta de două zile incoace, găsesc că operaţia ar avea consecinţe şi pentru ce se intimplă la parter. Ideea este mai veche la mine, acum mult conturată. Azi-noapte Iorguţu, răcit, cu temperatură, legat la git cu o batistă imbibată in alcool şi pe cap cu o bonetă de lină, a dormit zbuciumat şi s-a trezit spunind : „A căzut un zmeu". Zăpada il face fericit. Mie in schimb timpul imi este aproape tot furat de apariţia celui de-al doilea număr al **Buletinului bibliografic**, paginat foarte prost de dactilografele de la Atelierul de material didactic şi cu un imens număr de greşeli.

●

Zile de lucru incordat la Institut, cu alergări necontenite pe scări, concomitent pentru expoziţia de la Erfurt şi pentru numărul 2 al **Buletinului**. Totuşi, acasă găsesc puţin timp şi pentru hirtiile mele, scriind nu rău. Cind insă mă uit la ce fac Daniele Petrucci şi Von Braun, mi se pare prea puţin şi sunt revoltat. Confecţionez o mapă pentru desenele maestrului.

●

Ruxandra, in picioare in patul ei de lingă bibliotecă, incearcă să prindă cu mina dreaptă raza de soare care-i supără ochii. Dar pină să ne dăm seama de ce stă cu mina dreaptă in sus, Iorguţu intreabă :
— Ce vrea Ruxandra ?
— Luna, ii răspund — şi el caută repede printre biscuiţii lui, găseşte unul in formă de lună şi il ţine suspendat deasupra degetelor ei ridicate in aer.

Scriu două foi, ea imi citeşte, apoi ii privesc albumele şi desenele detaşate. Adevărul mişcării micilor ei personagii. Intre mişcare şi expresia figurii, unitate perfectă. Observaţia aceasta este pentru desenele din Ioanid şi Icoanei 1938. Siluetele din al doilea plan, delicioase, văzute cu umor, ca aceste două femei, una in jachetă şi fustă, lăsată puţin pe genunchiul drept, cealaltă, părind puţin mai in virstă şi văzută din faţă, imbrăcată cu pardesiu, oprite faţă in faţă, pe o alee, să vorbească şi sprijinindu-se amindouă pe minerele lungi ale cărucioarelor din care noii născuţi nu sunt vizibili dar stau foarte vizibil sub paza furcii tridente a unui arbore in timp ce, in primul plan, un alt arbore e martor altier al conversaţiei, pe bancă, a unui ins cu fular in picătele la git şi pe cap cu pălărie, părind să privească spre cele două mame din alee, cu un altul, intors pină la profil spre cel cu fularul, el insă fiind doar in haină şi avind pe capul cu nas aprig, coroiat, de pandur, o şapcă. Arborii sunt goi, cele două cărucioare alăturate par bărci legate la un ţărm apos. Desenul l-a făcut probabil in iunie 1938, in parcul Ioanid. Cestălalt, datat 22 iunie acelaşi an, e din grădina Icoanei căci, in fund, se vede printre frunzele arborilor o parte din faţada teatrului. In prim plan, trei persoane, printre care o femeie grăsuţă, in rochie inflorată, fără mineci, privesc la partida de table a doi tineri. In fund, către capătul dinspre teatru al aleii trece in căruciorul lui un invalid imbrăcat gros, cu pălărie. Căruciorului i s-a montat in partea din faţă un mic catarg de care sunt legate două baloane — pentru vinzare. Invalidul vinzător de baloane pare să aibă şi nasul şi buzele tumefiate, calota pălăriei este, la bază, mai largă decit ar fi fost nevoie. Sprijinit de spătarul căruţului, mina dreaptă se intinde, odihnindu-se, pe genunchi, ceea ce inseamnă că nu trecea, ci stătea, fusese lăsat acolo de cineva care urma să vină mai tirziu să-l ia.

●

Lui Iorguţu i se dă o portocală, dar ca să n-o mănince decit cind se va duce dincolo cu Ruxandra.
— Ruxandra, hai dincolo, ii spune el, să mănince Iorguţu portocala.
Nevoie furioasă de a citi **Ulisele lui Joyce**, imposibil de găsit.

●

Nu lucrez nici astăzi. In schimb găsesc la anticariatul de lingă Palat nuvelele, in nemţeşte, ale lui Joyce şi după oarecare indoială le cumpăr, la traducerea lor imi va ajuta ea. De dimineaţă, din nou la Ministerul Comerţului. Străbătind spaţiul dintre clădirea Institutului şi zidăria rococo, văruită, a porţii de la stradă, am avut timp să ridic de două ori capul spre avionul care se tira iute pe aer ca pe pietre, ca să aterizeze dincolo de şosea, la aeroport. Zilele trecute am găsit in **Ce se vede**, cartea mea de acum şase ani, o soluţie admirabilă pe care, cind am scris cartea, n-am observat-o. Era, bineinţeles, foarte simplu. Am alergat şi astăzi mult şi oboseala o plătesc cu un vis cam aşa. Fusesem invitat intr-o casă, laolaltă cu foarte mulţi alţii, toţi cunoscuţi şi necunoscuţi in acelaşi timp şi, la puţină vreme după sosire, mama amfitrioanei, o femeie voinică, parcă purtind incă rochia de la 1900, ne-a spus cu voce ridicată insă şi surizind, mie şi Adelei, că ne aflăm acolo pentru a reprezenta o persoană care nu putea fi prezentă. Declaraţia, făcută de faţă cu toată lumea, avea aer oarecare dar şi de a explica celor care umpleau apartamentul faptul bizar că noi ne aflam acolo, ceea ce ar fi fost insuportabil dacă bănuiala că mama amfitrioanei lăsase să-i curgă vorbe la care nu se gindise nu m-ar fi făcut să văd imediat posibilitatea de a pune aceste vorbe, impreună cu situaţia, intr-o nuvelă sau intr-un roman, visind o clipă la un erou a cărui prostie l-ar fi condamnat la ridicul, pentru că omul avea şi o ţinută monumentală, dacă mult mai mult decit prost nu ar fi părut insolent. In vis, aproape imediat după aceea, neavind cu cine sta de vorbă, căci toată lumea vorbea cu toată lumea, de o manieră foarte absorbită, m-am indreptat spre un grup de bărbaţi, constituit intr-un colţ al sufrageriei. La apariţia mea surizătoare, grupul se imprăştie inainte de a fi apucat eu să deschid gura şi de altminteri părind să nici nu fi observat prezenţa mea. M-am intrebat, in vis, cum iţi pot intoarce spatele nişte luminări cind ele, vertical stind,

teatru

t

Cuiul sau iepurii

Recenta ediţie, a IV-a, a **Săptăminii teatrului scurt** de la Oradea, a avut intre altele — nu puţine ! — şi meritul de a aduce la rampă premiere absolute din dramaturgia originală. Dintre ele, singura care s-a impus şi care suscită un interes special este fără indoială **Cuiul sau iepurii** de Dumitru Radu Popescu. Din cite ştim, piesa nu s-a bucurat pină acum de o atenţie specială din partea criticii, apariţia ei in paginile **Romániei literare** rămînind practic fără ecou, pină la această montare a **Teatrului dramatic „George Bacovia"** din Bacău, datorată in primul rind actorilor Anca Alecsandru şi Mircea Creţu.

Şocantă şi provocatoare, amestec de absurd şi grotesc, de farsă şi tragedie pe canavaua unei drame existenţiale, **Cuiul sau iepurii** nu este totuşi una dintre cele mai bune piese ale lui D. R. Popescu, dar poate fi socotită, in schimb, una dintre cele mai semnificative pentru originalitatea teatrului său, pentru specificitatea scriiturii sale dramatice. Piesa are darul de a ne sugera, astfel, mai evident decit au putut-o face altele de pină acum, conceptul de **farsă tragică**, pe care-l propune şi pe care-l cultivă cu obstinaţie o bună parte din dramaturgia lui D. R. Popescu.

Fabulaţia piesei e cit se poate de „simplă" : un tinăr incearcă inutil să-şi omoare moartea. Cele două personaje, tinărul Arbagian şi aparent bătrina Olivia, vor ajunge treptat să simbolizeze viaţa şi moartea, dar existenta scenic-terestră a acestor simboluri, ca personaje teatrale, e populată mai intii de numeroase detalii şi determinări realiste, care le conferă, in ciuda aerului lor straniu, o puternică vitalitate şi concreteţe scenică. Chiar şi fabulaţia piesei, in voita ei „simplitate", nu are nimic din precaritatea pretextului dramatic, căci devine en [illegible] simbolică pentru avatarurile construirii şi condiţiei umane. O replică spirituală, cultivind paradoxul cu o nedisimulată plăcere, o exprimare şocantă, care nu-şi refuză durităţile de limbaj, expresiile argotice şi chiar tenta voit vulgară, zigzaghează astfel, dincolo de luxurianta recuzită a aparenţelor, drumul discuţiei cu noi inşine, pe care-l poartă aici două personaje voit **teatrale**. Relieful scenic devine in acest fel de o varietate deseori derutantă, dar cu atit mai necesară cu cit finalitatea discuţiei, sau a drumului, nu poate fi, de la un moment dat, decit previzibilă.

Montarea de la Bacău, in scenografia simplă dar sugestivă semnată de Gloria Gămulea Iovan, propune o remarcabilă des-cifrare a sensurilor piesei, datorată unui binecunoscut cuplu actoricesc, Anca Alecsandru şi Mircea Creţu, răsplătit la Oradea cu premiul al II-lea pentru spectacol. Răbdătoare şi tandră, maternă şi inflexibilă, voluptuoasă şi sincer ne-ruşinată intr-un soi de frivolitate care-i face plăcere, Olivia (sau moartea) e, in acest spectacol, un personaj care nu vrea cu tot dinadinsul şi nu se grăbeşte să posede, pentru că, prin natura lui, nu poate decit să se dăruie. Iar dăruirea scenică a actriţei, in acest mare rol, i-a adus Ancăi Alecsandru un binemeritat premiu pentru cea mai bună interpretare feminină.

Victor Parhon

film

f

Veşti bune

Am [illegible] pe cineastul Dinu Tănase. Preocupat de scenariu, de regie, de imagine, cu fiecare film in care apare face să [illegible] lucrătura. „Operator ca [illegible]" (profesia de bază), regizorul Dinu Tănase aduce de fiecare dată [illegible], părind să tindă către acea categorie de artişti care-şi fac filmele singuri, cum original şi indrăzneţ a incercat in primul său film pentru T.V. Cu noul său film **Mijlocaş la deschidere** ne demonstrează fără drept de apel increderea pe care o are in sine şi in priceperea sa, renunţind complet la orice monstru sacru. Iată pelicula, invadată de noutăţi de toate virstele, bine intrate in roluri, bine conduse, verosimile, convingătoare, fără ticuri ale rutinei, fără dicţii studiate, fără teatralitate, fără „actorie". Nici cei recrutaţi din adevărata lume a actorilor nu mai au ticurile de scenă ale actorilor (cu mici excepţii, bineinţeles, dar neglijabile faţă de intreg). Un gest de curaj şi, repet, de mare incredere in sine. Alegerea interpreţilor e noul atu azvirlit in joc de Dinu Tănase. Pornind de la un scenariu cu calităţi evidente (Mihai Istrăţescu) alert, spumos, lipsit de pretenţii retorice, de dialoguri-monologuri declamatorii, care nu-şi propune să dezbată problema unei generaţii ci să surprindă gestica, parfumul, cotidianul unei generaţii, regizorul realizează o **non-poveste** (căci nu se intimplă nimic important cu eroul acestui film şi nu are loc nici un fel de transformare morală), plină, incărcată de numeroase intimplări şi eventuale **poveşti**. Fiecare are povestea lui de viaţă, implicată şi nedesvăluită, vălurită in curgerea generală şi obişnuită a zilelor şi a faptelor, ce se zbat intre spaţiile inchise — camere, saloane de spital, baruri, ateliere de strungărie şi cele deschise — terenuri de sport, metropola şi port, străzi şi alei, etc. Ochiul atent descoperă zeci de cusururi acestui film, chiar in timpul primei vizionări căci unele sint de-a dreptul supărătoare. Dar totalul, impresia finală şi de participare este aceea de film. De mult n-am văzut un film romanesc cu miros de film adevărat. Ai permanent impresia că faci cunoştinţă cu nişte oameni, oarecare, dar că nu poţi să nu afli citeva din tainele lor mărunte. Pe tinerii acestui film intreg publicul ii cunoaşte de mult, de la mare, de la munte, de la locul de muncă, din troleibuze, din stadioane, din curţile şcolilor, de pe stradă. Ei au fost surprinşi de Dinu Tănase in diferite momente ale vieţii lor şi inregistraţi in scurte şi inofensive, sau grave, conversaţii, trădaţi cu duioşie, apăraţi de imense speranţe. Filtrul prin care pelicula se derulează este al ironiei, al ironiei tandre, care pudrează pină şi aspectele cu iz sordid. Pină şi schema intrigii-stereotipă, devine valabilă sub pudra ironiei, căci orice incercare de „faptă deosebită" in context, ar fi făcut filmul ieftin şi mai puţin convingător. El iese ciştigător prin lipsa de pretenţii a ceea ce se intimplă in el şi prin bogăţia de argumente artistice, interpretare, imagine (Vasile Vivi Drăgan), culoare, muzică (Marius Popp), decoruri, montaj, costume. Frumos filmate, scenele cu **rugby**, apar puţin prea simbolic, o mai mare doză de joc n-ar fi fost o speculaţie „sportivă", mai ales că dintr-un joc de **rugby** se pot filma momente extraordinare. Prin acest film, Dinu Tănase ne-a dat veşti bune.

Corina Cristea

televiziune

tv

Şi dacă smeul...

La scurt timp ne simţim din nou obligaţi să consemnăm incă un succes al „teatrului t.v.". Această obligaţie ne bucură, deoarece, aşa cum am mai remarcat, această „scenă" este incomparabilă ca ecou de public. „Inimă fierbinte", piesa lui Octavian Sava, ne-a amintit, prin construcţie şi vervă, de o altă piesă scrisă de acelaşi autor cu mulţi ani in urmă. Meritul principal al dramaturgului, dar şi al regizoarei Olimpia Arghir, a constat in lipsa de tezism a replicilor, in firescul desfăşurării unor intimplări de viaţă, in care mulţi dintre telespectatori se puteau recunoaşte. Perioada mare de timp şi momentele semnificative desprinse din aceasta au condiţionat realizarea unui spectacol autentic, pe alocuri [illegible] in buna tradiţie a romantismului primului deceniu. Distribuţia, care a cuprins actori de linia intii (Gilda Marinescu, Irina Petrescu, Valeria Seciu, Gh. Cozorici, Horaţiu Mălăele), a asigurat deplin succesul piesei. Intre toţi (şi nu numai ca eroină principală) Valeria Seciu a strălucit, luminind chiar şi unele „subterane" ale textului.

☆

Şi ce mai face primarul din Casterbridge in nefericita ecranizare a romanului cu acelaşi nume al lui Thomas Hardy ? Regretă. Nu a avut incredere in vraci şi e in pragul falimentului, spre deosebire de ambiţiosul scoţian care, iată, nu numai că şi-a aranjat ploile, dar a şi pus in mina lui mina bogatei moştenitoare, atit de bolnavă şi simţitoare. Copila primarului care nu este copila primarului asistă nepuntincioasă la dramele „tatălui", iar dezvăluirea publică a teribilului secret de familie n-o afectează pe cit era de aşteptat. In fiecare luni acest serial inaintează lent, ca o revărsare de lavă pe versantul şi aşa scurt şi ingust al timpului nostru liber. Recunoaştem, desigur, profesionalismul in crearea atmosferei insulare, in creionarea personajelor de epocă, dar, contrar aşteptărilor după atitea alte bune [illegible] şi cunoscind romanul, nu mai inţelegem limpede ce se intimplă de fapt in acest serial care, deşi abia la inceput, pare că abia işi mai trage sufletul de la o săptămină la alta. Care sint motivaţiile psihologice ale traiectoriilor atit de bizare ale personajelor ? De ce un primar atit de autoritar, un bărbat atit de crincen care, nu ? şi-a vindut (e drept, beat) pină şi familia cu ani in urmă, confirmă cu atita uşurinţă declaraţia unei bătrine declasate ? De ce femeia care, iubindu-l, vine să-l ia de bărbat, il ia pe altul, şi de ce acel altul e tocmai duşmanul lui de moarte şi o vreme presupus indrăgostit de fiică ? De ce... Remuşcările sint prea mari şi prea numeroase, mai ales că se datorează unei prostii făcute la beţie, prostie impărţită egal cu „jumătatea" lui de atunci, care nici ea, nu-i aşa ? nu trebuia să ia in seamă vorbe spuse la beţie. Toate intrebările şi presupunerile nu şi-ar avea, desigur, rostul, serialul acesta fiind realmente plicticos. Adăugindu-i insă şi inmuierea pinzelor albe ale lui „Onedin", cit şi „dramele" familiei Ewing (şi in special ale lui Sue Elen), avem sentimentul că innotăm intr-o mare de peltea, in plină melodramă, departe de acţiunile şi gindurile noastre cotidiene. Noroc cu J.R., săracul, care ne mai dezmorţeşte cu răutăţile lui, fără de care, să recunoaştem, nu s-ar mai intimpla nimic.

Iulian Neacşu

au față pe toate părțile, spatele lor fiind, în atare poziție, orientat totdeauna în jos și deci vizibil numai în cazul în care ele ar cădea, sau ar fi culcate, pe orizontală, așa cum sunt culcate în cutiile fără capac în care sunt expuse, pentru vînzare, la biserică. Un miros de flori fermentate și ceară arsă mi-a atins nările, în sufragerie se făcu, o clipă, întuneric ca într-un pronaos, eram adunați acolo, vag, ca la o slujbă pentru mort. Din cauza înghesuielii, asudasem puțin și aș fi fost bucuros ca cineva, cu tot frigul de afară, să deschidă fereastra, dînd în lături cele două aripi străvezii, din fața ei, ale perdelei albe. Puteam presupune, cum am și făcut, deși cu oarecare greutate, că ajunsesem la el exact în momentul cînd sfîrșiseră să-și spună ce avuseseră de spus. M-am uitat spre Adela, din fericire era liniștită, vorbea cu două doamne în vîrstă, cuvintele ei, pe care dealtfel nu le auzeam, primind toată lumina suavă revărsată peste ele din marii ei ochi inteligenți și gentili. M-am învîrtit puțin, gîndindu-mă că oamenii aceia nu se mai văzuseră și nu-și mai vorbiseră de mult și era foate firesc să fie ocupați să afle noutăți unii despre alții înainte de a justifica, prin purtarea lor față de mine, faptul că mă invitaseră să vin printre ei, dar începusem să fiu oarecum plictisit de atare imprejurare, în așa fel încît declarația mamei amfitrioanei îmi păru acum să fi ascuns alt înțeles : voise, anume, să se scuze de a ne fi invitat expunîndu-mă pe mine la această plictiseală și la această pierdere de timp : dacă persoana absentă, căreia îi țineam locul, ar fi fost acolo, noi ne-am fi putut vedea de ale noastre, acasă la noi etc. Concentrîndu-mă, jumătate în glumă, jumătate în serios, asupra ipotezei și continuînd să surid fără adresă specială și să mă plimb printre grupurile de convorbitori, majoritatea în picioare, am trecut prin dreptul ușii deschise către hol și grupul de bărbați care se spulberase aduneauri la apropierea mea se reconstituise acolo. Singurul care nu se putu volatiliza destul de repede la apariția mea în hol, fu soțul amfitrioanei. Rămase pe loc în fața mea, trebui să asculte observația, măgulitoare pentru el, pe care o făcui despre cărțile din rafturi și, drept răspuns, trase afară una și ciocăni tare în coperta ei, explicîndu-mi că e nu carton ci stejar (stejar ?). Zgomotul loviții buricelor sale în coperta de lemn a cărții a fost atît de mare, amplificînd în așa măsură neînțelegerea, pentru că eu nu îi vorbisem de frumusețea legăturilor ci îmi exprimasem plăcerea de a fi văzut în rafturile lui cartea unui scriitor foarte apreciat de mine, încît el nu a apucat să dispară, în sfîrșit, pe urmele celorlalți, că m-am și trezit din somn ieșind, înaintea soțului amfitrioanei, dintr-o situație care devenise cu adevărat deplorabilă. Primul lucru pe care l-am constatat, deșteptîndu-mă, a fost că, în vis, citisem, în felul meu, o nuvelă de Joyce, rămîne de văzut care. Puritatea auroral ă a lumii după cataclism, după ce a trecut pe deasupră-i aripa stridentă a morții, este a lui și a lui Brâncuși, mai ales a celui din urmă, care se duce mult mai departe de începutul de ev mediu întrevăzut de mine în **Dedalus** și pe care îl întîlnesc în fiecare zi la Băneasa : resturile unei metropole îndepărtate, un poet necunoscut (eu), aer enorm peste cimoul fără margini, tehnica esoterică a stației de benzină, a aeroportului, a laboratoarelor Institutului, filosofie, căci proprietarul casei în care funcționează Institutul este un filosof cu atît mai viu cu cît, ca și poetul, mai protejat

nu de uitare, cine l-a uitat !, ci de depărtarea creată prin jocul iluziilor optice, diavolul trebuind să fie și el oarecum amestecat într-o astfel de compoziție.

●

Agitație sterilă (pentru hîrtie) pe vînt tăios, în albul limfatic al zăpezii. Mă duc încă o dată la Ministerul Comerțului apoi, ajuns acasă, dorm mult și mă trezesc pentru cîteva pagini din **Dedalus**.

●

Vizita la M.S. după telefonul lui P.C. Vorbesc despre Ce se vede. Caloriferul. Afară : Regreți... ?

Jurnalul ca formă a cunoașterii limitelor. Cu cît se lărgește experiența umanității, căci ne pregătim să cucerim astrele, cu atît se restrînge experiența individului și, mai cu seamă, a celui care scrie, întrată la prea mari ape. Doar cînd se va restrînge de tot, cînd va fi gata să dispară, el își va aminti că s-a născut cu toată experiența lumii și imposibilitatea de a ști pe ce lume trăiește nu va mai conta.

dumitru eliade

Frica de fulger, teama de tunet

Fulgerul fulgeră, îți spune tata
Tunetul tună, îți spune mama
O, să nu-ți fie teamă de ele
Tună și fulgeră frica și teama.

Frica de fulger, teama de tunet
Albe ferestre, geamuri vuind,
Frica și teama tună departe
Fulgeră-n oasele mici, de argint

Incoruptibilă copilărie –
Cine stîlcie în fața ta
Aerul dulce ca pe-o hîrtie
Pe care somnul s-ar desena

Oh, ca o apă fuge grădina
Și șerpi gigantici urcă în plopi
Trage perdelele, aprinde lumina
Și nu mai pune mîna la ochi

Alb e cearșaful, curat și rece
Și inima sare și fuge din pat
Iată că teama de tunet, tună
Chiar lîngă tunetul care-a tunat.

Și cînd sub pernă joacă soldații
De plumb cu păpușile cu nasul în vînt
Frica de fulger e mai aproape
Chiar decît fulgerul viu, fulgerînd.

Frica de fulger, teama de tunet
O, niciodată nu vom uita –
Frica de fulger ține în pleoape
Noaptea prin care va fulgera.

Zile

Să simți privirea unei ore
Din rîndul zilelor în mers
Spunînd că pratul se așează
Pe amintiri, în univers

Că înțelesul lor se vede
Prin timp ca-ntr-un pahar neșters
Pe fundul căruia otrăvuri
S-au întărit ca miluri verzi

Să fie cald, să fie frig
Și-n rîndul zilelor ce vin
Jertfindu-și viața pe nimic
Și-ndatorate de destin

S-o știi pe cea care apare
Ciudat, ca singele pe mare.

Numele norilor

Cînd încă nici nu se știa
Numele norilor să fie,
Cînd vînătorul culegea
Lumea pădurii încă vie

Cînd marea însăși ne spunea
Că marea n-are cerșetori,
Cînd milă nici nu ne era
Nici n-așteptam miluitori,

Cînd încă nu știai să spui
Despre durerea nimănui
Crezînd că-n inimi, uneori,
Pot crește neștiute flori

Pămîntul era bun și cald
Ca patu-n care să te culci,
Simțind alături, lîngă tine,
Același sînge-n celălalt

Dar rănile de vînător
Știu leacul, neștiut deplin,
În mingîierea sării dulci
Din sîngele rămas străin.

Vîntul de sud

Perdelele subțiri parcă respiră
În arșița din sud, lîngă ferestre,
Aerul dulce amintind de-o liră.
E după-amiază, liniște, și este
În miezul verii, soarele, nestins.
A fost odată zeu ? Ori va mai fi ?
Ce răcoros răspuns cînd îmi cuprinzi
Privirea cu privirile-albăstrii
Asemeni cerului cuprins de pace
Sub care vîntul, de la sud, trimite
Cu pulberi de pe drumurile trace
Polenul cald de marmuri risipite

marlen gurău

● În a doua jumătate a lunii februarie 1980 am stat o săptămînă la Timișoara, întreprinzînd o cercetare inedită. Am căutat să aflu cît mai multe despre cenaclurile literare din acest oraș. Rezultatele mi-au depășit așteptările. În capitala Banatului nu se află doar multe cenacluri, ci și numeroși tineri care scriu bine, avînd față de literatură respectul și iubirea fără de care cuvintele rămîn în mod iremediabil niște elemere insăilări. Una dintre misiunile mele a fost să aduc la „Luceafărul" un manuscris deosebit, aparținînd unui tînăr mai puțin cunoscut decît ar merita. În acest scop am ciuli numeroasele culegeri scoase de cenaclurile timișorene. În plus, i-am rugat pe redactorii de la revista „Orizont" să mă ajute. Astfel s-a întîmplat să citesc o proză recomandată în mod special de criticul Cornel Ungureanu. Este textul care urmează. Autoarea lui, pe care am văzut-o doar în trecere, negăsind nici măcar prilejul de a o întreba de cînd scrie, o fată înaltă, blondă, profesoară de puțin timp, părînd a fi apăsată de timiditate, se numește Marlen Gurău și frecventează cenaclul Asociației scriitorilor din Timișoara. M-a atras, în primul rînd, la textul semnat de ea, o anume siguranță a scriturii, la care spiritele ambițioase, dar lipsite de talent literar, ajung foarte greu, după chinuitoare, îndelungate exerciții. Am remarcat apoi, cu plăcută surpriză, o autentică intuiție caracterologică. Personajele din scurta proză a Marlenei Gurău sînt reliefate treptat, cu tandră ironie și autentică vocație a inscenării epice.

VOICU BUGARIU

dimineață de duminică

Am simțit acum, în timp ce vorbeam, mirosul de primăvară ploioasă, verdele intens și întunecat colorind valea. Negura nu se ridica de tot cîte o săptămînă furișîndu-se în copacii și tufele de pe malul rîului ghicit doar după clipocitul apei. Frunzele rămîneau tot timpul umede și cînd le priveam de aproape vedeam picăturile de apă șiroind de pe ele. Lîngă moară, socul își ascundea inflorescențele albe în frunzișul întunecat, încercînd să le rupi, florile mărunte se fărîmițau împrăștîndu-se pe haine și iarbă îmbibîndu-mi mîinile cu mirosul prea dulce și iz de buruiană. Noi mergînd pe drum — și-mi sună în urechi zgomotul pietrișului sub pantofi. Ocoleam bălțoacele cenușii, alburii de cerul fără soare oglindindu-se în ele. Nu spun că n-au fost alte zile mult mai frumoase, strălucitoare aproape sau în care să se fi întîmplat lucruri mai deosebite, deși lucruri prea deosebite n-aveau cum să se întîmple și chiar dacă s-ar fi întîmplat, noi ne pierduserăm de mult putința de a observa faptele sau acel ceva care să le dea semnificație, totuși ceea ce văd e negura, drumul puțin gălbui cu pietrișul umed și tufele de soc după ploaie cînd știam că soarele n-o să apară cîteva zile și văd chiar hainele noastre și pe noi chiar, mergînd într-o lumină cu totul deosebită, cu acea stare de așteptare, spre casa din capătul satului.

Poveștile despre postaș și despre director, și despre Maria chiar, nu aveau o prea mare însemnătate, ele existau sau ar fi putut fi spuse despre alții și altădată ; ci important era acum cadrul în care le spuneam și asta îmi dă de multe ori senzația că totul era pe dos de cum trebuia să fie, căci, îndeobște, eram învățați să credem că oamenii se adună într-un anume loc pentru a asculta povești și nu mai insist de ce și cum, ori cu noi se întîmpla cu totul altceva. Veneam pregătiți cu cîte un nou episod la aventurile eroilor noștri așa cum aduceam în geantă cîte o sticlă de vin sau cafea sau mîncare, ce mai găseam pe-acasă. Pîndeam ușor amuzați gesturile lor, trăgeam cu urechea la discuțiile celor din autobuz pentru ca, îmbinînd acele lucruri fără vreo legătură aparentă, cu inevitabilele exagerări, să reușim să insăilăm o întîmplare. Drumul făcea parte din ceremonial ca și aerul de după ploile de primăvară, la sfîrșitul iernilor, ce acopereau aproape tot spațiul. Starea de sărbătoare a acelei zile începea adesea dimineața, cînd mergeam la lucru, sau la prînz cînd mă-ntorceam și o vedeam în grădina de pe malul rîului culegînd salată, fața îi era ușor încruntată. Ana nu putea să mă vadă și mă bucuram. Asta atenua realitatea chipului ei și prelungea așteptarea după-amiezii. Doar eu puteam s-o văd atît de precis conturată în hainele ale căror culori puțin stridente m-ar fi deranjat în mod obișnuit dar acum tocmai ele creau contrastul cu verdele umed și fără strălucire al grădinii și în spate rîul acoperit de ceață, același rîu ce peste puțin avea să smulgă pămîntul grădinii și o dată cu el și plăcerea călătoriilor cu autobuzul cînd, mai apoi, trecînd pe-acolo, nu aveam să mai văd decît fîșia de nisip alburiu și stîlpii leagănului și ai bătătorului de covoare cu lemnul putrezit.

La ea era întotdeauna cald. De cum intram, ne învăluia o mireasmă ciudată, răspîndită de mirodeniile așezate pe-o policioară deasupra sobei și, mai pătrunzător, era mirosul cimbrului și a trebuit să treacă un an aproape pînă să îl pot defini. Ana făcea un ceremonial din preparatul cafelei și s-ar putea să-mi fi părut doar mie așa din pricina siguranței gesturilor, de parcă orice mișcare era de mult hotărîtă și știută. Era felul cum deschidea bufetul și scotea ceștile fine de porțelan cu desene albastre. Nu mi-aș fi putut-o imagina scăpînd vreuna din greșeală. Din acele cești primite cadou de nuntă în anul dinaintea venirii, în scurt timp, n-avea să rămînă decît una în care-mi servea doar mie cafeaua și avea asta să mă miște mai mult decît toate cuvintele ce nu le-a spus cînd se cereau spuse, ci doar după ce rostirea lor n-avea să mai aibă vreun rost. Și, dacă le-am reconstituit, mișcările ei nici n-ar mai fi atît de precise decît în comparație cu stîngăcia lui Paul, dezagreabilă tocmai pentru că nu era o stîngăcie adevărată, ci ușor studiată, dînd impresia de continuă ezitare, ce începea să te irite cînd îl vedeai cum ia toporul să spargă lemne și am simțit de multe ori tentația de a i-l lua înainte de a apuca să-și zdrobească mîna, degetele prea fine ținînd lemnul ca pe-un obiect deosebit de fragil. Și iritarea ajungea la culme cînd încerca să mîngîie un cîine și vedeai cum întinde mîna neajutorat și nu nimerește grumazul ci-i bagă degetele în ochi, mă miram cum de animalul nu-l mușcă, ci se retrage doar, jenat aproape. De fapt l-am văzut mai tîrziu mîngîindu-și propriul copil și, fără să vreau, mă gîndeam oare cum poate să-și mîngîie soția. Ana cea atît de reală încît, dacă apărea undeva, toate celelalte chipuri păleau și noi chiar ne simțeam neajutorați în prezența ei. Ezitarea răzbatea și-n tonul prea studiat al vocii în permanentă discordanță cu atmosfera din jur și cu auditorul improvizat. În cele mai intime prilejuri chiar, părea să fie urmărit de o sală plină, adesea în timpul unei conversații întorceai capul involuntar, căutînd în spatele tău acei fantomatici spectatori ce-l urmau peste tot. Și nu l-am auzit vreodată rîzînd firesc, deși, pe atunci, rideam mult și din totul sufletul. Totul ni se părea nemaipomenit de amuzant și rideam cam așa cum au ris elevii mei cînd le-am pus în prima oră, conform metodicii, un disc în limba engleză și, contrar oricărei așteptări, după o clipă de stupefacție, toată clasa a izbucnit într-un rîs nestăpînit, nemaipomenit de caraghios trebuie să le fi sunat pronunția și cuvintele acelei limbi nemaiauzite.

Din unele confidențe destul de trunchiate am dedus că Paul s-ar ocupa cu scrisul, ezitînd între poezie și proză, deși nu ne-a fost dat să vedem vreun manuscris de-al lui, dacă ar fi existat vreunul, ipoteză cu totul nesigură. Cînd, în căutarea unui subiect de conversație pentru momentele în care rămîneam singuri, l-am întrebat cu ce se mai ocupă, cu o față de martir îndelung studiată, il ajutau și ochii mari, cărpui și părul pieptănat peste cap și la Eminescu, cu care în mare taină (dar nu chiar atît de mare din moment ce-o știau toate colegele de cancelarie) găsea că seamănă și se gîndea mai ales la bine cunoscuta fotografie de tinerețe din manualele școlare, îmi spunea că, din păcate, nu

Desene de Dragoș Morărescu

are timp. Felul ăsta de viață în trib, unde casa lor devenise un fel de club, nu-i permitea să se aplece în liniște și singurătate asupra foii de hîrtie. În locul ăsta nu-și va găsi niciodată subiect de inspirație, aici, departe de redacții și cenacluri literare, deci, departe de tot ceea ce însemna viață cu adevărat, nu putea lucra și apoi nici căsnicia lui nu e tocmai ideală și la aceste vorbe, ghicindu-mi mirarea, mi-a explicat cu delicatețe că Ana nu este tocmai soția potrivită pentru un om ca el, între ei există prea multe diferențe de cultură, de gust, de temperament mai ales, care-l împiedicau să găsească liniștea necesară maximei concentrări și, deși îi este jenă să vorbească în felul acesta despre soția lui, mai ales în fața unui om pe care-l cunoaște abia de atît de puțin timp și nu vrea să spună străin, căci am petrecut împreună destule seri plăcute și mă consideră un om superior atît ca simțire cît și ca pregătire intelectuală și tocmai de aceea își permite să facă aceste confidențe ce ar părea altuia șocante, dar, oricum, cîte ceva am avut și noi ocazia să observăm de după cortina acestui mariaj și fără îndoială că am și observat, nu-i așa, vulgaritatea soției sale, tirania ei, felul dictatorial, umilitor în care se poartă cu el, brutalitatea cuvintelor pe care i le adresează mai ales în public, iar el e nevoit să tacă și să înghită, căci orice cuvînt rostit n-ar face decît să pună paie pe foc. Delicatețea lui înăscută, pe care el însuși o consideră defect, îl face să suporte fără să riposteze toate aceste sicane și, oho !, eu nu am văzut încă totul, pînă unde poate merge capriciul și injustețea acelei femei. Dar să-i scuz această ieșire nelalocul ei, căci el, de fapt, o înțelege pe soția lui și o iartă. Toată această stare a ei se datorează despărțirii de copii, condițiile nu le permit să-i țină aici, după cum bine știu, deci au trebuit să-l lase în grija părinților ei și, nu-i așa, nu e tocmai o fericire pentru o mamă să-și vadă copilul doar în vacanțe. Dar, cu timpul, această situație va fi oricum remediată și totul va reveni la normal, deși, de un timp, el vede că această căsătorie a fost sortită să fie un fiasco. De fapt, dacă a ajuns să-mi spună toate acestea, trebuie să-mi mărturisească adevărul și anume că nu neapărat literatura este ceea ce îl atrage, ci teatrul. Condițiile de aici nu-i permit, firește, să-și perfecționeze arta. A mai încercat să pună cîte ceva în scenă cu amatorii de la căminul cultural și a ieșit destul de bine, dar, apoi totul a sfîrșit urît din cauza rivalității dintre directorul liceului și cel al școlii generale, acestia nereușind să se decidă cărei școli îi aparținea meritul reușitei spectacolului și deci cui să-i revină diploma pe care au cîștigat-o în faza județeană a concursului. A urmat o ceartă care a dus la dizolvarea echipei, ai cărei membri făceau parte din ambele tabere. Dar asta-i altă poveste și Ana ar putea să mi-o spună cu lux de amănunte și n-ar avea asta o atît de mare importanță, căci, oricum, echipa de amatori ai unui cămin cultural sătesc n-are cum să-ți ofere satisfacții prea mari, repertoriul fiind limitat la cîteva piese de proastă calitate ce fac plăcere doar publicului incult, nemaivorbind de limita artistică a spectacolului, la ce te poți aștepta de la niște amatori ? Păi n-a încercat să pună el în scenă „Așteptîndu-l pe Godot" care, oricum, ar fi fost un spectacol de ținută, dar, nu are rost, nu-i așa, să-mi povestească cîte neînțelegeri și discuții a iscat alegerea piesei, încît a trebuit să renunțe cînd, cu chiu cu vai reușise deja să facă distribuția. Din păcate s-a auzit poarta de la stradă și pași Anei pe trepte, iar el s-a oprit, dînd din mînă a lehamite. Așteptam clipa cînd ea va observa că focul s-a stins și nu mai sînt lemne în coș. Cînd Paul, resemnat, cu umeri plecați, își va lua șapca și-și va pune cojocul peste haina de casă cu revere de atlaz, va lua coșul de nuiele sprijinit de sobă și va ieși să taie lemne. Peste un timp avea să fie cald și prin abajurul vechi de sticlă albicioasă becul avea să lumineze mijlocul camerei, colțurile rămînînd în penumbră. Cînd aburi mîncării pluteau deasupra sobei și stăteam în jurul mesei, Mihai tolănit pe patul îngust de lemn, Ana avea să ne povestească un nou episod al războiului dintre cele două școli, război care, după unii cronicari locali, data de la acea memorabilă participare a formației de amatori, dar, după alții, ar fi început aproximativ din al doilea an al înscăunării lui Nelu Albotă în postul de director al liceului și ar fi pornit de la o neînțelegere în legătură cu mobilierul adus de Puican, directorul școlii generale, de la magazia inspectoratului, cunoscîndu-l pare-se pe magazioner, totul peste voința celui ce-i era superior de drept, făcîndu-și astfel o nedorită reclamă cu ocazia inspecției, cînd școala generală avea să lasă bine, chiar foarte bine, spre deosebire de liceu, Albotă simțindu-și prestigiul subminat. De astă dată, scandalul pornise de la premiile organizației de pionieri, împărțite, după părerea lui Albotă și a colectivului său, inadmisibil de părtinitor. Școala lui n-a primit decît două, deși era mai mare, pe cînd a lui Puican trei și asta fără îndoială în urma mașinațiunilor murdare ale acelui parvenit plin de relații și problema nu era numai asta ci, întrebarea care se punea era, cine a fost trădătorul, cine a făcut să ajungă într-un timp atît de scurt la urechile lui Puican discuția din cancelaria liceului impănată cu toate defăimările rostite la adresa acestuia, făcîndu-l să se urce la volanul mașinii lui nou-nouțe și să ajungă în timpul record de zece minute la casa unde Albotă stătea cu chirie și să-l tragă prietenește la răspundere în fața familiei, ce tocmai dejuna, avîndu-le ca invitate de onoare pe soacra și cumnata directorului și să-i spună „Măi, Nelule, păi ce prieteni sîntem noi să-mi faci tu una ca asta". Iar Albotă, lăsînd lingura să cadă cu zgomot în farfurie în tărăbotul ce-l făceau copiii, o clipă rămași fără supraveghere, a-nceput, sistematic, să-și expună umilințele îndurate din pricina maleficului adversar, notate cu răbdare și minuție în anii din urmă, iar în final, autocompătimirea și indignarea sufocîndu-l, fire sensibilă, i-au dat lacrimile. Puican, uimit de atîta nerecunoștință, căci Doamne, toată comuna știe cîte a făcut el pentru școală și nu numai pentru a lui ci și pentru a lui Albotă, „Inconștientule!", s-a ridicat de pe scaun, și după ce i-a salutat politicos pe cei de față, a ieșit zîmbind amar, s-a urcat în mașină și, demarînd, a lăsat pe pietrișul din fața casei urmele cauciucurilor.

Și-n timp ce Ana aduna farfuriile de pe masă, îl revedeam pe Puican în prima zi de școală, în halatul lui alb, șezînd la birou cu receptorul telefonului în mînă, cufundat în convorbiri prelungite și după ce soneria nouă montată de el suna sfîrșitul recreației, convorbiri al căror rezultat, previzibil, era graba cu care se îmbrăca și dispărea la volanul mașinii după cotul ce-l făcea rîul în dreptul magazinului. Ziua următoare găseam pe masa din cancelarie cîte un aparat nou și lucios, abia scos din ambalaj. Nimeni nu știa la ce folosește, atît se știa că va mări prestigiul școlii în ochii diverșilor vizitatori, care se perindau pe-acolo. Și, cînd auzeam „da tovarășe, veniți, cum să nu, vă așteptăm" însemna că în orele de educație fizică, coridoarele și curtea vor fi măturate, cărămizile de pe marginea terenului de sport aveau să fie văruite, ca și trunchiul pomilor din livadă, iar elevele din clasele mai mari, sub directa îndrumare a profesoarei, aveau să plivească pline de zel, în orele de agricultură straturile de flori de la intrare. În ziua mult așteptată apăreau și ei, inspectorii, învăluiți într-o aură de mister, și directorul cu un pas în fața lor, în halatul alb cu poalele fluturînd, îi plimba prin școală. Dar punctul culminant al vizitei rămînea vizitarea laboratorului multifuncțional. Puican le explica plin de importanță rostul și principiile de funcționare ale acelei mulțimi de aparate îngrămădite în dulapuri, pe etajere ori trepiede și le arăta cu mîndrie capodopera sa, perdelele ce se deschideau și se închideau la simpla apropiere a mîinii, ca, în cele din urmă, Mihai sau Ana să ofere spectacolul unei lecții demonstrative.

radio

Revista presei (III)

Prima omisiune — atît de frecventă încît ni se pare a se constitui într-un principiu — este numele ziaristului. Aud de atîtea ori — pe emisiune și zilnic — această formulare : „**Scînteia** publică...", „**România liberă** publică...", „**Scînteia tineretului** publică...", încît am ajuns la a-mi deregla imaginația și a vedea cum o întreagă redacție (plus personalul tehnic, plus tipografii) pleacă în documentare, se întoarce la birou și forfoteste în jurul materialului care trebuie să apară a doua zi. Și ca să nu credeți că ar fi vorba de ziariști necunoscuți (necunoscuți din pricina tineretii sau din alte pricini) să dau un exemplu elocvent : aud în dimineața zilei de simbătă 8 martie obișnuitul „**Scînteia** publică un amplu material despre orașe fără periferie". Mă uit în **Scînteia** : autorul reportajului era Ioan Grigorescu !

Mi s-ar putea spune că primează tema (deși nu i-aș bănui pe realizatori de critică... tematistă !), dar, conform legii presei un articol angajează în mod direct numai autorul și nu are statut oficial. Asta, în plan legal. Moral, lucrurile sînt mai delicate. Pentru că, dacă redactorii **Revistei presei** nu uită a-și pune semnătura (ați ascultat **Revista presei** redactată și prezentată de Gheorghe Bogdan, sau Teodor Redlow, sau Coca Cosma Teohari"), avînd deci conștiința individualului, nu știu ce să cred despre ceea ce gîndesc autorii **Revistei presei** cu privire la colegii lor (sîntem colegi, doar, nu-i așa ?) din presa scrisă.

Față de această mare problemă, citirea neatentă, confuzia numelor (joi, 21 februarie a fost desemnată ca autoare a însemnărilor „Cît tot restul lumii" Violeta Zamfirescu în locul Maiei Belciu ; Violeta Zamfirescu avea să publice în numărul din 6 martie, tot în „România literară", tot o însemnare, dar cu titlul „De la suflet la suflet" ; să credem în spiritul de anticipație al autorilor de la **Revista presei** ?) devin de mai mică importanță și nici nu s-ar mai fi băgat de seamă (conform dictonului a greși este omenește !)

Nu-mi propun a trage concluzii. Semnalînd cîteva din neajunsurile unei emisiuni oneste (așa cum spuneam și data trecută) este numai și numai din dragoste față de o meserie frumoasă (ziaristica) și din respect pentru adevăr. Cu aceeași înțelegere, atenție și consecvență voi urmări **Revista presei** și în continuare, îndrăznind să sper (dintr-un optimism constant al cronicarului) în ecourile rîndurilor de față.

Constantin Stan

P.S. Încă o întrebare pentru cei care redactează anunțurile radiofonice : unde și de ce a dispărut prezentarea săptămînii cinematografice ?

plastică

Lauda materialului

Stilul artistic se confundă uneori cu o restringere a motivelor, cu o gamă limitată de forme plastice. Cu osebire în sculptură, pare imposibil să imaginezi la nesfîrșit, să populezi lumea cu forme noi. Este uneori de ajuns să propui cîteva tipare, pe marginea cărora să construiești apoi mai multe variante, pentru a impune un univers coerent și convingător. De aceea, este cu atît mai spectaculoasă afirmarea unui artist, atunci cînd are darul de a descifra în varietatea inepuizabilă a naturii, de a găsi soluții pentru propria-i creație. Importantă mai apoi devine viața materialului însuși, care sugerează motive proprii și poate chiar să desăvîrșească lucrarea artistului. Lemnul și piatra sînt pentru sculptorul Iliescu-Călinești asemenea sanse, ele constituie terenul unei adevărate propensiuni către forma naturală. În peste două decenii de activitate neîntreruptă, Iliescu-Călinești a adunat în jurul său o lume întreagă, lucrată cu tandrețe și vigoare, o gamă de forme a cărei amploare încă nu a fost estimată la justa ei valoare. Există o vocație pentru grandios în arta sa, lucrările lui Iliescu-Călinești cîștigă prin mărime și prin aglomerare. A le miniaturiza înseamnă o mare greșeală, îți trebuie un ochi deschis spre monumental pentru a imagina volumele sale amplificate și dominatoare. Trunchiul pare că se împlinește sub securea sa, forma se dezvoltă din materialul inițial, prin metamorfoză. Ai impresia uneori că piatra se supune tîrșului în mod natural și că rolul artistului este de a merge pe structurile sale inițiale. Ansamblurile sînt cu atît mai viguroase, pentru că lucrările se completează, într-un adevărat proces de afirmare a sensurilor, ca în templele asiatice. Sugestia rustică și apelul artistului la „obiectele din grădina țărănească", așa cum au evidențiat unii critici, este doar un punct de plecare pentru forme personale, într-un fel de ritual magic, care proclamă unitatea lumii și nucleul său generator de frumos. Echilibrul instabil al anumitor forme ovoide, plasate în gol, sugerează elementul generator, forma originară în continuă expansiune, a cărei „glorie" este drapată, de multe ori, sub trăsătura grotesică a unei energii dezordonate. Dimensiunile de artist ale lui Iliescu-Călinești se impun însă numai dacă ne referim la întregul creației sale de pînă acum, dacă avem în vedere deschiderile ample de spațiu pe care le propune, în care se ascunde, enigmatică, această formă primordială.

Am putut contempla mai de mult diferitele lucrări monumentale ale lui Iliescu-Călinești, situate în spațiul în care le-a gîndit artistul. Este extrem de profundă sugestia pe care o creează adaptarea lor la formele de relief. Cele peste zece lucrări din Canada par lucrări de magie indiană, trente construite de piciile roșii pentru inserția în universul natural care le-a determinat conștiința animistă. Figurile culcate de la noi urmează sugestia domoală a colinelor românești. Monumentul pitestean este gîndit în sensul unei afirmări a legăturii celor două principii constitutive a lumii, sugerînd durabilitatea inalterabilă. Iliescu-Călinești este un mare sculptor, care a iubit ca nimeni altul materialul în care a lucrat și a găsit în țesătura lui însuși sensul artei sale.

Aurel-Dragoș Munteanu

muzică

Între ironie și tensiune

Începutul lunii martie a adus pe afișe mai multe nume de tineri compozitori decît în tot restul anului (de și-ar aduce organizatorii aminte că... „e primăvară și toamna !") După concertele la radio și Sala Mică, prezentînd, între altele, lucrările Doinei Nemțeanu Rotaru, Lianei Alexandra, ale lui Costin Cazaban, Iancu Dumitrescu, un program masiv de prime audiții i-a întîlnit, tot în sfera muzicii de cameră, pe Violeta Dinescu, Adrian Pop, Mihaela Gavrilă, Serban Nichifor, Adrian Iorgulescu, Cristian Brâncuși, Marcel Spinei, Tudor Dumitrescu. Impresia este de pluralitate a vocilor, deși pare a domina aerul ironic, „un suflet ironic în haină impresionistă".

Astfel, „Tempi" de Adrian Pop transformă alunecarea misterioasă de glissande, flageolete, crescende, a unui „tempo" inițial aproape liric, într-un joc ironic (sugestii de jazz) potrivit întru totul instrumentului solist ales (contrabasul). Tehnica remarcabilă și inventivitatea compozitorului au fost, de altfel, asociate unei interpretări speciale (Ștefan Thomasz fiind, de departe, unul dintre cei mai dăruiți basiști ai tinerei generații). De aceeași bună interpretare s-a bucurat „Piesa pentru pian" a Violetei Dinescu (la pian, Andrei Tănăsescu) : efectele coloristice, tensiunile de intervale și pauze, „apele freatice" ale trilurilor constituind o contrastantă geografie sonoră.

Un alt impresionist parodic, Ștefan Nichifor, folosește în cele „Trei noi impresii" un unison flaut-cello de un fals sentimentalism, în fond o parodie a romantismului, în voită disonanță tematică față de harpă. Accentele ireale de falgeolete și flautande, alcătuind o lume a poveștii (uneori cu accente antonpanești) par a dori să demonstreze ce poate face o minte modernă din delicata formație clasică flaut-cello harpă. Virgil Frâncu, Andrei Csaba și Ion Ivan Roncea nu s-au zgîrcit, de altfel, la efecte de „transparență".

Pe substrat clasic, „Suita pentru clarinet și pian" de Mihaela Gavrilă conturează un început de lume a contrastelor (atmosfera doinită, nostalgică, vag orientală, în contrast cu aceea ludică) care determină, de altfel, și Consonata de Adrian Iorgulescu. De o reală pregnanță, planurile contrastante („consonanțe" pe verticală și orizontală) opun în permanență teme lirice, „astral disonante" (care necesita o exploatare „metafizică" a pianului, am zice) unor vehemente intruzii de forță. Mari salturi, o anumită tehnică a fragmentarității, mențin atenția ascultătorului în permanentă tensiune. Oricum, poetica muzicală tensională este cea mai potrivită pentru o muzică a „incluziei", muzica totală.

Grete Tartler

L-am cunoscut pe Tudor Arghezi

Evocare de
ANDRIANA FIANU

Era...

...Pe la jumătatea lui septembrie 1948. O ultimă excursie C.C.S. ne-a dus spre Mangalia. Am ajuns dimineața. Ziua a fost caldă, aurie. Plaja aproape goală îmbia la o tihnă aromitoare. Eram stăpînii mării și ai aerului. Trecuse de mult amiaza și nu ne hotăram să renunțăm la apă și la soare, să mîncăm. Mai erau două ore pînă la plecarea trenului cînd a început desfacerea merindelor. Mitzura adusese o lădiță pe care o pusese într-un loc umbros. Ne-a chemat s-o ajutăm. Am adus lădița pe plajă. Mitzura a deschis-o și de sub capac vărsa oferinda strugurilor ruginii. Din vorbă în vorbă, Mitzura m-a întrebat, stingherită, dacă vreau să vin la Mărțișor. N-am așteptat să-mi spună a doua oară. Nu am pregetat. Nici un moment nu m-am gîndit la nimic, posibil în acei ani. Eram ca sub o vrajă. Am urcat strada Mărțișorului, o stradă pietruită, în pantă — așa e și azi — am ajuns la prima poartă de lemn cu streașină, am intrat și am pornit pe drumul ce mărginea grădina dinspre stradă. Am zăbovit un timp privind livada și via, adunîndu-mi gîndurile. Pe Tudor Arghezi îl văzusem la [illegible] Cartea Românească — [illegible] — în 1944 — în adolescență. Mi l-au arătat părinții. M-am [illegible], n-am [illegible] să mă apropii. [illegible] și simplă e [illegible] și azi. Arghezi era în librărie printre cărți, le privea. Elevă, am fost [illegible] cînd părinții mi-au dăruit volumul de Poezii apărut la Editura Fundațiilor sub atenta îngrijire de lectură a savantului lingvist Alexandru Rosetti, editorul încă neîntrecut. Așa fusese pînă atunci. În ziua cînd puteam să pătrund în misterul Mărțișorului. Am bătut în toacă, Mitzura a deschis poarta, în pragul casei era Tudor Arghezi. Marele Vrăjitor, cum l-am zis de atunci. Am rămas cîteva ore, nu știu cîte. Sub prunii în jurul unei măruțe înfățată cu zăpadă, doamna Arghezi a adus dulceață, cafeaua și fructele Mărțișorului. S-a legat vorba, o vorbă obișnuită de familie, cu fraze exacte, cu întrebări și răspunsuri clare (poetului nu i-au plăcut niciodată cuvintele în doi peri). Uneori Arghezi urmărea poate fumul țigării, poate un gînd, mereu lucid, prezent, atent, politicos. I-am cunoscut pe Zdreanță, pe Ghighir, capra — noua locatară de [illegible] cîteva era nevoie în anii aceia care începuseră. Am văzut și grădina din spate, acareturile, tipografia. Mai tîrziu, poate cîțiva timp, aveam să văd „Ștefănia". Am plecat după ce se lăsase înserarea. Și-am revenit de atunci mereu, indiferent de timp, de anotimp, ca acasă. De la o vreme, ziua sfinților împărați Constantin și Elena, ziua de naștere a poetului mă aducea, pe orice vreme, în Mărțișor, unde sub lespezi odihnesc alți doi sfinți împărați ai neamului nostru, poetul Tudor Arghezi și Paraschiva Arghezi.

...Într-o zi, prin anii '50, primind bilete de două ore cînd pe culoarele direcției Teatrului Național s-a făcut liniște. În biroul Lidiei Sava (nevasta regizorului Ion Sava), secretara directorului, lumea s-a împuținat. Cei rămași și-au căutat cîte un loc, pe scaun, în picioare. Ce se întîmpla? Nimic deosebit și totuși deosebit. Era așteptat Tudor Arghezi! Zaharia Stancu, directorul Teatrului Național, îi încredințase, printr-un contract, spre traducere, la alegere, piese de Molière. Urcînd scara spiralată, poetul a apărut sprijinindu-se în baston. Era la fel, în aceeași ținută sobră și simplă, cu haine închise, cum îl văzusem întîia oară. L-am privit trecînd, cu pasul măsurat, egal, calm. În capul culoarului îl aștepta Zaharia Stancu.

...Într-o după amiază. Poetul se mutase în Bulevardul Aviatorilor, lîngă o părăsit Mărțișorul. Erau acasă numai Marele Vrăjitor și Doamna. Mi se spusese la telefon ce se întrare să vin, fără să stînjeni. Am urcat scara, am trecut prin culoar și am ajuns în vestibul. Din hol se auzea radio: „Moment poetic. Tudor Arghezi". Recita inegalabil Aura Buzescu. În umbra holului, într-un fotoliu, lîngă radio, singură, Doamna Arghezi asculta „Fanul dulce" și buzele i se mișcau după cuvinte. Am stat nemișcată, nu simțise că am intrat. Nevasta poetului asculta versurile ce i le dăruise, cu delicatețe, cu emoție. După zeci de ani de conviețuire, de simbioză, într-o desăvîrșită și totală confundare. Asculta ea, nevasta poetului [illegible] n-am auzit-o [illegible] [illegible] [illegible] ca a altor confrați. Niciodată. Cînd s-a [illegible] [illegible] s-a sculat [illegible] de lucru cea mai [illegible] transplant al „[illegible]" din Mărțișor [illegible] țigara și cafeaua. Mi-am [illegible].

...[illegible] din flăcările care [illegible] „Gazeta literară" [illegible] din [illegible] lucrau la revistă, purta [illegible] de „Fereastra luminată". [illegible] tru întocmirea [illegible] Pagina 1. Arghezi, [illegible] tre noi n-ar fi [illegible]? Nu se putea. Așa era vremea [illegible]. La o cafea, Tudor Arghezi a explicat [illegible] manuscrisele prin [illegible] Cîndva, la școală, avusese [illegible] s-a despărțit. S-au întîlnit pe [illegible] au sporovăit. Teodorescu [illegible] Arghezi iar colegul contabil la prefectură. Era înainte de ultimul război. La un moment dat, din vorbă în vorbă, colegul l-a poftit pe Arghezi să-i vadă dosarul. Din curiozitate a mers. Și-a [illegible] din manuscrise. [illegible] șterse cu guma — pe atunci Arghezi scria cu un creion bine ascuțit — și altele [illegible] locul vorbe care nu-i [illegible]. Semnătura era bine imitată. Din ziua aceea și-a cerut manuscrisele înapoi. Purta răspunderea întreagă, cum a făcut toată viața, a gîndurilor — cuvinte așternute pe hîrtie, nu [illegible] să poarte răspunderea unor contrafaceri.

...ziua festivă, se împlineau zece ani de la apariția „Gazetei literare". Arghezi a ținut să vină în mijlocul colectivului, participînd la bucuria generală, mulțumind revistei și redactorului ei șef, Aurel Mihale, pentru găzduire. Felul său de a fi, direct, deschis, nu putea înlătura respectul sfielnic ce ne cuprindea.

...odată, cînd, pornind de la o tablă [illegible] cutat despre cultul personalității, Arghezi era dispus să vorbească despre diverse probleme, uneori amintiri, alteori lucruri contemporane. M-a întrebat, i-am spus tot ce știam, cu referiri la documente. Apoi a început să spună el despre Istoria Partidului Comunist Român. Mai bine de o oră, Arghezi a vorbit despre sacrificii, împliniri, neîmpliniri și greșeli. Așteptam. Am așteptat degeaba. Nici atunci și niciodată n-a vorbit de anii lui cei grei. Și au fost, așa cum au fost, cîți au fost. Poetul legat de semeni, de țară, de familie, de pămînt, a dat cel mai deplin și inegalabil răspuns acelor ani: „Cîntare omului" și „1907". Răspunsul lui a fost înălțător și demn. Cred că una din inscripții, la care se referea adesea, este definitorie pentru poetul cetățean: „Inscripție pe o ușă". Casa, țara, pentru Arghezi erau totuna. Mărțișorul, casa, familia, erau, de fapt, miniatural, poporul, România.

...în aprilie 1965, mi-a dat chiar Arghezi un telefon. „Am scris ceva, dacă poți, vino". Am alergat. „Am scris cîteva versuri, merită mai mult, o să vedem, în zilele astea, atît m-am priceput". Era poezia „Oltenească", întîia poezie dedicată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Arghezi, în zilele acelea, atît se „pricepuse". Apoi

Desen de Theodor Pallady

pînă la ultimul 21 mai, florile primite de cel care îl prețuia și îi prețuiește poezia, dincolo de ființa poetului florile primite, atîtea cîți ani, totdeauna, devreme, dimineața, erau puse într-un vas, într-un loc anume, „ca să le văd".

...uneori, așa cum am mai spus, dispus să vorbească. Vorbea despre polemicile lui cu Camil Petrescu, despre Iorga, despre unii contemporani care intraseră în neființă, despre gînduri pe care voia să le aștearnă pe hîrtie, despre tipografi. Calm, exact, precis, acid, cu gestul dens își îndrepta ochelarii, își aprindea țigara. Niciodată ridicînd tonul, niciodată vociferînd. Arma sa n-a fost tonul vorbirii, arma — aluat pe care îl modela ca nimeni altul era cuvîntul. Ar fi dorit să scrie, spunea, din nou despre Iorga, din nou despre Camil, ca o împăcare, poate. Ar fi dorit...

...într-o seară. Vecinul său, directorul revistei „Contemporanul" i-a adus, ca deobicei, un exemplar „cald". George Ivașcu știa cît îi place gazetarului Arghezi mirosul proaspăt al cernelii. A luat revista, a deschis-o. A rămas îndelung cu ochii pe pagina a treia. N-a scos nici o vorbă. Și-a îndreptat ochelarii ființa lui era întreagă în acea pagină a treia. Toți cei de față au tăcut. Arghezi a închis „Contemporanul" și a plecat spre chilie. Inții au fost întrebări din ochi. Doamna Arghezi a întrebat ce era acolo. George Ivașcu, care înregistrase totul, a răspuns scurt: „articolul despre Vianu". Murise profesorul. Nu cu mult înainte se văzuseră. Tudor Vianu îi adusese personal, la apariție, cartea sa „Arghezi, poet al omului". Poetului îi plăcuse tonul lucrării, ideile, argumentele, analiza. Îl stima pe profesor, discutau ades, cu reverență, cu respect reciproc.

...într-o zi, o altă zi, mereu zile, după amieze și dimineți în care îl vedeam, îl ascultam. Erau zilele sărbătorilor noastre, ale celor de la „Gazeta literară", cînd, pe rînd, cîțiva, mereu alții, mergeam la el, la familia Arghezi. Mergeam la Arghezi. Sfiala, o alunga primul poetul, el arunca punțea peste vîrste, cu o vorbă de spirit, cu un îndemn, cu un cuvînt acid și cald totodată și o desăvîrșea apariția Doamnei. Veneau apoi cafeaua și țigările — chiar atunci cînd medicii îi interziceau fumatul, doamna Arghezi, conspirativ, îi strecura lîngă ceașca de cafea o țigară — „Cafeaua fără țigară nu merge". Marele Vrăjitor îl [illegible] din ochi. Și greu, îți venea să pleci.

...într-o dimineață, în ajunul apariției revistei, așteptam telefonul pentru corectură. Totdeauna Arghezi își corecta textul în șpalt. Considera că este obligația sa față de cuvîntul tipărit. Uneori îndrepta sau adăuga ceva. Era datoria și obișnuința gazetarului, care dispar odată cu omul. Nu scria la mașină. N-ar fi putut, spunea. Prin creion sau peniță „îi curgeau gîndurile" și se așterneau pe hîrtie. Era deci, într-o dimineață de miercuri ca atîtea altele din ajunul apariției. Nu a sunat telefonul. S-a auzit deschizîndu-se ușa culoarului și o voce: „am venit să-mi fac corectura". Plecat să se plimbe prin Bucureștiul atît de drag, Arghezi venise la redacție. Emoționat, asemeni nouă, tuturor, poetul Tiberiu Utan, redactorul-șef, a alergat în întîmpinare. Am

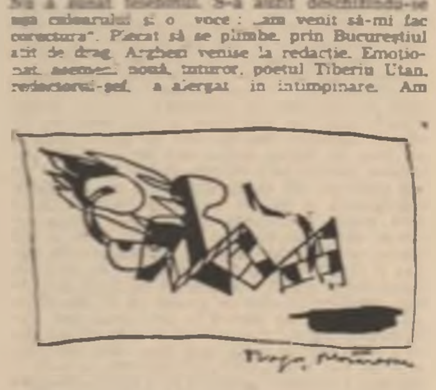

[illegible] să căutăm un fotograf. l-am găsit. Avem cu toții fotografia din biroul în care, aplecat asupra [illegible] Arghezi corecta.

...în 21 mai 1965. Cu o zi înainte, Tudor Arghezi împlinise 85 de ani. Avusese loc mari [illegible]. 22 mai era ziua lui Tudor Arghezi la noi. Întregul colectiv al revistei „Gazeta literară" îl sărbătorea. Tudor Arghezi, Doamna, Mitzura și Barutu erau oaspeții noștri. Erau anunțați pentru ora șase după amiaza. De la patru, eram cu toții în păr. Împreună cu redactorul șef, Tiberiu Utan, ne foiam prin birouri, pe culoare, ca elevii la serbarea de premiere. Parcă ceasurile mergeau prea încet. În sfîrșit, 6 fără zece minute. Peste zece minute se întîmpla evenimentul. Arghezi era punctual, iubea punctualitatea. Am început să coborîm scările. La ora șase mașina a intrat în curte. L-a întîmpinat Tiberiu Utan. A urcat scările, a intrat în birou în liniște, ne-am căutat locurile. Poetul s-a așezat pe canapea alături de doamna. Ciocnind un pahar, vorbind despre una sau alta din întîmplările vieții. Arghezi a cerut să-i aducă Barutu servieta, s-o deschidă. În servietă erau exemplare din „Gazeta literară", numărul festiv dedicat aniversării. Toți cei prezenți, cunoscuți sau necunoscuți cititorilor au căpătat cîte un exemplar „scăldat" și datat. Era premiul pe care ni-l dădea Marele Vrăjitor.

...și zilele care n-au mai fost obișnuite. Doamna Paraschiva Arghezi plecase pentru totdeauna. Poetul stătea acasă, ca deobicei, pe fotoliul său, [illegible] își îndrepta ochelarii, își aprindea țigara. Tăcea. Privirile îi fugeau spre o ușă. Vorbea. Privirile îi fugeau spre ușă. Aștepta. O aștepta. Ușa se deschidea, intra Mitzura sau altcineva din ai casei. Ușa se închidea. Poetul aștepta. O aștepta. Ea nu mai deschidea ușa. Odată, calm, în timp ce Mitzura făcea cafeaua a rostit cîteva vorbe. În încăpere nu mai era nimeni în afară de mine. Pe fotoliu, cu ochii spre ușă a continuat să rostească. A vorbit despre cele patru lucruri pe care le avea de împlinit și apoi „gata". În ordine, precis, cu vocea albă: un volum de poezii scrise gîndindu-se la Ea, soarta Mărțișorului, lespedea de pe mormîntul Ei, lespedea de pe mormîntul său... A apărut volumul Litanii. Mărțișorul a fost încredințat statului, au apărut pe rînd o lespede, apoi alta... Și alungasem cuvîntul „gata". Nu-l voiam.

...într-o după amiază. Ca deobicei Barutu a trecut pe la redacție. Arghezi se simțise rău în ultima vreme, nu fără speranță. Medicii îi interziseseră orice oboseală. Scria totuși zilnic. În ziua aceea se simțise mai bine, după amiaza avusese chef de vorbă, ceruse și o gură de coniac. O băuse, vorbise despre Ea, spusese că îl așteaptă... Se simțea mai bine. Apoi voise să se odihnească. Peste cîteva ore, Poetul intrase în neființă. Pe masa de lucru, două versuri datate 12 iulie 1967, poate un început de poezie. Au rămas distih.

> Mă chemi din depărtare și te-ascult.
> N-am să te fac, pierduto, să mă aștepți
> prea mult...
> (Litanii)

1979 - DIMENSIUNI ALE ROMANULUI

Un roman satiric

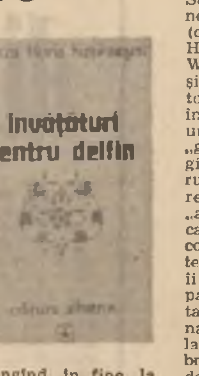

Un veritabil maestru al combinațiilor este Mircea Horia Simionescu și în acest **Învățături pentru delfin** după ce cu precedentul roman, **Nesfîrșitele primejdii**, ca de altfel în întreaga creație, scriitorul făcuse din plin proba profesionismului. Regăsim, manevrate cu virtuozitate, tehnicile romanului modern, incepînd, să zicem, cu mai vechea dislocare temporală, parcurgînd, apoi, subtilitățile relativizării personajelor în registrul ambiguității studiate, ajungînd, în fine, la procedeele textuării. Începînd, parcurgînd, ajungînd, e doar un fel de a spune cronologic ceea ce, de fapt, alternează cu repeziciune sau există în simultaneitate și are ca rezultat, poate paradoxal, sfidarea oricăror canoane compoziționale. Recunoaștem aici ceva din marea plăcere a povestirii, specifică, spre exemplu, unui Sterne în al său celebru **Tristram Shandy. Plăcerii povestirii** îi răspunde în planul receptării **plăcerea lecturii**. Căci **Învățături pentru delfin** reușește să comunice cititorului sentimentul participării la evenimentele narate fără a-i solicita, cel puțin în aparență, un fond aperceptiv special. Ca și cum, în plină caniculă, ar fi să alegi între o lingură cu untură de pește și un pahar cu bere rece. Performanța scriitorului este rară și dacă o vom raporta la formula pe care naratorul (personajul, nu autorul) o alege pentru întreprinderea sa. El scrie, la comanda lui Gri Macedoneanu, cronica vieții acestuia, după tipicul cunoscut, conținînd ca etape obligatorii copilăria, adolescența, tineretea, maturitatea și apoi opera. Așadar, toate condițiile pentru un text, dacă nu onest oricum limitat de rigiditatea formulei. În acest cadru dat, se exercită însă tehnicile amintite mai devreme, cărora li se asociază, la fiecare pas, comicul și ironia sclipitoare. Ele suspectează fiecare gest, se insinuează în construcția frazei, dirijează subteran selectarea lexicului, întoarce pateticul în ridicul, dezvăluie falsul sub masca autenticului, conferă în ultimă instanță caracter esențial dimensiunii satirice a romanului. Capitolele redactate din biografia lui Gri Macedoneanu sînt citite beneficiarului care dictează „scribului" rectificările necesare. Astfel, participarea la spargerea unui magazin de confecții devine act de eliberare de sub tutela părinților vitregi, dubioasele aventuri sentimentale sînt trepte ale inițierii, etc. Personajul cunoaște bine rețeta biografiilor exemplare, iar indicațiile de redactare îi sînt prețioase încă inabilului cronicar. Dialogul dintre cei doi are rezonanțe caragialiene: „Fă-mă, domnule, galanton, altruist, mesianic, dar știi, decis, cu aplomb, cu consecventă. Să reiasă că nimic nu mi-a fost indiferent. — S-a făcut, nene Macedoneanule, te scot ca în poză, ginere al Renașterii — Crima și sublimul, bucuria și ezitarea, atacul la plex și milostenia către sărac, toate toate încap în inima unui om de talia mea. Amplitudine la toate nivelele"

Modul în care este „reconstituită" biografia lui Gri Macedoneanu amintește (aici, în varianta derizoriului) de romanul lui Heym, **Relatare despre regele David**.

Cine este, în fond, vanitosul personaj? Iată-l prezentat de chiar biograful său, într-un moment de bună umoare: „Gri Macedoneanu nu era nici pe departe incult și agramat, cum a încercat să insinueze stiloul meu ajuns condei cu pix; dimpotrivă, cunoștea la perfecție agricultura și domeniile, mecanica grea, merceologia comparată, biblioteconomia, dialectologia, morăritul și panificația, homeopatia, și alte științe similare sau inrudite, plus cîteva limbi străine, în interiorul cărora se mișca alternativ, curent". Tonul afirmativ nu înșeală, plurivalența personajului e suspectă iar distanța dintre domeniile stăpînite „la perfecție" nu face decît să sublinieze falsul. O privire ironică se adresează complice lectorului.

Paralel cu redactarea retrospectivei biografice, romanul urmărește evoluția personajelor în cotidian. Satira înaintează în două direcții. Prima continuă să vizeze impostura. Macedoneanu prosperă. Între două tranzacții dubioase cu tablouri și mobilă stil, ține conferințe cu exemplificări pe bandă despre Mozart, patronează cenaclul și comitetul pentru înălțarea unei statui, veghează la urgentarea biografiei sale și speră în tipărirea ei, pentru a păși deja în posteritate. În a doua direcție, satira sancționează veleitarismul. Umilul biograf, angajat contra două mese calde pe zi, țigări și, din cînd în cînd, cîte un chef cu patronul la Bordei, are brusc revelația „marelui" său talent. Compune versuri „metafizice" („Mă-ndeamnă tăcerea să cînt ori să plîng / Tristețea s-o macin în pieptul nătîng") se retrage o săptămînă la Vîntul de Jos unde elaborează sumedenie de studii („Despre unele rămășițe medievale în comportarea cavalerilor de azi" sau „Portul căciulii strămoșești, cu urechi, la popoarele hiperboreene"), ține rubrică la revistă („Vineri nu pot. Am rubrică"), revendică paternitatea biografiei lui Gri Macedoneanu, lansează tinere talente în cenaclu. Prilej pentru Mircea Horia Simionescu să demonstreze amplitudinea registrului său comico-ironic. Intră aici, ca-ntr-un muzeu al caricaturii, critica literară improvizată, versificațiile submediocre, hilarul portret al poetului pătruns de marea inspirație, considerațiile „adînci" asupra vieții și morții, clișeele de limbaj mai vechi sau mai noi. Scriitorul privește exponatele din toate unghiurile, vede enorm și simte monstruos. Finalul cărții readuce lucrurile în normalitate. Macedoneanu „ar fi fost prins cu mița în sac" iar personajul narator absolvă o școală de dactilografie, deprinde gramatica și punctuația „inclusiv repartizarea gerunziului pe metrul pătrat", se decide să-și povestească experiența de viață și scrie cartea „Învățături pentru delfin". Adică, pentru urmaș. Temporal, sfîrșitul cărții înseamnă... începutul ei. Și o ultimă ironie. Manuscrisul nu este adresat delfinului (urmașului), ci lui Delfin Protopopescu, strada Sapienței 62, et. II, ap. 75. Care îl trimite lui M.H.S. care... Starea civilă, faptele rupte din viață concurează — iată — ficțiunea. Să respectăm și noi jocul. Deci, dacă scriitorul n-ar fi dezvăluit sursa și autorul manuscrisului (p. 214—215) am fi crezut (vai nouă) că Mircea Horia Simionescu a scris un roman satiric excepțional! Așa însă, toate meritele dactilografului anonim.

Valentin F. Mihăescu

Valențe ale fantasticului (II)

Personajele din **Străinii din Kipukua** gîndesc mitic (și magic). Pe măsură ce se autodescoperă (parțial chiar și înainte de a fi ajuns la cunoașterea de sine) ele dobîndesc, prin luarea în posesie a naturii proprii, „puteri", se instalează în sacralitate. În făptuirea lor perisabile se deșteaptă subtipurile veșnice. De la vîrsta de doisprezece ani, cînd a avut un somn cataleptic, Unduna zvăpăiata fiică mai mare, cu părul roșu ca focul încins a lui David Stevenson, seamănă tot mai mult cu „sirena roșie", cu zeița vulcanului, Kelamea, cu înfricoșătoarea Pele. În cele din urmă, fata dovedește că deține și prerogativele cumplitei zeițe. Ea declanșează, la sfîrșitul romanului, halucinanta erupție. Unduna este zeița Pele. Sora ei, natură diametral opusă, suavă, prietenoasa Kaena, ocrotitoarea crîngului de lehua (care e „sufletul ei"), se dovedește a fi zeița Hiiaka. Amîndouă sînt fiicele sălbaticului zeu Walsea, „cel cu ochii și visele pururea turburi", și ale Houumeei, „mumă a pămîntului și născătoare a lucrurilor statornice". Un zeu se ascunde în „domnul Martin" (metamorfozat în cuprinsul unui episod într-un enigmatic domn Mac Brown, „gazdă de strigoi"): zeul Ailaau, stăpînitorul originar al vulcanului Kelomea, izgonit din craterul acestuia de către Pele, refugiat, drept urmare, în fundul oceanului, unde nu se simte însă „acasă". Consimțămîntul său (consimțămînt prin care își încalcă un angajament și își asumă, în consecință, un risc teribil) de a pune în practică temerara inițiativă a primarului din Kipukua îi este dictat de ura mistuitoare purtată uzurpatoarei sale „cățeaua", „tîrfa"! Pînă la adoptarea acestei decizii, matematicianul e un damnat, un captiv: prizonierul propriei soții, Niaulani Namakana, o dezrădăcinată: pianistă celebră cîndva, altădată „femeie fatală", sub numele de Anakola, cunoscută de către narator pe cînd era elevă de liceu și o chema Diana Kowalski, în realitate (dacă aceasta i-o fi realitatea originară...) Kiha-Wahina, „femeia-șopîrlă", provocatoarea cutremurelor. În conflictul dintre David Stevenson (care i-a fost, cîndva, pe un vas, și mai de mult, într-o altă existență, amant) și fiicele sale, această ființă demonică adoptă o atitudine de neutralitate, dar anumite fapte pot inspira cititorului bănuiala că, de fapt, ea regizează totul sau aproape totul prin mijloace oculte. Ce anume urmărește nu se înțelege sau... n-am înțeles. Realul și fabulosul, mitologicul, nu se suprapun, în **Străinii din Kipukua**, perfect. De altfel, utilizînd aceste vocabule, am adoptat un limbaj convențional. Granițele dintre real și ireal sînt, în roman, fluide. Posibilul și miraculosul se întretaie și se întrepătrund permanent. Totul se petrece ca în vis. Ca într-un vis în care, din timp în timp, visătorul visează că visează. Însă, oricum, există situații cvasiidentice care se petrec în dublu plan, în timpuri și climate ontologic diferite și situații derulate într-un singur plan: fie „sacru", fie „profan". Unor personaje

li se pot găsi modele mitice, altora nu. Prințul Kohavari și urmașul său Lohiom, prințul rătăcitor Kahele, reincarnat, un timp, ca mare pianist, existent în continuare ca strigoi, odiosul Kou, căpetenie în Kipukua, atotștiutorul Gorgas, adolescentul spiriduș Pandewa (cu care Unauna întreține raporturi dubioase), se deosebesc de muritorii de rînd fără să aibă strămoși în panteonul hawonic. Nici David Stevenson nu e, prin natură, un zeu, cu toate că s-a pomenit a fi tatăl fiicelor lui Wake. Posesor, într-o altă existență cînd se numise Moemoe Lacanui și fusese, în Kipukua, „jude", al unor însușiri rezervate muritorilor, el nu le avea înnăscute, ci împrumutate de la soție, de la Haumeea, care, din iubire pentru el, i le-a cedat, preschimbîndu-se într-o umilă femeie de rînd. Sau — poate — Walsea însuși era zeu doar prin soția lui, dispărută, ca mai tîrziu consoarta lui Moemoe? ! Fapt e că, așa cum o seamă de oameni aparțin modului ontologic uman în exclusivitate (fie și trăind mai multe vieți), unii dintre eroii poveștilor cu încărcătură mitică, spuse în roman, nu se metamorfozează în muritori. Fiicele lui David Stevenson sînt două. Mitul pomenește însă și de o soră a lor, Naumaka, stăpîna apelor mării. Orfane de mamă, întocmai ca Pele și Hiiaka, cele două fete sînt crescute de o doică, Kudana, dansatoare de **hula** (un dans sacru, cu virtuți magice), identificată în final cu stînca dănțuitoare Hopoe. Aceasta, deși se spune la un moment dat că e „soră" cu Kaena, nu poate fi un avatar al Naumakăi, deoarece are cu totul altă fire. E „aeriană" și „pustnică". Cu Naumaka seamănă mai curînd Niaulani (mai cu seamă în ipostaza lui Kiha-Wahina), fiind, asemenea ei, rea, uricioasă, însă insațietatea erotică de care e stăpînită contrastează violent cu fidelitatea conjugală a numitei zeițe, care este, ea, înșelată (cu Pele și Hiiaka) de către soț, vrăjitorul Auhele.

Considerată în sine, existența sau inexistența analogiilor în planuri ontologice diferite nu are, evident, nici o însemnătate. E rezonabil însă, și chiar obligator, a ne întreba ce funcție îndeplinesc, în context, personajele și comportamentele lor, de ce unor personaje le este atribuită o natură divină și altora nu, cum este motivată investirea cu „har" numai a unora, în fine, care e semnificația în roman a variatelor tipuri de personaje și a derulării acțiunilor fiecăruia? Fără elucidarea unor asemenea chestiuni, evaluarea estetică devine dificilă, dacă nu imposibilă. Pentru a stabili cîtă valoare poate fi atribuită unei construcții epice e neapărat necesar a ști „cine" și „ce" sînt personajele, care e sensul conduitei lor. Raportul dintre substanța artistică și sens e cea mai delicată problemă de creație. Exemplară e acea operă în care sensul nu transgresează materia în care se exprimă, iar materia nu debordează sensul. În cazul concret, paralelismul constant între planul mitic și cel așa-zicînd „real" ar fi prăbușit scrierea în didacticism. Dar și revărsarea talazurilor epice cu mult dincolo de zăgazurile viziunii integratoare dezavantajează scrierea. Dar se produce, într-adevăr, în **Străinii din Kipukua**, o asemenea revărsare? Mi-e teamă că da. Împletite în trama narativă cu deosebită ingeniozitate, numeroase situații, admirabil compuse ca atare, nu-și găsesc întotdeauna o reală motivație, nu aderă la nucleul problematic. Unele dintre ele au fost introduse, vădit, cu intenția de a dezorienta cititorul, a-l împinge pe piste false. Jocul, gratuitatea, au, în roman, o pondere deloc neglijabilă. Fabulosul, fantasticul, bizarul, enigmaticul proliferează pe spații mari, fără a îndeplini vreo funcție în serviciul temei, inundă romanul asemenea unei luxuriante vegetații tropicale.

În pofida stufozității și a compoziției labirintice, sensul fundamental se detașează totuși limpede. Drama crizei de identitate poate fi depășită doar prin introducerea la „rădăcini". Pledînd în acest sens, David Stevenson acționează, practic, invers. În loc de a se recunoaște drept judele Moemoe, el încearcă, dimpotrivă, să-și nimicească „rădăcinile". Acesta e scopul nemărturisit al proiectului de a tăia arborele **ulu**, în care s-a închis Haumeea, soția lui, pentru a-l învia, renunțînd la propria-i viață, după ce fusese spînzurat de o cracă de către judele Kou... Irlandez prin străbunii în linie paternă, hawaian prin toți descendenții materni, David Stevenson e omul cu două firi. Se pretinde hawaian, dar refuză să admită că „istoria lui" e adevărată („**moolelo**"). Nu vrea, în ruptul capului, să se recunoască „înviat". Și acționează în consecință. Renegîndu-se, neagă totodată, practic, ceea ce afirmă teoretic. Mai precis, încearcă să nege. Căci stihiile se ridică împotrivă. Primarul din Kipukua ajunge în situația ucenicului vrăjitor: nu mai poate stăpîni duhurile pe care le-a stîrnit.

Dumitru Micu

Ipocrizia cititorului

Urmare din pag. 1

Impulsul de a scrie cartea a fost deci unul de natură lirică. Am descoperit în Joachim Dauer un personaj lucid și tragic, plin de amărăciune, care însă nu avea să coaguleze singur materia unei cărți. Mi-a intrat în cap, și l-am purtat acolo în vara următoare, ca un sunet pe care nu puteam să-l amplific, o temă pur muzicală, voiam tot timpul să văd și să aud acest personaj în paginile mele, dar fără să-i dau vreun sens, pur și simplu voiam să-l văd că trăiește. S-a întîmplat tot atunci să aud pentru prima dată interpretarea lui Edwin Fischer la **Sonata pentru pian opus 111** de Beethoven, cîntată „cu degete de fier", cum spune el însuși în lecțiile asupra acestui subiect. A fost influența majoră asupra mea, în acea perioadă, devenise o obsesie claritatea și forța cu care articula fiecare sunet, modul cum construia temele. Îmi spuneam că vreau să scriu o carte cu propoziții și cuvinte la fel de bine tăiate. Am ascultat de sute de ori Sonata opus 111, iar **Marile iubiri** s-a născut din această pasiune pentru muzică și architectura muzicală. Cartea are de fapt construcție de sonată, cu epilogul de la moartea doamnei Jeni., care ține loc de parte a treia. În anul următor a apărut în paginile mele chiar motivul psihologic al muzicii care aduce tema vieții „artiste", cu destrămarea pe care o seamănă. Dar era vorba de un alt tip de artă, o trăire de intensitate paroxistică încercată de mine cu prilejul unor concerte Stockhausen, la New York, la care mă dusese Aurelian-Octav Popa. Ieșeam de la Lincoln Center împreună și hoinăream pe străzi, spre hotelul nostru sărăcăcios unde un drogat îi furase prietenului meu clarinetul, iar Aurelian-Octav Popa îmi spunea: „Bătrîne, dă-ți drumul! Fă ca neamțul, altfel n-ai nici o șansă..." Mi-era pur și simplu frică de muzica aceea, ca și de cele 6 **piese pentru orchestră** ale lui Webern, auzite la București sub bagheta lui Zubin Mehta. Din toate aceste obsesii muzicale am făcut personajul lui Bejan cu tot aleatorismul lui. N-am vrut nici să-l demasc, nici nimic altceva, ci să construiesc pentru el un motiv, o posibilitate de mișcare prin carte. Dumitru Bejan nu mai știe încotro se îndreaptă, această trăsătură este cea mai importantă în construcția lui, din punctul de vedere al romancierului. El este tot timpul pe drum, se mișcă fără țintă, pe străzi, în tren, pleacă, se întoarce, nu se știe încotro. De altfel, pentru început, chiar registrul cuvintelor care îl definesc este pur auditiv. O muzică tulburătoare voiam să fac pentru Bejan, în legătură cu el am și descris un pasaj din **Spiral**-ul lui Stockhausen și unul din **6 piese pentru orchestră**, folosindu-mă de acest „citat" pentru a întări artificialitatea grotescă și halucinantă a personajului ce înoată în noroi, la sfîrșitul cărții, și repetă mecanic sunetul murdăriei în băltoacă. Problema personajului a fost pentru mine una pur artistică, iar decorul ce a atras atît de mult pe unii comentatori era doar materia romancierului, tot așa cum sunetele de la care pornește un compozitor pot fi induse din zgomotele naturale.

Tema artistică începuse să domine cartea mea după vreo doi ani de cazmă, era totuși în substanța sa ceva care nu se dezvăluia numai prin muzică, și așa m-am aflat într-o bună zi cu ochii holbați pe un vas cretan de la British Muzeum, reprodus într-un album. Am început să citesc pe nerăsuflate în legătură cu ceramica grecească, și a apărut Herescu și vasul lui, situați în apartamentul unui prieten elenist și indoeuropenist, unde petrecusem ore întregi de voluptate intelectuală, răscolind prin texte vechi, și unde îl evocasem adeseori pe profesorul Fotino, interesat de limba hitită, pe vremea cînd era student la Paris. Cu toate acestea, între George Fotino și Herescu nu există absolut nici o legătură, cum nu există nici între A.E. Baconsky și Corneliu Vlad, așa cum bănuia regretatul Mihai Gafița, deși întîmplarea cu un înalt demnitar ce fusese poet acmeist, om inteligent și fin, dar combinagiu și cinic profitor al situației sale privilegiate, îmi fusese relatată mai de mult, în cu totul altă formă, de către autorul **Cadavrelor în vid**. Nelu Vlad aduce coerența ce-i lipsea lui Bejan, el este în întregime construit pe resentiment. „Tema" lui muzicală secundează aleatorismul lui Bejan, îl însoțește în permanență. Cel mai straniu a fost să citesc interpretarea dată de critici discuției dintre Bejan și Vlad, înaintea morții enigmatice a celui dintîi. Din punct de vedere artistic, să-i spun muzical, după confruntare, cei doi trebuie să dispară de pe scena cărții. Monstruos apare în discuție tocmai Vlad, animat de dorință de răzbunare și evidențiat ca atare de Bejan. De unde s-a scos că ar fi raisonneur-ul și purtătorul meu de cuvînt tocmai personajul de care mi-e greață, pentru că își folosește suferința trecută în scopul de a-și construi un piedestal ca să decapiteze pe alții? Rău trebuie să fi scris eu **Marile iubiri** pentru ca să se înțeleagă așa ceva !... Dar atunci nu aveam sentimente față de Vlad, el era contrapunctul, tema secundă lui Bejan, și-i urmăream melodia, fără

Desene de Dragoș Morărescu

nici o preocupare „intelectuală" sau de altă natură.

Ultimul element de care aveam nevoie era o anumită simetrie a încadrării motivelor, pentru a aduna structurile atît de diferite etalate pe masa mea de lucru. După mai mulți ani, cu ajutorul profesorului Dauer, născut între timp, am adus în carte oglinda din holul lui Herescu, la începutul romanului și la sfîrșit. Prin apele ei intră și ies personajele. Situată astfel, avem de-a face în cele din urmă cu două oglinzi, față în față, reflectîndu-se una pe alta, la infinit, o sugestie care trebuie citită ca atare, și pe care o visam extrem de puternică, și am insistat mult asupra capitolelor ce o conțin în carte.

Dar obsesiile artistice ale romancierului trebuie să primească forma realității pe care o prelucrează. Gîndindu-mă la cele de mai sus, îmi imaginam oameni și întîmplări a căror evocare acum mi-ar cere o rescriere a romanului. Această realitate are o anumită rezonanță în conștiința cititorului leneș, care nu a căutat decît propria lui imagine în materia propusă de scriitor. Mai mult, trebuie să spun că la început romanul se petrecea cu zece ani mai tîrziu, în 1964—1965, dar schimbarea de sens din acea perioadă nu părea să mă servească prea bine pentru legătura muzicală dintre prima și a doua parte a cărții, și atunci am descoperit că evenimentele din 1955—56 erau mai proprii pentru a trece la partea a doua, construită în întregime din variațiuni și fugi pe teme enunțate mai înainte. Toată problematica ce mi s-a pus în seamă era străină conștiinței mele și a intrat în carte prin mișcarea firească a realității de care m-am servit, dar n-am considerat nici atunci și nici astăzi nu cred că este de prea mare importanță pentru substanța cărții.

Așa știind lucrurile, este foarte important ce fel de cititor avem. Interpretarea literală îndepărtează de carte, simplifică lucrurile și ne face să uităm că voluptatea lecturii constă în altceva decît recunoașterea unor realități dinainte prelucrate în conștiința noastră. Orice romancier folosește împrejurări recognoscibile, dar accentul său nu cade asupra lor, desigur, după cum sensul pe care-l sugerează este altul decît cel al vieții adevărate. Știm cu toții aceste lucruri, atunci cînd le enunțăm, dar contemplăm, totuși, viața unui personaj, ca și cum ar fi vecinul nostru de scară. Ei, bine, nu !.. Personajul de roman este mult mai real, cu o viață mult mai adîncă și mai amplă pentru că el trăiește cît întreaga umanitate. Cel puțin către așa ceva tinde scriitorul. Mon semblabe, mon frère ?...

atelier literar
poșta redacției

OPTIMUS: Deschiderea dv. față de atîtea preocupări artistice e un lucru frumos, firește (dar, pentru cine tinde spre împliniri absolute, pe una din aceste cărări, poate fi și o primejdie, nu ?...). Sînt, și în noile pagini, lucruri demne de interes („Albatros" III, „Saturare", „Alunecare") dar condeiul e încă oarecum rigid, crispat, lipsit de fluență, îndrăzneală, spontaneitate. (Aceeași senzație ne-a lăsat-o și gravura, interesantă altminteri, pentru care vă mulțumim).

M. PASCARIU: Emanații de lirism și candoare, în pagini încă șovăitoare, incipiente („Poetul", „Într-un anotimp", „Viața secretă a unui salcîm", „Psalm"). Sînt motive să stăruiți.

SELENA: O avalanșă de plicuri cu lucruri din ce în ce mai slabe, improvizații facile, etc. O grabă nejustificată — nu vă putem răspunde în fiecare săptămînă. (Firesc ar fi să așteptați răspunsul după fiecare plic, înainte de a expedia altul).

BRÂNDUȘA: Încă nesigure și mult prea vorbărețe, versurile se apropie totuși, uneori, de poezie (mai ales în „Fantezie cu păuni"). Să vedem ce mai urmează.

EVA GENA TRIF: Sînt unele semne promițătoare, mai cu seamă în textele care izbutesc să urmărească, să poarte pînă la capăt, pînă la limpezime, un gînd, o imagine, o stare (spre deosebire de cele care se rătăcesc în incoerență, delir metaforic, mimetism). Adică: „Dorință", „Clepsidra", „Călătorii", oarecum „Tăcerea".

N. IANCOVESCU: Există o anume dispoziție lirică, dar condeiul e încă destul de rigid, greoi, lipsit de mlădiere, cursivitate, spontaneitate. Ceva mai bine, în „Statuia de gheață". Poate e doar o chestiune de exercițiu, de experiență. Vom vedea.

V. IONESCU: Lucruri interesante, ca deobicei (dar parcă mai puțin pregnante mai vagi, mai „flou" uneori pînă la confuz !). Am reținut: „Portret în oglindă", „Sentința amînată", „Cîntarea Cîntărilor", „Amprenta de praf". Problemele din scrisoare, într-adevăr complicate, trebuiesc discutate mai amănunțit. Dați-ne un telefon.

O. MARA: Pagini scrise în fugă, dezordonate, neglijente, stîngaci, cu o aglomerare imbicsită, haotică, de date, fapte, întîmplări, personaje, amintiri, etc., din care nu se poate înțelege mare lucru.

MARIN NICOLAE: Cîteva pagini mai reușite, cînd merg pe „rețeta" la care v-ați fixat: o scurtă impușcătură metaforică, într-un „sos" de vorbe... („Puritate", „Mărturisire", „Prietenilor", „Păianjen"). Cînd ieșiți, însă, din acest cadru (destul de sumar, de altfel, și care răspunde doar parțial — nu credeți ? — unor tinere aspirații spre adevărata poezie) intrați direct în conformismul cel mai banal și mai răsuflat, în ciuda tematicii nobile și generoase („Chemare", „Sinceritate", „Amurg", „Cîntec"). E de reflectat cu tot dinadinsul asupra acestui fenomen „ciudat". Schița pornește bine, dar se termină, ca să zicem așa, înainte de a începe.

OV. MIRCEA: Lucruri dezamăgitoare, în acest plic. O gravă alunecare în manierism, confecție neînsuflețită, lipsită de clorofilă (prototip: „12 cuvinte", care ilustrează un mod steril, mecanic, fără perspectivă, de a minui cuvîntul, „cînd nimic nu ai a spune"...). E un drum greșit și primejdios (ceva, în „Matinală", „Plaja", dar încă prea puțin).

M. BRĂIESCU: Parcă e ceva mai bine, în unele pagini „Munții și marea", „Chemare") chiar dacă șovăielile și naivitățile n-au dispărut cu totul. Dar, dacă scrieți atît de rar, din an în Paște, perfecționarea mijloacelor va întîrzia mult. (Firește, aceasta nu depinde numai de un exercițiu continuu, intens, ci și de alți factori, nu mai puțin importanți, cum ar fi studiul, lectura, etc.). Reveniți.

D. E. ROȘCA: Din ultimele plicuri, ni s-au părut mai bune: Odă lui Andre Breton", „Oceane", „Corabia manechinului", „Soledad", „Metapoem".

D. BĂNULESCU: Epigonism minulescian (fără rigorile și verva prozodiei) cu vagi și pedestre derivații tonegariene, jocuri de vorbe cu un prăfuit aer teribilist (și cu dese alunecări în cronica rimată de duzină), fără substanță lirică, fără semnificații reflexive, cu un umor căznit și gălbui (ceva, în „Telex").

Adriana-Elena, Marcel Radol, Mioara Negoi, Apostol I. Gheorghe, Petru M. Stoian, Ion Pluteanu, Aristică Trăncăg, Maxim Dominte, Alexandru Munteanu, Andrei Ștefan, I. Stup, T. Vișan, A. Durere, Elena Ciobanu, F. A. Țiriac, Ioan Hădărig, Vasile Neagu, Enache I. Constantin, Niculina Agapie, Constantin Negru, Liviu Pîrvan, S. Orbeianu, Ion Miron, Rărvan Olteanu-Iliu, Mitu Gligănescu, Crinel Bogdana, Silvina Geese, Diego A. Zoeb, Teodor Bajan, Valerică Coman, Marius Filipescu, Bucur Gh. Zota (ceva, în „Identitate"), **Milos Mihai Sămăreanu, Miu Claudiu Uricani, Ion Cristea, Bernard Radeanu, Gureman-Giurgiu, Lucian Căpățînă, Ina Calle, Alexandru Parincea: Încercări de nivel modest.**

Geo Dumitrescu

N.B. Manuscrisele nu se înapoiază.

Frumos e, frumos !...

Frumos e să iubești acasă, la țară,
Într-o mansardă mirosind mere și fin,
Porumbeii să confirme noaptea de vară
În podul de alături intonînd un imn.

Seara ne vom iubi pe cîmpul cu trifoi
În opus cu ecran panoramic color,
Iubirea noastră pură, ce are patru foi,
În simțiri ne va bate cu aripa-i, de zor.

Macii digitația-și vor încerca ușor
Peste pulpele tale muzical cărnate,
De gardă ne vor sta romanțele de dor,
Îți voi citi poeme cu literă de carte.

Un colț de cer, îmbrățișați vom sta,
Culcați pe catifeaua Carului Mare
Iar eu, din cînd în cînd, cum este și firesc,
Îți voi face mici cadouri selenare.

IONEL PĂTRU

Rîndurile oglinzii

Să nu simt că sînt singur stau ore întregi prin gări
flutur melodramatic mîna după trenuri ce-mi întorc spatele
și se scurg în găuri de cer, un fel de încețoșate nări
care aspiră nesățios vălmășagul mecanic, oamenii și șoaptele.
Să nu simt că sînt singur mi-am cuplat telefonul cu al vecinului blond
și păcătuiesc furîndu-i mereu din intimitatea dialogurilor, blîndele, sfintele,
băiesc dublu, gurmand e doar pofta mea nebună. În fond
nu-i cunosc nici iubita, nici prietenii; le știu doar cuvintele.
Să nu simt că sînt singur mi-am umplut pereții cu oglinzi și poza tristei mirese Soledad.
Citesc tot mai mult Pavese și pentru că nu pot face ca el
în nopți luminate electric izbesc pereții pînă dau de cumințenia varului alb
apoi obosit, îmi curăț rănile și frămînt prescura turbatului miel
Să nu simt că sînt singur n-o să te mai întreb nimic
voi lăsa umbrele noastre să se amestece printre ierburi și covoare
pînă cînd vei simți cum ne atingem nerușinat, peste regatul fumic
umezit de tăcerile tale, prelinsă, pretinsă candoare.

A. A. IOSAN

Dialog

În freamătul nopții
Conversez cu ciudatele umbre —
Frînturi
Dintr-un dialog niciclnd încheiat.
Prin văile-adînci unde viața și moartea
Se sfîșie-ntruna
Călăuziți-mi, voi stelelor, pașii
Cu opaițul vostru.
Căci mereu urc această imensitate sisifică
Pe crestele nervilor,
Ca să se prăvălească iar

Și se ridică soarele în zori
Și-mi spune
Că totul poate fi luat de la-nceput.

VALERIU DRUMEȘ

Desen de Dragoș Morărescu

Piramida

Desăvîrșită e doar piramida
atîtor lumi ce-n trecere-și aștern
cu trupul gol și sufletu-n speranța
și mîntuirea timpului etern

Doar piramida veșnic nevăzută
și veșnic înălțîndu-se din noi
cei ce trăim în dorul libertății
și ne sfîrșim în chinuri și nevoi

Desăvîrșită-i doar sinistra formă
a veșnic preschimbatelor structuri
ce înglobează lumile-n rotire
— tu ești doar cărămida ce-o înduri —

Desăvîrșit e chipul piramidei
ce dăinuie-n desert de mii de ani
— expresie oribilă în piatră
a lumilor supuse de tirani. —

PETRE VLAD

Propunere

N-ai de ce să te temi — îmi spun uneori —
Într-un fel sau altul tot trebuie să mori.
Cînd viața ne-atîrnă de-un fir, ca un bumb,
Ce mai contează foc, apă sau plumb !
Mi-e limba o mierlă ținută în cușcă,
Mantaua-mi de vise hîrciogii mi-o mușcă
Scuipînd întristați, cînd văd că nu-i bună
Nici de mîncare, nici de furtună.
Măcar de n-ar fi prea tîrziu să dau cep
Butoiului cu iluzii și să concep
O lume în formă de evantai
Trasă de cai bleumarin spre rai
Sau să propun, încălzit după vin,
O dată-n Istorie să sărbătorim
O zi mai aparte, de esență, precară,
Ziua Adevărului bunăoară.

RADU ȘUIU

Mai caut...

Mai caut mirele deștept
Fixată-n verile de miere,
La margine de-apus aștept
Pe buze mi-nfloresc mistere.

Învăț refuzul înțelept
Durerea de-a-mi sădi-n durere,
Răsare crin pe brațu-mi drept,
Se naște clipa ! Clipa piere !

Mă-mbăt de o nădejde vană
Goana pe dor m-a obosit,
Adorm în a iubirii strană
Și-un curcubeu m-a-ncercuit.

De așteptare carnea-mi dură
Cu dalta greu mi-o desfăcură.

MARIA LOVIN

Mai ușor...

Ninge
Mai ușor decît
ne lăsăm pleoapele
peste cîte un vis neînțeles
strivindu-l
vă aduc dovezi
oglinzile privirii care crapă
în gerul luminii preapline
în zori
și acopăr cu cioburi argintii
cîmpia
ninsă atît de ușor
încît nici nu am știut
să ne trezim și să ne bucurăm.

AUREL ALBU

Gîndire creatoare, revoluționară

Urmare din pag. 1

ale țării inclusiv pe planul îmbogățirii tezaurului teoriei marxiste contemporane. Contribuția hotărîtoare determinantă în acest travaliu creator pe linia abordării în spirit novator a problemelor ridicate de realitățile social-economice ale țării, de viața internațională o are secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Aportul partidului nostru, al secretarului său general la dezvoltarea creatoare a gîndirii marxiste se manifestă pe multiple planuri: elaborarea unor concepte și categorii noi și îmbogățirea celor existente, aplicarea creatoare a adevărurilor generale ale socialismului la condițiile concret istorice ale fiecărei țări, apărarea gîndirii marxiste în confruntarea de idei contemporane, etc. Astfel, au fost elaborate concepte și categorii de o valoare teoretică și practică inestimabilă cum sînt: societatea socialistă multilateral dezvoltată, țară socialistă în curs de dezvoltare, țară socialistă cu dezvoltare economică medie, fond național de dezvoltare economico-socială, noua ordine economică și politică internațională și altele.

Cum era și firesc, în centrul analizei teoretice și al acțiunilor practice ale partidului au stat problemele construcției socialiste, ale strategiei și tacticii dezvoltării economice și sociale a României. În vasta operă a secretarului general, care cuprinde pînă în prezent 18 volume, sînt abordate multilateral, profund și clarvăzător obiectivele imediate și cele de perspectivă ale țării, ținîndu-se seama de posibilitățile interne și de tendințele dezvoltării social-economice la nivel planetar. Ca un fir roșu străbate ideea că progresul economic și social al țării, înscrierea ei pe orbita civilizației moderne sînt funciar legate de continuarea politicii de industrializare în contextul desfășurării revoluției tehnico-științifice, al accentuării laturilor calitative a activității economice.

Izvorul tezelor teoretice formulate în documentele partidului, în scrierile secretarului său general îl constituie studiul atent constant al realităților țării, al legilor obiective de dezvoltare a societății socialiste. Pe această bază au fost definite etapele evoluției istorice a României, au fost precizate conținutul și trăsăturile caracteristice ale etapei actuale, au fost formulate hotărîrile adoptate de Conferința națională a partidului și Congresul al XII-lea privind trecerea României de la faza acumulărilor cantitative la faza luptei pentru o nouă calitate, de la stadiul de țară în curs de dezvoltare la cel de țară cu nivel de dezvoltare medie. O asemenea optică revoluționară a secretarului general al partidului nostru privind strategia dezvoltării social-economice a României vizează întregul organism social economic al țării. Ca țară în curs de dezvoltare, cum este în prezent, România nu are nevoie de orice fel de creștere economică, ci de o creștere accelerată pentru a elimina decalajele care o despart de țările avansate economic, pentru a asigura condițiile de viață ale populației demne de epoca pe care o trăim. Și în continuare, partidul, secretarul său general militează pentru o creștere economică dinamică ținînd seama atît de factorii interni cît și de necesitatea extinderii participării la diviziunea internațională a muncii. Așa cum a subliniat în mod repetat tovarășul Nicolae Ceaușescu, dezvoltarea rapidă a economiei implică alocarea unei însemnate părți din venitul național în acest sens, cu alte cuvinte, presupune o repartizare judicioasă a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare. Această repartizare este determinată atît de factori tehnico-economici, cît și de factori sociali care, împreună, impun o rată înaltă de acumulare. Dar, oricît de însemnată ar fi rata acumulării ea nu poate oferi rezultatele scontate, dacă nu este însoțită de utilizarea eficientă a fondurilor, și nu numai a acestora. O preocupare pentru ridicarea eficienței în toate compartimentele vieții economice și sociale străbate întreaga concepție a partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind dezvoltarea în etapa actuală și în mod deosebit în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990.

Un loc deosebit în opera secretarului general al partidului nostru îl ocupă problema modernizării structurilor economiei naționale, creșterea aportului științei românești la progresul multilateral al țării. În analiza acestui proces se ține seama de cerințele economiei naționale, de efectele negative ale crizei economice și ale actualei crize energetice care afectează și țările socialiste, inclusiv țara noastră. În lumina acestei realități se preconizează restructurarea industriei românești prin creșterea prioritară a ramurilor de prelucrare avansată, fabricarea unor produse de înaltă tehnicitate și mici consumatoare de energie. De aici și necesitatea creșterii bazei energetice proprii, aplicarea unui regim sever de economii, trecerea la utilizarea energiei solare, eoliene și a altor surse de energie.

Promovarea unei concepții realiste, profund științifice de către secretarul general al partidului cu privire la dezvoltarea economico-socială a țării este evidențiată și de preocuparea constantă pentru perfecționarea mecanismului economico-financiar, pentru participarea oamenilor muncii la conducerea unităților socialiste și economiei în ansamblu.

Umanismul creșterii și dezvoltării multilaterale a țării constituie nota definitorie a politicii promovată cu consecvență de partidul nostru. „Totul pentru om, pentru binele său" reprezintă obiectivul suprem al programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Aceasta nu este o lozincă propagandistică, izvorîtă din principii abstracte despre superioritatea socialismului, ci o realitate vie, confirmată de date și fapte consemnate statistic. Bunăstarea, prosperitatea materială și spirituală a populației depind organic de progresul economic și social al țării iar aceasta nu poate fi decît rezultatul muncii competente și eficiente. Așa cum releva secretarul general al partidului, și la recenta Consfătuire de lucru de la C.C. al P.C.R. **„bogăția principală, factorul decisiv pentru înfăptuirea Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate este munca întregului popor".**

De remarcat totodată că în optica partidului nostru nu întîlnim înfățișarea idilică a omului în condițiile noii orînduiri, a superiorității socialismului, ci un tablou realist și convingător asupra realizărilor și neîmplinirilor. Spiritul critic exigent, capacitatea de analiză obiectivă, profundă a realităților economico-sociale și politice, curajul de a spune lucrurilor pe nume sînt trăsături definitorii ale concepției partidului nostru, ale gîndirii economice și social-politice ale secretarului său general. După cum se știe, de nenumărate ori tovarășul Nicolae Ceaușescu a atras atenția că superioritatea economică a socialismului față de capitalism trebuie dovedită prin fapte și nu doar afirmată teoretic. În fond, această superioritate a fost dovedită intuitiv de către socialiștii utopici și demonstrată teoretic, cu argumentele științei, de către fondatorii comunismului științific. „Putem — subliniază secretarul general al partidului nostru — să vorbim despre superioritatea economică a socialismului asupra capitalismului, însă, atîta timp cît unele țări capitaliste avansate vor produce mai ieftin și la un nivel tehnic mai ridicat, noi nu vom putea dovedi această superioritate". Realizările obținute de țara noastră, de celelalte țări socialiste sînt dovezi practice, peremptorii, ale capacității noii orînduiri de a-și manifesta superioritatea față de capitalism sub toate aspectele, inclusiv în plan economic. Gama preocupărilor teoretice, profund legate de practica socială, ale partidului nostru, contribuția secretarului general la dezvoltarea creatoare a concepției marxiste sînt mult mai cuprinzătoare decît am reușit să înfățișăm în rîndurile de mai sus, incluzînd teze și concluzii teoretice din vaste domenii ale gîndirii economice, filozofice și social-politice. Între acestea menționăm: rolul națiunii și statului național în etapa actuală, raportul dintre general și particular, dintre național și internațional, locul și semnificația contradicțiilor în socialism, umanismul revoluționar, afirmarea și dezvoltarea personalității în socialism, analiza proceselor și tendințelor fundamentale ale dezvoltării mondiale contemporane.

Ideile conținute în documentele Partidului Comunist Român, în opera secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă un exemplu strălucit de dezvoltare creatoare a marxismului, un izvor nesecat de învățăminte pentru activitatea ideologică și științifică, precum și un îndemn mobilizator pentru activitatea practică a întregului nostru popor.

Muntele cu făclii

Urmare din pag. 1

așteptau suferind în tăcere, ducîndu-și amarul și sărăcia, ei cei săraci în țara bogată". Cu mijloace de o fină adecvare, ocolind cu consecvență cuvîntul bombastic și prea plin de sine, Ion Mărgineanu, în cele mai izbutite secvențe ale cărții sale, reînviează cu precădere fiorul ascuns în substratul narațiunilor populare, disimulat printr-o funciară discreție a naratorilor. Și această intervenție benefică indică semnificațiile faptei narate la o nouă măsură. Cum se întîmplă îndeobște în **Potcoava întoarsă**, în **Noi nu dormim cu ușile închise**, în **Adăpostul din inimi** și **Piatra Lileia**, dar, mai cu seamă, în **Tunul de cireș**, în care credem că Ion Mărgineanu atinge treptele cele mai înalte ale capacității sale de transfigurare creatoare a epicii populare.

Muntele cu făclii fiind o carte rară în peisajul nostru editorial, destinul ei se consumă în penumbra indiferenței curente a criticii de a lua act de întreprinderile în care autorii, în mod necesar, renunță la orgoliul paternității totale. Și am spus penumbră, nu umbră.

Abecedarul poetului

Urmare din pag. 1

pustiului. Spre stăvilirea dureroasei arșiți s-au săpat fîntîni adînci numite de iscusiții fîntînari **Carte de învățătură... Povățuitoriu.** Vers de laudă rostirii românești cu acentuarea sfințeniei de verb... Și tot într-o miraculoasă fîntînă ni s-a dezvăluit astrul trăiniciei noastre între marile gîndiri și frumuseți ale lumii. Alături de limpezile ochiuri de apă vie, durate și păstrate prin trecerea veacurilor de plugari și ciobani, mai noile adăposturi ne-au adus mai aproape de marea oglindă a popoarelor, în care înfățișarea noastră se conturează trainic și frumos.

Și zice Poetul: „Mama coace pîine / Soare în ferestre / Soarele e unul. / Mama una este". Acest catren este de fapt ideea de bază a întregului **Abecedar.** Impulsul datorită căruia această carte pentru puii de om a fost scrisă se datorește tocmai faptului că „Mama una este", că ea, ca orice mamă iubitoare, își învăluie copiii cu aceeași lumină a ochilor.

Apoi copiii au la rîndul lor copii și ce frumos este cînd cei de alături păstrează cu sfințenie slovele cîntecului de leagăn. Și cîtă bucurie pentru Mama adevărată cînd știe că în bătătura vecină mai este o fîntînă, din care apa vie țîșnește continuu. Și vine Poetul cu miraculoasa sa carte pentru puii de om. Și creșterea se desfășoară normal, sub ochii iubitori ai Mamei, în graiul cîntecului de leagăn.

Răspunzînd numeroaselor solicitări din partea iubitorilor poeziei și muzicii tinere

Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar **organizat de C.C. al U.T.C. și revista Flacăra, condus de poetul Adrian Păunescu, se întîlnește din nou cu publicul bucureștean, luni, 17 martie, orele 18, la Circul București.**

Vor participa membrii reprezentativi ai Cenaclului.

Biletele se găsesc la Casa Teatrului Național.

A fi al țării

Urmare din pag. 1

înălțimea maistrului meu ? Uneori nu dormeam toată noaptea din pricina grijilor. Era adevărat, vremurile se schimbaseră, alți oameni, altă mentalitate. Dar munca a rămas aceeași. Ai nevoie de două mîini și-un ciocan. Dumitre, îmi spunea maistrul, pierzi ciocanul, stai, sau îți faci grabnic altul... Știți, n-am pierdut niciodată ciocanul. Nu mi-aș fi iertat-o nici azi. Ori ești ucenic, ori ești maistru, unealta-i unealtă și trebuie să ai grijă ei așa cum îți porți ție de grijă. Azi, după 24 de ani, aici, la „23 August", Dumitru Buruleanu poate mărturisi cu mîna pe inimă că s-a ridicat mai sus decît visa ucenicul de altădată; este membru de partid, îndrumă alți tineri ce trec pragul secției sale, face tot ce-i stă în putere, pentru a demonstra oricui va fi dornic să vadă, că aici, pe această platformă industrială s-a desăvîrșit ca om. Pentru ce votează ? Pentru ca oamenii acestui pămînt să se bucure de fericire. Pentru ca România să fie asemeni unei grădini înflorite. Pentru ca aici, în cartier, bunăstarea să rămînă veșnic în casele oamenilor. Și în primul rînd, pentru că el, muncitorul Dumitru Buruleanu, crede în partid, în secretarul său general, în victoria socialismului.

Relu Elisei a venit în București de prin părțile Vasluiului. Un tînăr subțirel și timid, puțin retras în spatele unor colegi de muncă mai vîrstnici. Pe poarta întreprinderii „23 August" a pășit în anul 1973. Emoția firească, temerile firești, apoi stăpînirea de sine și apropierea de ceilalți. Lucrează la secția „Locomotive-construcții sudate"; mai precis acolo unde se fac cabinele pentru locomotive. Ce simte un tînăr, acolo, în cabină, după ce mîinile au răsucit ultimul șurub ? Se gîndește, oare, la cel ce-i va lua locul, de data asta în lungile ore pe căile ferate ale țării, ori ale lumii ? Relu Elisei s-a gîndit firește, la toate aceste întrebări. L-au frămîntat și-l frămîntă, încă, nu-i dau pace deloc, pentru că, zice el, atunci cînd mergi la cinematograf și vezi un film, după două ceasuri poți spune dacă actorul a fost bun ori ba, dacă ți-a plăcut ori ba, ce-i lipsea sau dimpotrivă... Aici, însă, lucrînd la cabina unei locomotive lucrurile se complică. Omul care va sta ceasuri întregi cu ochii pe niște aparate de bord, omul acela este, prietenul meu, fratele meu. Chiar dacă se află peste mări și oceane, tot fratele meu rămîne. Pentru că în cabina aceea eu am investit suflet, am lăsat vise și amintiri, o părticică a personalității mele. Eu, zice Relu Elisei, nu fac așa cum făceau călătorii pe vremuri: să las o sticlă cu mesaje pe un ocean înspumat. Pe cabina mea scrie „Faur", însemnul locului meu de muncă, scrie România, patria mea. Numele meu nu mai înseamnă nimic. Pentru că eu sînt al țării. Acestei țări îi dau votul meu; credința mea în eternitate.

Mai vîrstnic, dar emoționat ca un școlar, Voicu Cristea își frămîntă mîinile de nerăbdare. Trebuie să sosească la vot Candidatul nr. 1 al țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Știți, îmi spune, fetița mea, Nicoleta, este în sala de vot. În uniformă pionierească, cu flori în brațe și, parcă aud de-aici, din curte, cum îi bate inima. Recunoaște că și el, tatăl, este la fel de emoționat. Locul acesta de muncă i-a fost, din 1953, casă, prieten, dragoste. Venise dintr-un sat, Progresu, arzînd de dorința să deprindă o meserie aici, la oraș, pentru că meseria este brățara de aur a fiecăruia dintre noi, iar cel ce n-o are este sărac lipit pămîntului, chiar dacă s-ar îmbrăca în bani. Acolo, în sat, învățase destule despre viață și oameni, despre respectul față de locul tău de muncă. Mai auzea, uneori, foșnindu-i cîmpia în urechi, apoi încet-încet, cu răbdare, cu încăpățînare, cu sete, s-a lipit de oamenii de-aici, de mașinile astea uluitoare. A fost primit în rîndurile partidului, i s-au încredințat munci de răspundere, a dovedit că merită să lucreze în acel colectiv de oameni harnici, cu o serioasă tradiție muncitorească. Evident, pînă acum a mai votat de nenumărate ori. Nu-și ascunde emoția, nici bucuria de-a se afla, iar în fața urnei de vot. Deputații noștri sînt colegii, tovarășii, prietenii noștri, îmi spune. Știu ce visăm, ce gîndim, cum vrem să fie acest cartier vitregit ieri, înflorit azi, cum visăm să fie țara noastră de mîine. Votîndu-i pe ei, am votat visele noastre. Vedeți, acolo lîngă urne, este fetița mea. La ieșirea din casă am întrebat-o: dacă ar fi să votezi tu, Nicoleta, pe cine ai alege ? Răspunsul a venit ca un izvor cristalin: l-aș alege pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cred că nu mai este nevoie de cuvinte. Am de ce să fiu emoționat, nu vedeți ? !

Pe Gelu Gaiță l-am descoperit într-un grup de tineri în haine de sărbătoare. Tînăr și el, Gelu Gaiță, nu poate vorbi decît de ceea ce s-a realizat aici, în această întreprindere, în acești ani de lumină și progres. Părinții, țărani harnici, lucrează pămîntul acesta bătrîn și darnic. Au palmele crăpate și fețele arse de soare și vînt, și mai au inimi calde ca pîinea pe care, ea, mama, o pune pe masă. Și-au învățat copilul să îndrăgească munca de mic, să nu se facă de ocară pe-acolo pe unde pașii, ori viața îl vor duce. Și nu s-a făcut niciodată de ocară Gelu Gaiță. Votul meu, îmi spune acest serios tînăr om al muncii de la „23 August", a fost dat tinereții patriei mele, acestei veșnice primăveri cu nume de oameni.

Carnetul meu a mai reținut un nume: Ion Ciurea. Un om care ar putea fi cu ușurință eroul unui roman de actualitate, martorul unor transformări — radicale — în propria-i viață, în viața întreprinderii, în viața orașului. Era în 1948 cînd a venit aici, la „23 August". Tînăr, sărac, dornic să-și cîștige pîinea cu puterea brațelor. Mă săturasem de pîinea pe cartelă, mi-a spus. Tata și mama preferau să le ardă casa, dar cartela de pîine să scape. O pîine mică, neagră, dar Pîine. Mie îmi revenea o bucățică mică cît pumnul. Și nu la o masă. Pentru toată ziua. Chiar aici, la intrare, era baraca de unde ne puteam ridica mult dorita pîine pe cartelă. Și dincolo, unde-s blocurile, era o circiumă murdară, „La Aristide", circiumă de unde cumpăram jumări rîncede și struguri acri. Nici acasă nu mai mergeam. Dormeam acoperit cu niște saci într-un fel de magazie, undeva în spatele uzinei. Noaptea, clănțănind de frig, visam cîte-n lună și în stele: o casă frumoasă, un costum de haine, un pat bun și multă, multă căldură. Le vei avea, Ioane, mi se spunea, singur ți le vei face pe toate. Să punem noi mîna și să ridicăm uzina asta, băiete, apoi să vezi viață !... Niciodată nu am spus „nu". Niciodată nu am fugit de greu. Anii au trecut, s-au dus barăcile, s-au dus cartelele, s-a dus și „Aristide". Știți cum vin, azi, oamenii noștri la lucru ? Cu mașinile lor. În costume care altădată erau de zile mari. Fără pachețel. Avem o cantină ultra-modernă. Pretențioasă. Noi am impus asta. Fiecare are casă, fiecare trăiește după ultimele cerințe ale vieții moderne. Ce va fi mîine, mă întreb ? Îmi răspund cu vocea de altădată: muncește, Ion Ciurea, și va fi așa cum îți dorești. Eu, muncitorul Ion Ciurea, l-am votat astăzi 9 martie 1980 pe tovarășul Nicolae Ceaușescu. Cea mai sigură garanție că Viitorul ne aparține.

Delta olandeză

Urmare din pag. a 8-a

tice", dimpreună cu inginerii Marcel Popescu și Emil Protopopescu.

Am fost prin aceleași locuri la o jumătate de secol după Sadoveanu. El luase în geamantan „Laleaua neagră" de Alexandre Dumas, „Dracul în clopotniță" de Edgar Poe, și „Le jardin d'Hollande" din care aflase că „în mlaștini neprielnice și sub un cer de iarnă tîrzie, niște oameni îndărătnici izbutiseră să creeze flori și să crească portocali."

Eu n-am luat cu mine decît „Țara apelor", tulburat de o concluzie care mi s-a întipărit în memorie: „Alte neamuri s-au supus urgiilor, au plecat fruntea în furtună așteptînd înseninările și cîntîndu-și jalea: — aceștia au scos de subt unda amară a oceanului o țară ș-o păstrează luptînd cu îndîrjire, fără perspectivă de odihnă pînă la sfîrșit."

Sadoveanu vedea în tăcerea olandezilor nevoia de a auzi „zvonul etern al mării". Tot așa putem spune că olandezii nu-și pun perdele la ferestre pentru a veghea continuu asupra nestoitei mișcări a mării. Și că și-au ridicat casele ca niște cutii de chibrituri puse pe înalt, cu scări abrupte ca de corabie, pentru a economisi fiecare palmă din pămîntul zmuls cu atîta trudă mării... Și că au adus cerbi și căprioare în inima orașelor pentru a-și potoli nostalgia după peisagii cu munți și cu codrii bătrîni... Și că dorm puțin pentru că în sîngele lor curge vigilența paznicilor din „Rondul de noapte", pentru ca somnul rațiunii să nu trezească monștrii marini... Și că atunci cînd au vrut să demonstreze lumii ce sînt în stare, au clădit New Yorkul. Iar atunci cînd au vrut să-și dovedească lor înșile ce pot punînd umăr la umăr au mai împins marea cu cîteva zeci de kilometri spre necuprins... Și cînd au vrut să arate că nu indiferența, ci solidaritatea le este proprie oamenilor, au pus patruzeci de tineri într-o noapte din ianuarie 1953, să facă din trupurile lor înlănțuite stavila care să acopere breșa dintr-un dig mușcat de colții hulpavi ai mării împiedicînd astfel stihia umedă să înece satul lor botezat cu numele de Collijnsplaat... Iar atunci cînd au vrut să-i ajute pe oameni să nu uite coșmarul leprei brune au născut-o pe Anna Frank... Și cînd au vrut să dea o imagine proprii speranțe au pus în ciocul unui porumbel o lalea...

Nu știu ce afaceri s-au încheiat atunci între reprezentanții C.A.M.-ului și fabricanții de trabucuri din Țara apelor, dar este cert că literatura română a făcut cea mai bună „afacere" cîștigînd 350 de pagini scoase de sub pana „Ceahlăului" literaturii noastre — piatră de neclintit zidită cu mortar de respect și adîncă închinăciune la temelia prieteniei dintre popoarele român și olandez.

Am mai reținut din Sadoveanu — al cărui centenar de la naștere îl vom sărbători anul acesta — o frază scrisă ca o nădejde atunci cînd revenea spre patrie: „Primind tot ce-i patrimoniu comun de civilizație, va înflori cîndva într-o cultură proprie și țara spre care mă întorc..."

SPORT A fost bine

● Victoria în „Cupa Davis" asupra Austriei a fost obținută mai greu decît credeam noi (fără s-o spunem). 3—2 ca rezultat în sine confirmă previziunile austriecilor. Prezența lui Ilie Năstase presupunea victoria echipei noastre oricum în fața unei echipe lipsite de un egal al său. Marele nostru campion, de altfel, și-a permis să joace uneori demonstrativ, mai ales în ultimul meci, cînd tînărul său adversar părea dispus mai degrabă să-l admire, decît să-l înfrunte. Deși uneori ne bîntuie tristețea cînd aflăm de „surprizele" cărora le cade victimă (de vîrstă) Ilie Năstase, îl salutăm și acum ca pe un as în terenul de tenis. Speranțe mărturisite au fost legate de tînărul Florin Segărceanu. Acesta însă a pierdut ambele partide de simplu cu adversari pe care, cum s-a văzut, i-ar fi putut învinge. E drept că în a doua partidă cîțiva arbitri neatenți l-au lovit „sub centură". Tenisman talentat, cu cîteva rezultate bune, Florin Segărceanu, la numai 19 ani ai lui, trebuie să acumuleze mai multă experiență de concurs. Ori, în acest sens, multe lucruri depind de federația de tenis care, în cazul lui, dar și al altora la fel de tineri și de promițători, are datoria să-l ajute și să-l sprijine ca să pătrundă pe ușa din față a tenisului mondial. Fără concursuri tari, cu adversari necruțători pe suprafețe de joc diferite, „speranțele" noastre nu vor ajunge decît niște „iluzii" pierdute. Competițiile interne, cîte sînt, în care deobicei numai membrii lotului își dispută semifinalele și finalele, sînt insuficiente astăzi în formarea unor jucători de tenis de performanță. Media de vîrstă, trecută prin computerul care clasează tenismanii, a scăzut mult, și a avea astăzi numai 19 ani înseamnă prea puțin în marile concursuri în care apar Borg, Connors sau MacEnroe, deoparte, Năstase, Vilas de cealaltă. Astăzi trebuie să înțelegem adevărul simplu că a dori performanța înseamnă să fii în primul rînd prezent acolo unde aceasta este posibilă. Absența momentană din sferele înalte ale tenisului constituie de la început un handicap.

Campionatul de fotbal reînceput seamănă cu o supă bine... reîncălzită. Jocurile, mediocre în marea lor majoritate, desmint verva crainicilor de radio care transmit conform vechii lor credințe: „ceea ce se aude, se vede mai repede". Unde sînt atunci zăpezile de astăiarnă cutreierate în pas alergător zi și noapte de fotbaliștii noștri ? Unde sînt „noutățile" anunțate cu toba mare de antrenori ? Ne gîndim chiar de ce nu participă fotbaliștii — dacă tot ar fi adevărat că s-au pregătit atîta, în forță — la concursurile de atletism. Chiar le-am recomanda antrenorilor noștri de atletism și de popice să meargă mai des la fotbal și să urmărească atenți „vedetele" noastre pentru a putea depista printre ei marii noștri campioni de mîine în sporturile respective. Mi se pare chiar că am auzit în tribună un cetățean spunînd: „ăștia nu știu să joace împreună, din fiecare însă ar putea ieși un bun aruncător de suliță". Să fi fost adevărat ?

Ulise

HÖLDERLIN

Tălmăciri de IOAN ALEXANDRU

Se împlinesc pe 20 martie două sute de ani de la nașterea acestuia, unul dintre marii poeți ai umanității.

Născut pe vremea echinoxului de primăvară în anul 1770 în satul Lauffen pe Neckar, va urma seminarul teologic din Denkendorf și Maulbronn iar de la vîrsta de optsprezece ani la Stiftul din Tübingen facultatea de teologie. Aici va lega o adîncă prietenie cu Hegel și Schelling și tot aici i se va aprinde inima de entuziasm pentru vechea Eladă ocupată de otomani, entuziasm întreținut de lecturile platonice, de filozofia lui Kant și idealismul etic al lui Schiller. În anul 1793 va termina facultatea de teologie de la Tübingen și va căuta prin mijlocirea lui Schiller să devină învățător privat în casa Charlottei von Kalb. Un an mai tîrziu îl vom întîlni la Iena unde îl va cunoaște pe Fichte iar la sfîrșitul anului 1795 va intra în casa bancherului Gontard din Frankfurt ca pedagog unde va rămîne trei ani. Aici se va îndrăgosti de tînăra soție a acestuia Susette născută Borckenstein la Hamburg în 1769 și răpusă devreme la numai 34 de ani la Frankfurt. Odată cu moartea perechii lui ideale poetul se va întuneca și el. Dragostea pentru această făptură îl va ridica pe Hölderlin pe marile culmi ale metafizicelor sale poeme, [illegible] Diotima din preplatonism întruchiparea frumosului divin [illegible] chipul Doimei [illegible] paginile nepieritoare ale romanului liric „Hyperion sau eremitul în Grecia" plăsmuit în acești ani în preajma făpturii iubite.

Trebuind să părăsească Frankfurtul va pleca la Hamburg la prietenul său de studii, Isac von Sinclair. Apoi după o scurtă ședere rodnică la Stuttgart în anul 1800, va pleca la Bordeaux ca pedagog de unde se va întoarce în 1802 după vestea morții Susettei Gontard, cu mințile rătăcite. Revenindu-și pentru scurt timp va termina de tradus din Pindar și Sofocle, Antigona și Oedip rege. După aceea va intra în noapte pentru restul vieții de aproape patru decenii petrecută la Tübingen unde se va stinge blîndul nebun la 7 iunie 1843 în aceeași lună de vară în care peste cîteva decenii va ajunge alt mare poet al lumii în aceeași stare, Mihai Eminescu a cărui viață este dureros de asemănătoare ca destin cu cea a divinului șvab din Pădurea Neagră, de la izvoarele Dunării.

Ceea ce se cuvine spus despre lucrarea lui în lirica germană și europeană ține de uriașul efort ce l-a dus cu geniu pînă la capăt, de actualizare a sacrului în limba și cultura neamului și veacului său.

Poemele sale celebre acest sacru îl [illegible] în care sacrul se deschide peste lume, apariția, epifania făpturii care dă lucrurilor și oamenilor finalitatea fericită în vederea [illegible].

Ceea ce Heidegger spunea despre poezie în general vorbind despre Hölderlin „Das Dichten ist die Freude".

Poezia este însăși Bucuria, harul [illegible] o va ști din tinerețe. Bucuria aceasta nu-l va părăsi pe Hölderlin nici în anii săi cei mai dureroși. Cele patru anotimpuri au fost [illegible] Semințătatea nu l-a părăsit nici atunci.

Hölderlin a știut ca și Claudel mai tîrziu că poezia adevărată este imn și va face drumul greu și anevoios la izvoarele poeziei imnice în odele triumfale ale lui Pindar în [illegible] lui Sofocle. Hölderlin a muncit ca nici unul dintre contemporanii săi compatrioți pe textele sacre clasice în amănunt traducînd pentru el [illegible]. Urmele acestei munci se simt pînă în sintaxa marilor sale poeme metafizice Patmos-ul trece de altfel ca cel mai profund [illegible] alături de Unicul și Pîine și vin.

Tălmăcirea poemelor de față s-a făcut după ediția Insel Verlag 1950 vrîndu-se un omagiu adus poetului cu prilejul aniversării zilei sale de naștere.

I. A.

Primăvara

Omul uită grijile din cuget
Primăvara înfloresc în splendoare cele mai multe
Cîmpul verde majestuos întins
Și strălucind frumos pîrîul lunecă în vale

Munții stau acoperiți de arbori
Și aerul în splendoarea spațiilor deschise
Ies largă vale-n lume-i necuprinsă
Și turn și casă se proptesc de dealuri.

Și nori se duc în liniște în spații nalte,
Și anul pare de glorie împovărat.

Vara

Încă e vremea anului de văzut și cîmpurile
Verii stau în lumina îngăduitoare
Verdele ogorului întins [illegible]
Pe unde rîul lunecă pe valuri.

Așa se duce ziua prin munți și văi
Cu neostoirnicia și gloria sa
[illegible]

Toamna

Poveștile care se depărtează de pămînt
Despre spirit care a fost și iarăși se întoarce
Ele se adresează oamenilor și multe deprindem
Noi de la timpul care în grabă se mistuie.

Imaginile trecutului nu-s părăsite
De la natură ; cînd zilele se ofilesc
De înaltă vară, toamna se-nclină spre pămînt
Duhul văzătorului se regăsește în cele cerești.

În scurt timp multe s-au sfîrșit
Țăranul ce s-a arătat la plug
Vede cum anul se înclină îmbucurătorului sfîrșit

În astfel de imagini ziua omului e încheiată
Întinderea pămîntului împodobit cu stînci
Nu-i ca norii ce se pierd seara
Se arată ca o zi de aur
Și desăvîrșirea-i fără jale

Iarna

Cînd pale zăpezi înfrumusețează cîmpiile
Și strălucire naltă pe șesuri depărtate străfulgeră
Atunci svonește vara de departe și blînd
Se apropie primăvara în timp ce ziua apune

Apariție glorioasă este ea ; aerul este mai rar
Pădurea-i luminoasă, dintre oameni nimeni
Nu-i pe drumurile prea retrase, liniștea
Naște măreție ; cum toate se bucură

Primăvara nu pare cu licărul înfloririi
În acest fel pe plac oamenilor, însă stele
Sunt pe cer luminoase, se vede cu drag
Depărtatul cer ce mai că nu se schimbă

Fluviile sunt ca șesuri, siluetele lucrurilor
Mai răzlețite apar, blîndețea
Vieții durează mai departe, lărgimea orașelor
Apare îndeosebi bună pe-ndepărtări nemăsurate.

Repere

Modernitatea unei narațiuni fragmentare

Cartea lui Thomas Malory, „Moartea regelui Arthur"*) era tipărită în 1485, la numai șapte ani după ce Anglia tipărise prima carte.

Avea să cunoască trei ediții : în 1485, 1498 și 1529. Pînă în secolul XX, cartea a fost trecută sub tăcere — fapt care unor critici le-a părut semnificativ din perspectiva unei atitudini socio-istorice, textul lui Malory slăvind populația celtică băștinașă — pînă în 1947, cînd apare prima ediție științifică a textului original.

Scrisă probabil în jurul anului 1469 (Malory avea să moară în 1470 în temniță), cartea lui Malory topește în substanța ei fapte istorice și legende celtice preluate în marea lor majoritate din „Istoria regilor Britaniei" — 1147, a normandului Geoffrey, din Monmonth. În centrul lor se află cea a regelui Arthur — situat între un eroism real și unul magic datorat vrăjitorului Merlin, și la limita dintre magia păgînă și creștinism (dorința de mîntuire a Graalului). Malory alătură apoi motivul Mesei rotunde — motiv apărut în sec. XII — simbol al cavalerismului și al egalității depline între războinici. Lui Geoffrey îi datorează Malory și episodul Mordred — Guenevere, purtînd sugestia iubirii tragice, care devine în textul său o pagină de o profunzime unică în literatura medievală.

„Moartea regelui Arthur" — titlul dat de primul ei editor, William Caxton — reprezintă un summum de povestiri, în care un număr apreciabil de personaje apar și ființează în strînsă legătură temporală cu desfășurarea unui eveniment „semnificativ", apropiindu-se astfel de actanții basmelor populare. Mitologiei arthuriene îi sînt adăugate alte legende celtice, fără o legătură inițială cu aceasta, din tot ansamblul reținîndu-se un număr de cavaleri cu faptele lor exemplare, din perspectiva întrupării unor virtuți care să creeze o imagine a ordinii și a desăvîrșirii.

Există o convenție a textului respectată ca atare, aproximativ identică cu convenția basmului, în care datele tramei narative stau sub semnul unei veridicități interioare alegoriei.

Povestirile cărții funcționează ca metafore epice, cu o schemă și cu imagini variabile, în funcție de densitatea și de ritmul narațiunii — fără să atingă shematismul și stereotipia basmului.

Elementul comun al celor două se stabilește pe linia escamotării etapelor, între enunțarea gestului care declanșează acțiunea și cel care îi pune capăt timpul părînd că se suspendă în virtutea exemplarității faptei, în ordinea internă a tramei. Însăși prezența și forma substanțial rezumativă a titlurilor de capitole demonstrează că materia epică ce li se subsumează nu are altă funcție decît cea demonstrativă („Cum Balin, îmbrăcat în straie de cavaler sărac, a tras afară spada, dar care spadă mai tîrziu a fost pricina morții sale").

Rapiditatea cu care se succed episoadele, deosebit de bogate sub raport faptic, precum și caracterul exemplar al întîmplărilor sînt semnificative pentru caracterul alegoric al povestirilor.

Malory pune în mișcare un angrenaj de fapte și personaje fără a se preocupa de derivarea particularităților oamenilor aflați în acțiune, din caracterul istoric propriu epocii lor, lipsind astfel scrierea de notă istorică specifică, care va apare tîrziu în literatură — în secolul al XVIII-lea — odată cu romanul istoric al lui Walter Scott.

Cartea lui Malory este una a „evului eroilor", dar Arthur-eroul nu mai poate fi identificat în totalitate cu eroul tipic al epopeii autentice. Căci, așa cum spunea Hegel, eroii epopeii sînt „indivizi totali, care sintetizează în mod strălucit în ei ceea ce altminteri se află risipit în caracterul național și rămîn prin aceasta caractere libere, frumoase omenește." Ca atare, acești „eroi" sînt situați în fruntea acțiunii, deținînd un loc exclusiv și reprezentînd un punct culminant, sintetic, evenimentul principal fiind legat de individualitatea lor.

Arthur nu concentrează în făptura lui luptele și izbînzile supușilor precum eroii epopeilor. El rămîne doar centrul unei lumi evocate, al unei epoci de aur. Adică erou al unei povestiri scrisă sub impulsul unui refugiu, dar și al unei replici fericite dată Războiului celor două roze.

Dacă azi, istoria literaturii engleze înregistrează textul lui Malory la capitolul consacrat „poeziei medievale", aceasta se datorează desigur scrisului deosebit de plastic, dovedind un pronunțat simț al limbajului. Transpunerea românească a textului păstrează în mod fericit ritmicitatea frazei și cursivitatea ei — ceea ce corespunde la un alt nivel viziunii specifice asupra lumii proiectate în text — într-un limbaj ales, în care arhaismele sînt folosite ponderat și a cărui vivacitate este asigurată de alegerea verbului celui mai adecvat, aceasta prețuind mai mult ca orice pentru stilul povestirilor.

Cititorul modern este confruntat cu o construcție narativă rezultată din înlănțuirea unor fragmente. Acest fapt poate eventual împiedica lectura cursivă a textului, în ansamblul său — părînd a fi posibilă numai în chip „episodic" — dar care tocmai din perspectiva totalității formează imaginea simbolică a căutării perfecțiunii, într-un amestec inedit între feeric și adevăr.

Verona Costache

REVISTA STRĂINĂ

● **POETUL NEWYORKEZ JOHN ASHBERY**, autorul volumului **Autoportret în oglindă convexă** este una din personalitățile cele mai proeminente ale scenei literare americane. Laureat al Premiului național, profesor de literatură la Universitatea Brooklyn, este posesorul unor mijloace de expresie complexe, din care nu lipsește colajul și citatul din realitate, supuse însă unei inspirații ample, cu sugestii profunde de ordin cultural și imagistic. Recenzenții consideră că John Ashbery, împreună cu regretatul Frank O'Hara, și cu alți poeți de vîrstă medie au creat o adevărată mitologie a marelui oraș, o poetică originală și atrăgătoare.

● **ULTIMUL NUMĂR** al revistei **Akzente**, este, ca întotdeauna, bogat și interesant, în bună măsură dedicat unei problematici literare franceze. O bibliotecă imaginară cuprinde semnături prestigioase ca : Nikolaus Elhorn, Harald Kaas, cu o pătrunzătoare analiză a metodei lui Valery, Octavio Paz și, poezii de David Rokeah, Michael Hamburger, Karin Kersten și alții. Incitante și surprinzătoare sînt sugestiile plastice ale lui Fritz Schwegler.

● **SUB TITLUL Henri Michaux la muncitorii șantierelor maritime din Szczecin, Lech Wellwig Gorzynski** publică în revista **La Pologne** un articol consacrat spectacolului inspirat din textele marelui poet francez : „Lumea, viața, viziunile obsedante — nesiguranța în legătură cu realitatea lui Plume —, toate sînt crude, comice, tragice, pline de amărăciune, și stranii. Realul este amestecat cu imposibilul. Suprarealism curat. Suprarealism într-adevăr ? Poate tocmai de aceea sala se umple cu muncitori de la șantierele maritime, care participă atît de viu și de spontan la acest spectacol."

● **UN ARTICOL** consacrat aniversării celor 120 de ani de la nașterea lui Cehov evocă universul eroilor săi, sub semnătura lui **Gheorghy Berdnikov** : „Scriitorul ne înfățișează reflecțiile eroilor săi, — ruși simpli — despre viață, vorbește despre sentimentul lor de insatisfacție tot mai mare, despre dorul lor de libertate și fericire. Această temă atinge punctul culminant în nuvela „Stepa" (1888), prima operă mare a lui Cehov (...) Reprezentarea lui Cehov despre fericire se întemeia pe convingerea lui că omul este inseparabil de viața societății, că drumul spre o orînduire socială dreaptă este totodată drumul spre descătușarea posibilităților spirituale ale oamenilor, că unul este de neconceput fără altul. Preocupîndu-se de dreptate, oamenii devin ei înșiși mai oameni".

● **CARTEA LUI TOMMASO LANDOLFI, Tînăra și fugarul**, cunoaște un succes de prestigiu, iar cronica semnată de **Robert Poulet** se încheie cu următoarele cuvinte elogioase : „Literatură de un estetism transparent, redusă la elemente simple și directe, rezultat al unei imaginații originale, cu o stranietate artificială, de cea mai înaltă calitate". Este vorba de un roman consacrat evenimentelor de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, o idilă bizară întreruptă de brutalitatea evenimentelor.

● **UN ROMAN** interesant publică scriitorul japonez Shusaku Endo, **Marea și otrava**. Plecînd de la un fapt real, petrecut în anul 1945, autorul imaginează un conflict bazat pe antinomiile conștiinței unor medici care au practicat experiențe științifice condamnabile din punct de vedere moral. Criticii subliniază îndeosebi efectele de un realism tulburător ale descrierii operațiilor chirurgicale, sobrietatea notațiilor și dezbaterea psihologică, cu o suplețe remarcabilă a analizei și o mare discreție a înregistrării stărilor sufletești.

● **ROMANUL PAULEI FOX, Copii văduvei**, tradus la Editura Laffont, este comentat în presa franceză ca indiciu al revenirii tinerei literaturi americane la marea tradiție clasică. Aceasta înseamnă o narațiune bine compusă, descrieri verosimile și respect constant al realității. **Copii văduvei** este cel de-al patrulea roman al unei scriitoare care profesează în același timp jurnalismul și literatura pentru copii. Un cronicar notează : „Accentul principal este acela al adevărului profund, și el nu încetează să se audă în acest roman linear, remarcabil din punct de vedere al scriiturii (și bine tradus), ceea ce are ca rezultat o carte de clasă înaltă."

● **SENZAȚIA** acestei primăveri artistice pare a fi marea expoziție Salvador Dali, dedicată împlinirii a 75 de ani ai maestrului. Articolul lui Philippe Hodar, **Dali și cinematograful**, precum și studiul **Pictor, spaniol și Dali** al lui Maurice Cottaz, în revista **Spectacolul lumii**, omagiază personalitatea marelui spaniol, care declara recent „Geniul meu este în continuă creștere". Dincolo de senzația creată de declarațiile sale provocatoare, este neîndoielnic că ne aflăm în fața uneia dintre marile personalități artistice ale secolului, și poate ale marii picturi dintotdeauna. Dali însuși declara : „Diferența dintre un nebun și mine este aceea că eu nu sînt nebun". La încheierea studiului său Cottaz scrie : „Urmînd fără sfîrșit acest joc al cuvintelor provocatoare, Dali poate cădea sub incidența preceptului lui Andre Breton : „Vreau să se tacă atunci cînd încetează resentimentele".

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

Delta olandeză

Povestind despre Olanda, Mihail Sadoveanu își mărturisea admirația față de harnicul popor al Țării de Jos, [illegible] nevoit de soartă să-și rupă din gura lacomă a mării pămîntul pe care să-și clădească. „Popor mic, mare națiune !" — spunea el, ori de cîte ori venea vorba despre olandezi și despre țara lor, și este greu de cuprins mai bine în numai patru cuvinte esența și spiritul unei comunități umane de patruprezece milioane, situată într-un loc de unde altul poate că ar fi fugit, renunțînd să mai dea piept cu vitregia naturii. Căci Țara de Jos este situată jos în adevăratul sens al cuvîntului, acolo unde s-au scurs cele mai scăzute văi ale Europei, și unde raportarea altitudinii față de nivelul mării începe cu punerea semnului minus înaintea unei cifre.

Pare incredibil dar aceasta este realitatea. Aeroportul Amsterdamului se află la patru metri sub cota zero, și este de mirare cum rîurile nu se întorc din drum, ori cum de marea nu năvălește prin gurile lor înghițind pămîntul ? Atunci unde curg apele acestei țări ? În mare, prin ecluze care își ridică stavilele din pieptul digurilor numai în ceasurile refluxului, cînd cumpăna apelor coboară, iar acolo unde este cu neputință de făcut acest lucru, sînt puse în funcțiune aripile morilor pentru a măcina vîntul și a pompa în larg strînsura de vlagă.

Poate că nicăieri în lume omul nu a dat așa o bătălie pentru dreptul de a fi stăpîn al pămîntului și al vetrei sale. Căci olandezii au cîștigat o bună parte din teritoriul lor, și asta a rămas poate cea mai frumoasă „cucerire" din toate bătăliile pentru „spațiul vital" duse de om pe Terra. Alții s-au putut bucura de ocrotirea munților, de calmul văilor cu luminișuri sparte în păduri, de blîndețea unui climat îngăduitor, de pace și tihnă. Olandezii au avut întotdeauna un aprig dușman în mare, în însuși necuprinsul apelor septentrionului european, acea apă îndrăgită totuși de el, deoarece ea le deschide o neferecată poartă spre lumea prin care, însă, adeseori, au năvălit puhoaie înspumegate, acoperind polderele cu teribile inundații, bălțind ogoarele, însărăturîndu-le, lăsînd în urma lor doar smîrcuri și mlaștini ocolite pînă și de păsăretul deltelor.

Pragul de jos al Olandei este o vastă deltă, dar nu o deltă ca aceea din „Nada florilor", și nici ca alte delte pe care ni le imaginam cutreierate prin văzduh de pelicani și albatroși, de egrete și sitari, cu apele limpezi colcăind de pește, ci o deltă aridă, fără salcii plîngătoare și fără ponoare, cu pămînt sterp de nici rîma și nici cîrtița nu-și fac casă în el. Și tocmai această inospitalieră deltă croită drept pat pentru veșnicul du-te vino al mării a fost făcută pămînt roditor, acoperit de verdeață, cu iarbă grasă binecuvîntată de balele vacilor olandeze care pasc pe fost fund de mare, acolo unde, de s-ar afla apele hărăzite de mama natură să fie, n-ar paște decît cîrduri rare de heringi. Delta aceasta, pîndită de pîntecul revărsător al mării de dincolo de înălțimea digurilor ridicate în calea ei de olandezi, cuprinde aceeași incredibilă densitate a populației — peste patru sute de locuitori pe kilometru pătrat — ca marile delte din sud-estul asiatic, unde trei recolte de orez pe an abia pot hrăni ca vai de lume foamea oamenilor. În delta olandeză, trup de țară pe care trenul o străbate în mai puțin de trei ore, oamenii din Țara apelor au durat orașe, au tăiat autostrăzi, au plantat livezi și au așternut covoare de lalele.

Pămîntul acestei țări ar fi putut să nu existe. Cele patru mari fluvii — Rinul, Meusa, Escautul și Isselul — cărînd aici o jumătate din aluviunile Europei, ar fi putut să însemne pentru Olanda „ruina definitivă și pieirea — cum scria Sadoveanu — statornicind domnie de mlaștini, bălți și stuhuri", dar tocmai apa a constituit cea mai mare bogăție și putere a acestui colț de lume. „Voi păstra !... Voi veghea pînă la istovirea timpului !" — descifrează Sadoveanu titlul devizei unui popor aflat în perpetuă luptă cu stihiile. „Altfel, ca niște apocaliptice animale viclene, apele ar ieși din zăgazuri și canaluri, alungînd pe oameni și așezînd iar în loc pustia tăcută cu ochi de spaimă".

S-au împlinit mai bine de cinci zeci de ani de cînd Sadoveanu a încredințat tiparului „Țara apelor" — vizitată de el în 1927, ca trimis al Casei Autonome a Monopolurilor, din consiliul căreia făcea parte, ca să „negocieze tutunuri exo-

Continuare în pag. a 7-a

● ÎN ULTIMELE ZILE ALE ANULUI 1979 Academia din Atena i-a acordat lui Eleni Kazantzakis [illegible] pentru volumul „Neîmpăcatul" o biografie a lui Nikos Kazantzakis alcătuită în mare parte din scrisorile trimise soției sale [illegible]. Cartea a apărut în Grecia în 1977, [illegible] în Franța în 1968 (Plon), [illegible] în New York [illegible] și la Oxford (Ed. Bruno Cassirer). În 1974 apare la München — Berlin (F.A. Herbig Verlag) în 1974 la Barcelona (Editorial [illegible]). Cartea se află în curs de apariție [illegible]. În 1979 pentru același volum [illegible] despre Kazantzakis, [illegible] DRAKE din Iowa îi acordă diploma de Doctor Honoris Causa. [illegible]

JAROSLAW IWASZKIEWICZ

● La 2 martie s-a stins din viață, la Varșovia, Jaroslaw Iwaszkiewicz, președintele Uniunii Literaților Polonezi. Cu cîteva zile mai înainte presa literară poloneză, radio și televiziunea marcaseră festiv cea de-a 86-a aniversare a zilei de naștere a scriitorului.

După cum subliniam și cu alte prilejuri, autorul cărții Slavă și faimă rămîne ca unul din cei mai mari scriitori polonezi ai secolului nostru, care a înțeles și a înfățișat, ca nimeni altul, frămîntările națiunii sale, întotdeauna de pe o poziție constructivă, cu măsură și dragoste. În țara noastră, Jaroslaw Iwaszkiewicz e cunoscut, în primul rînd, ca nuvelist, romancier și dramaturg. Numai în ultimii ani i-au apărut în editurile românești cîteva cărți reprezentative, printre care volumele de povestiri Maica Ioana a îngerilor, Povestiri muzicale, și romanul monumental Slavă și faimă.

Jaroslaw Iwaszkiewicz este un mare poet, autorul unor cărți celebre.

Mi-a fost dat să-l cunosc și să-mi dau seama de respectul de care se bucura în rîndul breslei scriitoricești poloneze, pe care a condus-o timp de aproape trei decenii cu multă dăruire și pricepere.

Contemporanii săi îi spuneau „navă a împăcării între vechi și nou", de fapt între diferite concepții filozofice și literare. Mai bine de șase decenii — și mai ales în ultimele trei, a muncit neobosit pe tărîm literar și obștesc pentru a înălța un edificiu cît mai trainic culturii pe care o reprezenta, de care era îndrăgostit și pe care o propaga. Spunea adeseori că „scriitorul polonez trebuie să exprime națiunea și să fie prezent în viața poporului". Așa și-a înțeles menirea de scriitor și a acționat fără preget în această direcție.

Poetul

Nu-ți fie teamă. Nu te uita
înainte
Cu ochi speriați.
Eu nu-ți dau drumul în orașul
Care în mine se plămădește.

Care în mine trăiește
Cu mii de glasuri amenințătoare,
Care în mine înflorește
Cu miile lui de lalele.

Cvartet

În memoria lui Witkacy

miros de fin
unde mina ți-a pui ?
pe unde sîngele-ți curge ?

un șiroi roșu
se înalță și se împleticește
ca un val verde de iarbă
nu țipa nu țipa nu țipa

totul s-a învălătucit
și nu tot
doar două șiroaie
două pîraie
sub forma a două fugi

viața atîta prețuiește oare
că trebuie să ți-o pui pe frigare ?

pe tonul cel mai înalt se frînge
vioara finului
din sînge.

Spice

Spice aplecate
spice cu capetele ridicate
pe fundalul unui nor lăptos
spice ca spatele unui sportiv
vînjos

spice de ovăz ca penele de struț
spice grămadă de sfioși
care se predau în liniște
spicele morții
spicele vieții

Mîine începe recolta

Wöglein als Prophet

Mi-ai spus de primăvară și de
luna mai
de liliacul plăpînd
și de mărgăritar

dar ce va fi la vară
nu mi-ai spus

nu mi-ai spus că va fi
chiar atît de
trist
și de tăcut

nu mi-ai spus
că va fi
atît de pustiu
în jurul meu

Vara păsările au amuțit
cu-atît mai mult
vor amuți
la toamnă

Ai numai Parisul în față.
Termitele din Place de la
Concorde,
Obeliscuri, arcuri de triumf,
Parcuri, turle, fîntîni,
Locuri cu triste amintiri.
Arborii foșnesc în ceață
Mîinile sînt și ele mirate.
Învelește totul în betele,
Învelește totul în vorbe
Rele.

* * *

Penița-i ruptă, dar încă scrie,
Inima-i atinsă, dar încă bate,
Vocea strigă... și nimeni nu
răspunde
Iar steaua luminează pe la
spate.

Arborii întunecați merg pe-al
lor drum,
Teii foșnesc, crengile se vor
prăbuși,
Dar eu stau, ascult : al vîntului
cînt
Despre ce s-a dus și nu va mai fi.

Și încă n-aș zice ultimul cuvînt.
Ce-am fost aici-cum pot să spun.
Poate o creangă ce s-apleacă
la pămînt,
Poate o piatră care se duce la
fund

Prezentare și traducere de Nicolae Mareș

Luceafărul
Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Fruntelată, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian